

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการช่วยเหลือเยียวยา
ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

โดย

นายพีระ ทองโพธิ์
ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

ลักษณะวิชาการ การเมือง

ผู้วิจัย นายพีระ ทองโพธิ์ **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๖๐

การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง เป็นสิ่งที่รัฐพึงกระทำ ซึ่งในเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่ผ่านมาได้มีการกำหนดแนวทางในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นเป็นการเฉพาะในแต่ละเหตุการณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักเกณฑ์ และแนวทางการให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนผลการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ โดยได้ศึกษาจาก เอกสาร หลักฐาน และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ และแนวทางขึ้นภายหลังจากเหตุการณ์นั้น ๆ และใช้งบประมาณการช่วยเหลือจากเงินบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น ในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ มีหลักเกณฑ์ แนวทาง และโครงสร้างการให้ความช่วยเหลือที่แตกต่างกันในแต่ละเหตุการณ์ โดยมีฐานแนวคิดในการให้ความช่วยเหลือต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองมีประสิทธิภาพ ได้รับการอำนวยความสะดวก โดยประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองได้รับการช่วยเหลือเยียวยาอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม รัฐควรกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้ผู้ได้รับความผิดมารับโทษและชดเชยความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินคดี และค่าทนายความให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบ หรือเมื่อรัฐได้จ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายแล้ว รัฐจะรับช่วงสิทธิไต่เบี่ยจากผู้กระทำผิด โดยเห็นควรให้บัญญัติกฎหมายในการชดเชยเยียวยาความเสียหายจากการก่อความรุนแรงทางการเมืองโดยเฉพาะ หรือแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยแยกกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นพิเศษ เพื่อการเยียวยาความเสียหายที่เป็นธรรมและเหมาะสม รวมทั้งควรกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นมาในกฎหมาย โดยการแบ่งเงินที่ได้รับจากการทำความผิดทางอาญามาเป็นเงินทุน เพื่อนำมาใช้ในการช่วยเหลือเยียวยา

Abstract

Title Guidelines for increasing the efficiency of helping people who are affected by an event. Political violence

Field Politics

Name Mr. Peera Tongpo **Course** NDC **Class** 60

Helping people who are affected by political violence is what the government should do. The remedy of affected people from political violence has been determined in a particular events. The researcher has been studied criteria, guideline, operation results, problems and obstacles by studding from documents, evidences and related researches, including interviews and discussion with related person. It was found that the remedy to help people was set when the political violence was occurred and used the central budget or emergency funds to help people based on the guidelines and the helping structure in different way. Therefore the efficiency way to help affected people from political violence to receive the prompt and equitable remedies, the government should establish legal measures for the perpetrator to be punished and compensate the affected person, including cost of litigation and solicitor's fee for affected people or when the government paid the compensation to the affected people who have rights. Moreover, the government will subrogate the offender and should focus on those affected by legislate of law to compensate the affected people from political violence in particularly or amendment to the compensation act of the compensation and expenses to defendants in criminal cases in 2001 by separating the group of people affected by political violence to defined the appropriate and fair remedies. In addition the fund should be set up by sharing from the fines that received firm the criminal offense to be used in healing damages people.

คำนำ

การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมือง เป็นส่วนหนึ่งที่รัฐบาลได้เข้าไปดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบเหล่านั้น โดยที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในแต่ละเหตุการณ์ โดยการออกเป็นมติคณะรัฐมนตรี กำหนดแนวทาง หลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือ และอนุมัติงบประมาณ งบกลาง รายการสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น เพื่อใช้ในการให้ความช่วยเหลือ เมื่อผู้ศึกษาได้เข้าไปศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐ ซึ่งหลักสูตรกำหนดให้นักศึกษาจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล ผู้ศึกษาเห็นว่า การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวมีความสำคัญ และมีส่วนในการสนับสนุนให้ผู้ได้รับผลกระทบได้รับความช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว ทันเวลา และมีมาตรฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม จึงได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง โดยศึกษานโยบายการช่วยเหลือ แนวทาง หลักเกณฑ์ โครงสร้าง กระบวนการ และขั้นตอนการช่วยเหลือ ตลอดจนผลการดำเนินงานในช่วงเวลาที่ผ่านมา ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งข้อเสนอแนะจากฝ่ายต่างๆ เพื่อนำมาประมวล เป็นข้อเสนอในการเพิ่มประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังว่าในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จักเป็นประโยชน์ในการดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในอนาคต ต่อไป

(นายพีระ ทองโพธิ์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 60

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
คำจำกัดความ	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	5
กฎหมายที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือเหยื่อฯ ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์	30
ความรุนแรงทางการเมือง	32
มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือเหยื่อฯ ผู้ได้รับผลกระทบ	32
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย	45
สรุป	46
บทที่ 3 ผลการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อฯ ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์	47
ความรุนแรงทางการเมือง	47
แนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือเหยื่อฯ ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์	47
ความรุนแรงทางการเมือง	56
โครงสร้างและกลไกในการช่วยเหลือเหยื่อฯ ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์	56
ความรุนแรงทางการเมือง	62
ผลการดำเนินการและปัญหาอุปสรรคในการช่วยเหลือเหยื่อฯ	62
ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัญหาอุปสรรคในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ความรุนแรงทางการเมือง	65
ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง	66
สรุป	69
บทที่ 4 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง	70
การวิเคราะห์แนวทางและหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เหตุการณ์ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงเหตุการณ์ฯ ปี 2556 - 2557	70
เปรียบเทียบแนวทางและหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เหตุการณ์ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงเหตุการณ์ฯ ปี 2556 - 2557	74
การวิเคราะห์โครงสร้างและกลไกในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง	77
การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ	77
เปรียบเทียบโครงสร้างและกลไกในการให้ความช่วยเหลือ	78
การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง	80
การวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง	81
สรุป	82
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	83
สรุป	83
ข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	88
ประวัติผู้วิจัย	97

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2 - 1 สรุปมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ จากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 16	34
2 - ๒ สรุปมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ จากเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535	35
2 - ๓ สรุปมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ จากเหตุการณ์ในปี 2551 , 2552 และ 2553	36
2 - ๔ สรุปมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ จากเหตุการณ์ในปี 2548 - 2553	37
2 - ๕ สรุปมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ 39 จากเหตุการณ์ในปี 2556 – 2557	
3 - 1 การให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง ทางการเมือง ปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๓	63
3 - 2 การให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๔๘-๒๕๕๓	63
4 - 1 เปรียบเทียบแนวทางและหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือ 75 ตั้งแต่เหตุการณ์เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงเหตุการณ์ฯ ปี 2556 – 2557	
4 - 2 เปรียบเทียบโครงสร้างและกลไกในการให้ความช่วยเหลือ	78

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 - ๑ ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แบบองค์รวม	8
๒ - 1 ความสัมพันธ์การตัดสินใจ และประเภทการประเมินแบบ CIPP Model	23
2 - 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย	45

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศที่มีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย การชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนถือเป็นสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งถือเป็นสาระสำคัญอย่างหนึ่งในการแสดงออกของประชาชนต่อรัฐบาลของตน ทั้งนี้ เสรีภาพในการชุมนุมและการเดินขบวนเป็นเสรีภาพที่ได้พัฒนารูปแบบในการแสดงความคิดเห็นของแต่ละบุคคลมาสู่การแสดงความคิดเห็นแบบกลุ่มทำให้การชุมนุมและการเดินขบวนถือว่าเป็นวิวัฒนาการที่สำคัญของวิธีการแสดงความคิดเห็นของประชาชน รัฐบาลของประเทศที่เป็นประชาธิปไตยจึงไม่อาจที่จะจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมหรือการเดินขบวนเรียกร้องของประชาชน เนื่องจากเป็นเหตุผลอันชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เพื่อมิให้เป็นการทำลายพื้นที่ที่ประชาชนจะใช้เป็นเวทีสะท้อนความทุกข์ร้อนและความต้องการของพวกเขาต่อไปยังรัฐบาลและสาธารณะชนโดยตรง

การชุมนุมที่ผ่านมาในหลายครั้งโดยเฉพาะการชุมนุมซึ่งมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางการเมืองได้ก่อให้เกิดความสูญเสียขึ้นทั้งต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้ชุมนุมและประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้กำหนดให้มีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาความเสียหาย อาทิ การให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองทั้งเหตุการณ์ในปี ๒๕๑๖ เหตุการณ์ในปี ๒๕๓๕ เหตุการณ์ในปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ และเหตุการณ์ในปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ ซึ่งการออกมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวโดยได้มีการนำกฎหมาย หรือระเบียบต่าง ๆ ในหลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือของทางราชการ การปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาใช้เป็นฐานในการให้ความช่วยเหลือหรือบางกรณีได้มีการออกหลักเกณฑ์ขึ้นมาให้ความช่วยเหลือเยียวยาความเสียหาย ทำให้การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในบางครั้งมีความแตกต่างกันมาก อันก่อให้เกิดความขัดแย้งในทางการเมืองมากขึ้น ประกอบกับกรณีดังกล่าว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนกรณีกล่าวหา นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี รวมจำนวน ๓๖ ราย ว่าปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือโดยทุจริต กรณีการจ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓) โดยไม่มีอำนาจเนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับและเพื่อช่วยเหลือพวกพ้องของตนเอง คณะกรรมการไต่สวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการออกหลักเกณฑ์และอัตราการเยียวยาขึ้นใหม่และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีกฎหมายใดมารองรับการจ่ายเงินเยียวยาดังกล่าว ไม่ถูกต้องซึ่งตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๐๒ กำหนดว่าการจ่ายเงินแผ่นดินหรือเงินงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินดังกล่าวจะกระทำได้แต่เฉพาะที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

หรือตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมาย ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแก่ทางราชการ ซึ่งในอดีตรัฐบาลที่ผ่านมาได้เคยจ่ายเงินในลักษณะเดียวกันโดยอาศัยพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการในการปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นกฎหมายรองรับ เพื่อก่อให้เกิดสิทธิในการจ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง จึงเป็นการจ่ายเงินแผ่นดินหรือเงินงบประมาณ โดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจ ประกอบกับกรอบอัตรการเยียวยาตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว เป็นวงเงินงบประมาณจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการเยียวยาความเสียหายต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกรณีอื่น ๆ อาทิ การช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น อีกทั้งมีการกำหนดการชดเชยเยียวยาความสูญเสียทางด้านจิตใจ เป็นจำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยไม่มีขั้นตอนพิสูจน์ความเสียหายหรือความสูญเสียแต่อย่างใด อันก่อให้เกิดผลกระทบต่องบประมาณในการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศ เป็นการนำงบประมาณแผ่นดินไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมืองโดยไม่คำนึงถึงวินัยทางการเงินการคลัง ดังนั้นการกระทำของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น และคณะรัฐมนตรีผู้ถูกกล่าวหา จึงเป็นการหลีกเลี่ยงละเว้นไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ทำให้เกิดความเสียหายแก่ระบบการเงินการคลังของประเทศที่ต้องจ่ายเงินเพื่อการดำเนินการดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการทำการศึกษถึงแนวทาง หลักเกณฑ์และวิธีการในการช่วยเหลือ รวมทั้งผลการดำเนินการให้การช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินการ เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบฯ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการดำเนินงานและแนวทางการช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง
๒. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง
๓. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาการดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๑๖ - เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๗)

๒. ระยะเวลาการศึกษา

ระยะเวลาการศึกษาวิจัย ระหว่าง มกราคม - พฤษภาคม ๒๕๖๑

วิธีดำเนินการวิจัย

โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีกรอบในการศึกษา ดังนี้

๑. ศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสอบถามความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การศึกษานโยบาย แนวทางและหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เหตุการณ์เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕16 จนถึงปัจจุบัน จากผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ อนุกรรมการและเลขานุการของคณะอนุกรรมการซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติตามแนวทางและหลักเกณฑ์ ผู้ได้รับผลกระทบฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒. ศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบการดำเนินงานและแนวทางการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๒. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๓. ทำให้ได้แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

คำจำกัดความ

การช่วยเหลือเยียวยา	หมายถึง	การให้ความช่วยเหลือเยียวยาเป็นตัวเงินแก่ผู้เสียหายจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง	หมายถึง	เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

ผู้เสียหาย

หมายถึง ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เสียชีวิต หรือทุพพลภาพ หรือได้รับบาดเจ็บสาหัส หรือได้รับบาดเจ็บ หรือได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย เนื่องจากอยู่ในสถานที่ซึ่งเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งโดยที่ตนมิได้เป็นบุคคลที่ถูกแจ้งข้อกล่าวหาหรือดำเนินคดี โดยหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือพนักงานอัยการ มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๑. ทฤษฎีระบบ (System Theory)

๑.๑ ความหมายของระบบ (System)

ประชุม รอดประเสริฐ (๒๕๔๓:๖๖) ได้ให้รายละเอียดของระบบไว้ใน ๒ ลักษณะ กล่าวคือ ความหมายที่เป็นนามธรรม และรูปธรรม โดยความหมายที่เป็นนามธรรมของระบบ หมายถึง วิธีการ (Method) ของการปฏิบัติงานที่มีรูปแบบและขั้นตอนที่ไม่ตายตัว อาจผันแปรตามสภาพแวดล้อมและปัจจัยที่กำหนดให้ ส่วนความหมายที่เป็นรูปธรรม หมายถึง สรรพสิ่ง (Entity) ที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกัน โดยมีส่วนหนึ่งเป็นศูนย์กลางของระบบ

Hicks (๑๙๗๒:๕๖๑) Semprevivo (๑๙๗๖:๑) Kindred (๑๙๘๐:๖) กล่าวว่า ระบบคือ การรวมตัวของสิ่งหลายสิ่งเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยแต่ละสิ่งนั้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือขึ้นต่อกันและกัน หรือมีผลกระทบต่อกันและกัน เพื่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

สำหรับ Robbins, Bergman, Stagg, and Coulter (๒๐๐๖:๕๔) ให้นิยามว่าระบบคือสิ่งที่เกี่ยวพันและสัมพันธ์ซึ่งกัน ซึ่งกำหนดวิธีการปฏิบัติให้เป็นเอกภาพหรือบรรลุวัตถุประสงค์

กล่าวโดยสรุป ระบบหมายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันและขึ้นต่อกัน โดยส่วนประกอบต่าง ๆ ร่วมกันทำงานอย่างผสมผสานกันเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้

๑.๒ ประเภทของระบบ

โดยทั่วไปจำแนกเป็น ๒ ประเภท กล่าวคือ ระบบปิด และระบบเปิด ในองค์การแบบปิด (Closed System) จะไม่เกี่ยวข้องและไม่ได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม ส่วนในองค์การแบบเปิด (Open System) จะได้รับอิทธิพลอย่างมากจากสิ่งแวดล้อม หากพิจารณาโดยรายละเอียดพบว่าระบบปิด (Closed System) คือระบบที่มีความสมบูรณ์ภายในตัวเอง ไม่พยายามผูกพันกับระบบอื่นใด และแยกตนเองออกจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ สังคมระบบเปิด (Open System) คือระบบที่ต้องอาศัยการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคล องค์การหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในลักษณะเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นมีความสมดุล รวมทั้งสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปก็มีผลหรืออิทธิพลต่อการทำงานขององค์การ เช่นกัน (ประชุม รอดประเสริฐ (๒๕๔๓: ๖๗) วิโรจน์ สารรัตน์ (๒๕๔๕:๒๔-๒๕) French and Bell (๑๙๙๐: ๕๓-๕๔) Robbins et al. (๒๐๐๖: ๕๕) Kinichi and Kreitner (๒๐๐๓: ๓๐๗)

องค์ประกอบของระบบ จากความหมายของระบบที่ได้ให้คำนิยามนั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าทุกระบบต้องมีองค์ประกอบหรือสิ่งต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานสัมพันธ์กันเป็นกระบวนการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่องค์การได้ตั้งไว้ ดังนั้นภายในระบบจึงมีองค์ประกอบดังนี้

สิ่งที่ป้อนเข้าไป (Input) หมายถึงปัจจัยต่าง ๆ และองค์ประกอบแรกที่จะนำไปสู่การดำเนินงานของระบบ โดยรวมไปถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ อันเป็นที่ต้องการของระบบนั้นด้วย

กระบวนการ (Process) เป็นองค์ประกอบที่สองของระบบ หมายถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่ผลงานหรือผลผลิตของระบบ

ผลงาน (Output) หรือ ผลผลิต (Product) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสุดท้ายของระบบหมายถึงความสำเร็จในลักษณะต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ

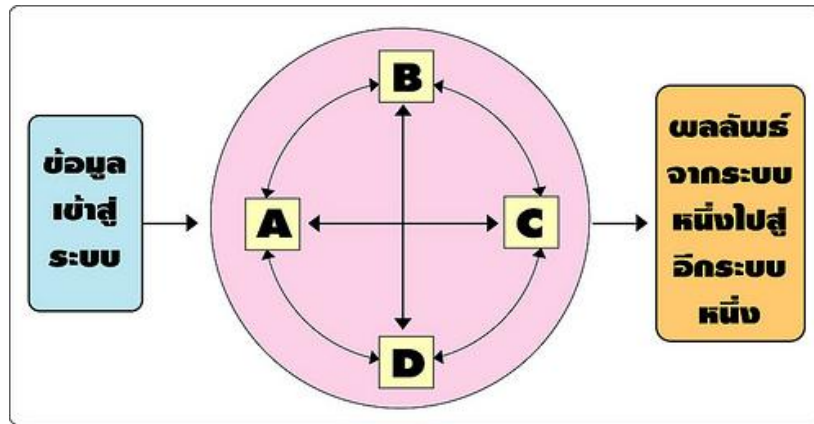
ทั้ง ๓ องค์ประกอบมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ขาดสิ่งใดไม่ได้ นอกจากนั้นทั้ง ๓ องค์ประกอบยังมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์การด้วย ในขณะที่องค์การต้องดำเนินกิจกรรมนั้น สิ่งที่จะช่วยให้องค์การสามารถตรวจสอบว่ากิจกรรมต่าง ๆ นั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ มีส่วนใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุง จึงต้องอาศัยข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งจะช่วยให้องค์การสามารถปรับปรุงตัวป้อน (Input) กระบวนการ (Process) ซึ่งสรุปได้ว่าระบบการปฏิบัติงานขององค์การนั้นจะประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ ๓ ส่วน ได้แก่ สิ่งที่ป้อนเข้าไป (Input) กระบวนการ (Process) และผลงาน (Output) โดยแต่ละส่วนจะต้องมีความสัมพันธ์และผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์การ

๒. ทฤษฎีกระบวนการระบบ (System Theory)

ทฤษฎีกระบวนการระบบ เริ่มปรากฏขึ้นเมื่อประมาณ ค.ศ. ๑๙๒๐ โดยผู้ที่เริ่มพูดถึงแนวคิดนี้เป็นคนแรกคือ Bertalanfy นักชีววิทยาชาวออสเตรีย ต่อมาแนวคิดนี้เริ่มเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายเมื่อทศวรรษ ๑๙๔๐ และพัฒนาไปสู่สาขาอื่น ๆ เช่น ฟิสิกส์ Cybernetic (เช่นงานของ Frederic Vester) โดยในช่วงหลังแนวคิดนี้ได้พัฒนาไปเป็น Complexity Theory และบางส่วนก็พัฒนาไปเป็นทฤษฎีไร้ระเบียบหรือ Chaos Theory นั่นเอง ทฤษฎีนี้ได้เข้ามามีบทบาทในการศึกษาทางสายสังคมศาสตร์ด้วยเช่นกัน อาทิ Claud Levin และทฤษฎีที่ได้รับอิทธิพลโดยตรงจาก System Theory ก็คือแนวพวก Radical Constructivism ที่เชื่อว่าโลกหรือการรับรู้ของเราเกิดจากสิ่งที่เรามองของเราสร้างขึ้นทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้ System Theory จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) เนื่องจากสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลาย ๆ สาขาวิชาโดยจุดสำคัญของ System Theory อยู่ที่การมองแบบไม่แยกส่วนหรือการมองว่าทุกอย่างสัมพันธ์กันหรือส่วนย่อยสัมพันธ์กันส่วนใหญ่ เป็นต้น ดังนั้นวิธีคิดของ System Theory จึงต่างกับวิธีคิดแบบเส้นตรง (Linear thinking) หรือการคิดที่ว่าถ้าเหตุเป็นอย่างนี้แล้ว ผลจะต้องเป็นอย่างนั้นอย่างสิ้นเชิงเพราะ System Theory จะเป็นการคิดบนพื้นฐานของระบบที่มีความซับซ้อน (Complex System) คือถ้าเป็นอย่างนี้ก็อาจเป็นอย่างนั้นหรือเป็นอย่างโน้นได้ไม่ตายตัว (not only...but also...) และมีความเป็นไปได้หลายอย่าง ฉะนั้นหัวใจของ System Theory จึงไม่ได้อยู่ที่การวิเคราะห์หิวใจเฉพาะส่วนนั้น ๆ เท่านั้น แต่จะเป็นการพิจารณา "ความสัมพันธ์" ของปัจจัยสิ่งต่าง ๆ ทั้งหมดว่าสัมพันธ์กัน ดังนั้นเราจึงอาจพูดได้ว่าความแตกต่างของสิ่งของสองสิ่ง คือเส้นแบ่งที่ทำให้เราเห็นหรือรับรู้ถึงอีกสิ่งหนึ่งได้ เช่น เรา รู้จักเวลากลางวันได้ก็ต่อเมื่อเรารู้จักเวลากลางคืน เรา รู้สึกถึงความสุขได้ก็ต่อเมื่อเรารู้จักความทุกข์ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การที่เราจะวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ จึงควรที่จะดูบริบท (Context) ของสิ่งนั้น ๆ ประกอบด้วย ดังที่ Niklas Luhmann นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน ผู้เชี่ยวชาญ System Theory กล่าวว่าระบบสังคมเกิดจากการที่มีการนิยามความหมายชุดหนึ่งเกิดขึ้นมาแล้วมีการสื่อสาร (Communicate)

ระหว่างกัน และมีการลงมือปฏิบัติในทัศนะของกลุ่มคนผู้นิยามนั้น เช่น ในสังคมไทยก็มีสังคม Internet เพราะในประเทศไทยก็มีคนจำนวนหนึ่งใช้ Internet ติดต่อสื่อสารกัน เป็นต้น แต่ในปัจจุบันยุคโลกาภิวัตน์ทำให้การสื่อสารมีมากขึ้น และโยงใยถึงกันทั่วทุกแห่งทำให้รับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิมอันเป็นระบบปิดได้เปิดออกเพราะทุกระบบส่งอิทธิพลถึงกัน ดังนั้นระบบต่าง ๆ จึงเป็นระบบเปิด ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในปัจจุบันก็ไม่สามารถนิยามหรือแก้ไขแบบระบบได้อีกต่อไปเนื่องเพราะทุกอย่างสัมพันธ์กัน ยกตัวอย่างเช่น น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ไม่ได้เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อเฉพาะพื้นที่นั้น เพียงพื้นที่เดียวเท่านั้นแต่ส่งผลโยงใยไปยังพื้นที่อื่น ๆ ด้วย เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การแก้ปัญหาต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องมองอย่างรอบด้าน การอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะส่วนนั้นจึงไม่เพียงพอและจะต้องเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงถึงกันด้วย ดังนั้นหากกล่าวโดยสรุปแล้ว System Theory จึงเป็นการมองความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แบบองค์รวม โดยเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่ใหญ่ขึ้นไป ขณะเดียวกันตัวมันเองก็เป็นระบบที่สามารถแยกย่อยลงไปเป็นระบบเล็ก ๆ มากมายหลายระดับได้ และระบบย่อยนี้ต่างก็มีความสัมพันธ์กันและส่งผลต่อการดำรงอยู่ของกันและกัน ดังตัวอย่างในแผนภูมิ System A จะประกอบไปด้วย System Element ต่าง ๆ เช่น System A๑, System A๒, ... ที่สัมพันธ์กันและประกอบกันขึ้นเป็น System A และใน System (เช่น A1, A2, ...) ก็ประกอบไปด้วย sub-sub system ที่ประกอบขึ้นเป็น Sub-System a1 และใน Sub-sub System ก็ยังสามารถแยกย่อยลงไปได้อีกเรื่อย ๆ จนถึง infinity ในขณะที่ระบบ System A ก็จะต้องสัมพันธ์กับระบบที่ใหญ่กว่าขึ้นไป อาทิ จากระบบของปัจเจกไปถึงระบบสังคมโลกและอื่น ๆ จนถึง infinity เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ System Theory จึงมีความหมายต่อระบบการจัดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาก เพราะในการมองนิยามและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือระบบย่อยกับระบบใหญ่เราก็จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ หรือหาทางแก้ที่ระบบใหญ่โดยไม่เปลี่ยนระบบย่อยก็ไม่สามารถทำได้สำเร็จ เช่นกัน นอกจากนี้ในการเป็นผู้จัดการ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่ถ้าอยู่ในฐานะของผู้สังเกตการณ์กับกระแสต่าง ๆ ได้ และนิยามความเปลี่ยนแปลงขึ้นมาได้ก็สามารถส่งผลสะท้อนให้กับสังคมได้เช่นกัน เมื่อนำ System Theory มาประยุกต์ใช้กับปัญหาใดปัญหาหนึ่งเราต้องนิยามปัญหานั้นก่อนว่าประกอบด้วยปัจจัยอะไรบ้าง ยกตัวอย่างเช่น ปัจจัยประการแรกคือมนุษย์ เพราะปัญหานั้นต้องสัมพันธ์กับมนุษย์อย่างแน่นอน ปัจจัยประการต่อมาคือการรับรู้ ดังนั้นเราจะต้องอาศัยการสื่อสารและเทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อให้เกิดการรับรู้ขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปัญหาและเกี่ยวพันไปถึงทรัพยากร (Resource) อาทิ เงินกับเวลาอีกด้วย นอกจากนี้เรายังสามารถนิยามปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นได้อีกเมื่อได้ปัจจัยต่าง ๆ ขึ้นมาแล้ว เราจะต้องรู้ว่าปัจจัยต่าง ๆ นั้นสัมพันธ์กับปัญหานั้นอย่างไร และนอกเหนือจากปัจจัยภายในตัวปัญหาเองแล้วยังมีปัจจัยภายนอกอีก เช่น ปัญหา A ย่อมต้องสัมพันธ์กับปัญหา B และ C เป็นต้น ดังแผนภาพที่ ๑ - ๑

แผนภาพที่ ๑ -๑ ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แบบองค์รวม

ที่มา : สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.2546. ทฤษฎีกระบวนการระบบ (System Thinking). [Online]. Available:

โดยสรุปคุณสมบัติของวิธีคิดกระบวนการระบบ (System thinking) มีดังนี้

๒.๑ ระบบเปิด โดยเฉพาะระบบที่มีชีวิตเป็นองค์รวมของส่วนประกอบต่าง ๆ คุณสมบัติของระบบนั้นที่แสดงคุณภาพ หรือคุณลักษณะรวมไม่สามารถจะย่อหรือลดส่วน (reduction) ไปสู่ชิ้นส่วนหรือองค์ประกอบแต่ละชิ้นได้

๒.๒ ระบบต่าง ๆ จะซ้อนกันเป็นลำดับจากระบบใหญ่มาเป็นระบบย่อย จากระบบย่อยมาสู่ระบบจิวเรื่อย ๆ ไปเป็นชั้น ๆ

๒.๓ วิธีคิดกระบวนการระบบเป็นวิธีคิดที่เชื่อมโยงกับบริบท (context) หรือสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบสิ่งนั้น เราจะไม่สามารถเข้าใจหรือวิเคราะห์คุณสมบัติของสิ่งนั้นหรือระบบนั้นได้อย่างถูกต้องถ้าไม่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับบริบทรอบ ๆ ตัวระบบนั้น แต่ขณะเดียวกันก็มีการขีดเส้นแบ่งระหว่างระบบและบริบทด้วย

๒.๔ เป็นวิธีคิดที่เป็นเครือข่ายของความสัมพันธ์เชื่อมโยง ไม่ได้อยู่อย่างโดด ๆ หรือแยกส่วน และหัวใจอยู่ที่การเชื่อมสัมพันธ์ย้อนกลับ (Feedback) ระหว่างองค์ประกอบหรือส่วนต่าง ๆ

๒.๕ ประการสุดท้ายวิธีคิดกระบวนการระบบคือการคิดอย่างเป็นกระบวนการ (System thinking is a process of thinking)

๓. แนวคิดเกี่ยวกับการเยียวยา

๓.๑ ภารกิจของรัฐและหน้าที่ในการรักษาความสงบ

การพิจารณาภารกิจของรัฐมีทั้งแนวความคิดที่เห็นว่ารัฐเกิดขึ้นและดำรงอยู่ในตัวเองโดยไม่มีจุดประสงค์หรือภารกิจอะไรเป็นพิเศษ ขณะที่อีกแนวความคิดหนึ่งเห็นว่ารัฐเป็นสิ่งที่ มีจุดประสงค์เนื่องจากรัฐเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของมนุษย์เพื่อสนองต่อความต้องการร่วมกัน

ในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสงบสุข และตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีสวัสดิภาพและมีความมั่นคงปลอดภัย รัฐจึงมีการดำเนินการบางอย่างซึ่งจะต้องทำเพื่อให้จุดประสงค์ดังกล่าวบรรลุผลสิ่งที่รัฐจะต้องทำนี้เรียกว่าภารกิจของรัฐ^๑

๓.๑.๑ ภารกิจของรัฐ โดยทั่วไปภารกิจของรัฐอาจแยกได้เป็นสองประเภทใหญ่ ได้แก่

๓.๑.๑.๑ ภารกิจพื้นฐาน (Basic Function) เป็นภารกิจที่จะทำให้ความเป็นรัฐดำรงอยู่ได้โดยไม่ถูกทำลายหรือไม่ล่มสลายไปเป็นภารกิจในการสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้กับรัฐสำหรับสิ่งที่จะเป็นภัยคุกคามความมั่นคงปลอดภัยของรัฐนั้นอาจจะมีได้ทั้งปัจจัยภายนอกรัฐและปัจจัยภายในรัฐ โดยภัยที่จะมาคุกคามความปลอดภัยจากภายนอกรัฐก็ได้แก่ภัยจากการคุกคามของรัฐอื่น เป็นต้น ฉะนั้นภารกิจของรัฐในด้านนี้จำเป็นที่รัฐจะต้องมีเพื่อการป้องกันภัยดังกล่าวอันได้แก่ การดำเนินกิจการทหาร การต่างประเทศ ในส่วนของภัยที่จะก่อให้เกิดความไม่สงบภายในรัฐนั้น อาจเกิดจากการขัดแย้งกันของคนในรัฐ อาชญากรรมต่าง ๆ ในรัฐ การทะเลาะกัน การแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติกัน ซึ่งจะสร้างความวุ่นวาย ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในรัฐ รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในรัฐมิให้ถูกละเมิด โดยรัฐจะมีกฎหมายเป็นเครื่องมือในการดำเนินการในภารกิจดังกล่าว รัฐจะดำเนินการโดยการมีตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง มีการจัดระบบกระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในรัฐ ภารกิจพื้นฐานของรัฐนั้นเป็นภารกิจที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อความปลอดภัยและการดำรงอยู่ของความเป็นรัฐ^๒ โดยที่รัฐแต่ละรัฐอาจกำหนดเป้าหมายเอาไว้แตกต่างกัน ภารกิจของรัฐจึงอาจแตกต่างกัน แม้กระนั้นเมื่อพิจารณาจากรัฐที่ยอมรับนับถือคุณค่าของหลักประชาธิปไตยและคุณค่าของหลักนิติรัฐแล้วย่อมจะเห็นได้ว่ารัฐมีภารกิจที่สำคัญคือภารกิจรักษาความสงบเรียบร้อยภายในและความปลอดภัยของรัฐ ภารกิจของรัฐในเรื่องนี้ถือว่าเป็นภารกิจดั้งเดิมและภารกิจพื้นฐานของรัฐเพื่อให้ภารกิจดังกล่าวนี้บรรลุผลจึงจำเป็นที่ระบบกฎหมายจะต้องกำหนดให้รัฐเป็นผู้ที่ผูกขาดการใช้กำลังทางกายภาพ การผูกขาดการใช้กำลังทางกายภาพเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยภายในนั้นในอีกด้านหนึ่งก็จะก่อให้เกิดหน้าที่แก่ปัจเจกบุคคลในการที่จะไม่ใช้กำลังทางกายภาพในการบังคับการตามสิทธิของตนด้วยตนเองเพราะหากปัจเจกบุคคลบังคับการตามสิ่งที่บุคคลนั้นเห็นว่าถูกต้องแล้ว ความวุ่นวายก็จะเกิดขึ้นทั่วไปในรัฐ นอกจากนี้รัฐยังผูกขาดการใช้กำลังทหารในการป้องกันบูรณภาพแห่งดินแดนอีกด้วย อย่างไรก็ตามการรักษาความปลอดภัยของรัฐนั้นรัฐย่อมไม่ได้กระทำเฉพาะแต่การมีกองทัพไว้ป้องกันประเทศเท่านั้นแต่ยังกระทำโดยการเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศอีกด้วย ดังนั้นรัฐจึงทรงไว้ซึ่งอำนาจในทางการทูต ตลอดจนความสามารถในการทำสนธิสัญญากับรัฐต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ และมีความสามารถในการทำสนธิสัญญารวมตัวกับประเทศต่าง ๆ เป็นองค์การระหว่างประเทศหรือยิ่งไปกว่านั้นก็เป็นองค์การเหนือรัฐเพื่อสร้างสันติสุขในระดับภูมิภาคอันเป็นการรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงปลอดภัยของรัฐอีกทางหนึ่งด้วย และภารกิจในการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน การที่ระบบกฎหมายยอมรับสิทธิมนุษยชนตลอดจนสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานนั้นย่อมมีผลจำกัดขอบเขตการกระทำของรัฐ ทั้งนี้เนื่องจากบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและสิทธิพลเมืองซึ่งถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญจะกำหนดเขตแดนแห่งสิทธิของปัจเจก

^๑ สมยศ เชื้อไทย, หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๘ (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๕๕), น. ๑๓๗ - ๑๓๘.

^๒ เฟิงอ้วง, น. ๑๓๘ - ๑๓๙.

บุคคลซึ่งรัฐไม่สามารถก้าวล่วงได้หรือหากก้าวล่วงได้ก็ย่อมจะต้องทำตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ อย่างไรก็ตามรัฐไม่ได้มีฐานะเป็นเพียงผู้ที่จะก้าวล่วงแดนแห่งสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลเท่านั้นในอีกด้านหนึ่งรัฐย่อมมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานเหล่านั้นด้วย ภารกิจดังกล่าวนี้ทำให้รัฐต้องจัดโครงสร้างตลอดจนกระบวนการทางกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เช่น การกำหนดให้มีศาลปกครองตรวจสอบการกระทำของฝ่ายปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล ยิ่งไปกว่านั้นรัฐยังมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานจากการถูกละเมิดโดยบุคคลที่สามด้วย ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ปรากฏว่าภัยอันตรายคุกคามชีวิตหรือความปลอดภัยในร่างกายของบุคคลจากบุคคลที่สามอันเป็นภัยอันตรายที่เกิดจากการกระทำโดยผู้กระทำที่ไม่มีอำนาจกระทำได้ รัฐย่อมมีหน้าที่เข้าขัดขวางการกระทำนั้นเพื่อปกป้องคุ้มครองชีวิตและความปลอดภัยในร่างกายของบุคคลที่ถูกล่วงละเมิด อาจกล่าวเป็นหลักได้ว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญไม่เพียงแต่จะทำให้รัฐมีหน้าที่งดเว้นการกระทำที่จะก้าวล่วงแดนแห่งสิทธิขั้นพื้นฐานของปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่ยังทำให้รัฐมีหน้าที่ระทำการปกป้องคุ้มครองสิทธิจากการถูกละเมิดโดยบุคคลที่สามอีกด้วย^๓

๓.๑.๑.๒ ภารกิจลำดับรอง (Secondary Function) เป็นภารกิจที่รัฐจะทำให้ประชาชนในรัฐมีชีวิตความเป็นอยู่ดีกินดี ทำให้ประชาชนในรัฐสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีมาตรฐานขั้นต่ำในฐานะที่เป็นมนุษย์ เช่น การจัดการศึกษา การสาธารณสุข การดำเนินการทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยภารกิจลำดับรองนี้มีความแตกต่างจากภารกิจพื้นฐานกล่าวคือสำหรับภารกิจพื้นฐานแล้วรัฐจำเป็นที่จะต้องดำเนินการด้วยตัวเองโดยใช้อำนาจมหาชนในการบังคับ ส่วนภารกิจลำดับรองนั้นเป็นภารกิจที่รัฐอาจจะมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน และไม่จำเป็นต้องใช้อำนาจมหาชนในการบังคับแต่อย่างใด^๔

รัฐแต่ละรัฐอาจกำหนดเป้าหมายไว้ต่างกัน ทำให้ภารกิจของรัฐอาจแตกต่างกันไปแต่ไม่ว่าอย่างไรรัฐที่ยอมรับหลักประชาธิปไตยและหลักนิติรัฐแล้วย่อมจะเห็นได้ว่ารัฐมีภารกิจที่สำคัญคือการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในและความปลอดภัยของรัฐ และการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในและความปลอดภัยของรัฐถือว่าเป็นภารกิจพื้นฐานของรัฐ และเพื่อให้ภารกิจดังกล่าวนี้บรรลุผลระบบกฎหมายจึงกำหนดให้รัฐเป็นผู้ที่ผูกขาดการใช้กำลังทางกายภาพเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยภายในและยังกำหนดหน้าที่แก่ปัจเจกบุคคลในการที่จะไม่ใช่กำลังทางกายภาพในการบังคับการตามสิทธิของตนด้วยตนเองด้วยไม่เช่นนั้นความวุ่นวายก็จะเกิดขึ้นทั่วไปในรัฐ นอกจากนี้รัฐยังผูกขาดการใช้กำลังทหารในการป้องกันการรุกรานจากภายนอกอีกด้วย และการที่รัฐมีภารกิจคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานรัฐจึงไม่สามารถระทำการอันเป็นการก้าวล่วงแดนแห่งสิทธิของปัจเจกบุคคลได้เว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจ อีกทั้งรัฐยังต้องคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของปัจเจกบุคคลจากการถูกละเมิดโดยบุคคลที่สามด้วย กล่าวคือรัฐไม่เพียงแต่มีหน้าที่งดเว้นการกระทำที่จะก้าวล่วงแดนแห่งสิทธิขั้นพื้นฐานของปัจเจกบุคคลเท่านั้นแต่ให้รัฐยังมีหน้าที่

^๓ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน. (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๕), น. ๗๓ - ๗๕.

^๔ สมยศ เชื้อไทย. *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ ๑*, น. ๑๓๙.

กระทำการปกป้องคุ้มครองสิทธิจากการถูกละเมิดโดยบุคคลที่สามอีกด้วย^๕ ดังนั้น องค์การฝ่ายปกครองจึงมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดกฎเกณฑ์ การออกคำสั่งเป็นการเฉพาะรายและปฏิบัติการทางกายภาพเพื่อบังคับการในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในและความปลอดภัยของรัฐ และการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของปัจเจกบุคคล โดยในประเทศฝรั่งเศสให้คำจำกัดความขององค์การฝ่ายปกครองประเภทนี้ว่า “ตำรวจทางปกครอง” (pouvoir de police) การใช้อำนาจของตำรวจทางปกครองจะต้องเป็นไปเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หลักดังกล่าวถือเป็นหลักสำคัญที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศสยอมรับไว้ในคำวินิจฉัยคดี Communication audiovisuelle เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๘๒ ว่าเป็นหลักที่มีคุณค่าเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ (à valeur constitutionnelle) นอกจากนี้ ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปได้เห็นไปในทางเดียวกันด้วยว่าประโยชน์สาธารณะคือภารกิจของรัฐ (acte de puissance publique) โดยในทางกฎหมายปกครองนั้นความสงบเรียบร้อยประกอบด้วย ความมั่นคง (la sûreté) หมายถึง การป้องกันการถูกรุกรานจากศัตรูภายนอกประเทศ ความปลอดภัย (la sécurité publique) หมายถึงการป้องกันมิให้เกิดความเสี่ยงหรืออุบัติเหตุต่าง ๆ ตลอดจนป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตหรือทรัพย์สินของประชาชน ความสงบ (la tranquillité) หมายถึงการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ป้องกันมิให้เกิดความวุ่นวาย เสียงอึกที่ก่อกวนโครม ตลอดจนการประท้วงเดินขบวนที่กีดขวางทางสาธารณะ สุขอนามัย (la salubrité) หมายถึงการดูแลป้องกันมิให้เกิดความเสี่ยงต่อโรคภัยไข้เจ็บ ดูแลความสะอาดของถนน กำจัดขยะมูลฝอย ตลอดจนดูแลสุขภาพของคนในสังคม^๖

๓.๒ หลักการชดเชยความเสียหาย

กฎหมายละเมิดเป็นกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อละเมิดเพื่อให้บุคคลที่ต้องเสียหายสามารถบังคับสิทธิของตนเอาแก่ผู้ก่อความเสียหายหรือผู้ต้องรับผิดชอบเพื่อให้ผู้เสียหายกลับสู่สถานะเดิมเสมือนว่าไม่มีการกระทำละเมิดเกิดขึ้น โดยวัตถุประสงค์การชดเชยความเสียหายมีดังนี้

๓.๒.๑ การชดเชยให้ผู้เสียหายกลับสู่สถานะเดิม (Compensation) การชดเชยหรือเยียวยาความเสียหายให้กับผู้เสียหายนั้นศาลจะเป็นผู้ตัดสินตามขนาดของความเสียหายหรือขนาดของความรับผิด ซึ่งนักกฎหมายเห็นว่าการชดเชยความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับอย่างครบถ้วนและเป็นธรรมก็เพื่อให้ผู้เสียหายกลับสู่สถานะหรือสภาพเดิมเสมือนว่าไม่มีการกระทำละเมิด ขณะที่นักเศรษฐศาสตร์ใช้อรรถประโยชน์ (Utility) หรือการที่บุคคลมีความพึงพอใจจากสิ่งต่าง ๆ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง โดยเมื่อมีผู้ถูกรกระทำละเมิดได้รับบาดเจ็บหรือทรัพย์สินเสียหาย อรรถประโยชน์ก็จะลดลง ดังนั้นการทำให้ผู้เสียหายกลับสู่สถานะเดิมหมายถึงการทำให้อรรถประโยชน์ของผู้เสียหายกลับมาเหมือนเช่นดั้งเดิม

๓.๒.๒ การยับยั้งการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย (Deterrence) การชดเชยความเสียหายเป็นเครื่องมือในการทำให้ผู้เสียหายกลับสู่สถานะเดิมแล้ว นักเศรษฐศาสตร์ยังเห็นว่ากฎหมายละเมิดยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการยับยั้งการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ให้มีการกระทำที่เป็นการก่อให้เกิดความเสียหายจากการที่กฎหมายละเมิดกำหนดให้ผู้ก่อให้เกิดความ

^๕ วรเจตน์ ภาคีรัตน์. *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ ๓*, น. ๗๓ - ๗๔.

^๖ นันทวัฒน์ บรมานันท์. *มาตรฐานใหม่ของการจัดทำบริการสาธารณะระดับชาติในประเทศไทย*. (กรุงเทพมหานคร : ศาลรัฐธรรมนูญ, ๒๕๕๕) น. ๗ - ๑๐.

เสียหายต้องรับภาระความเสียหายที่ได้เกิดขึ้นกับผู้อื่นเสมือนว่าความเสียหายเกิดขึ้นกับตนเอง กล่าวคือ หากผู้ก่อความเสียหายใช้ความระมัดระวังมากขึ้นเท่าใด ความเสียหายนั้นก็ลดลง^๗

๓.๓ หลักการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

องค์การสหประชาชาติได้ประกาศรับรองสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม หรือผู้เสียหายในคดีอาญาขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๘๕ ในชื่อว่า Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power หรือปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐาน เกี่ยวกับการอำนวยความยุติธรรมแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจหน้าที่ โดยไม่ถูกต้องโดยตระหนักว่ามีผู้คนจำนวนมากต้องประสบความเสียหายอันเนื่องมาจากผลของ อาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ และสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อเหล่านี้ไม่ได้รับการยอมรับ อย่างเพียงพอ และพบว่าเป็นการยากลำบากที่ผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญา เหล่านี้จะได้ได้รับความเป็นธรรมโดยปฏิญญานี้ได้กำหนดสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาไว้ดังนี้^๘

๓.๓.๑ ผู้เสียหายจากอาชญากรรม (Victims of Crime) ผู้เสียหายจาก อาชญากรรมหมายถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับความเสียหายทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความเจ็บปวดทรมาน อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ความสูญเสียทางเศรษฐกิจหรือสิทธิขั้นพื้นฐาน อันเป็นผลมาจากการกระทำ หรือละเว้นการกระทำที่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายอาญาหรือกฎหมายที่บัญญัติให้การใช้อำนาจหน้าที่ โดยมิชอบเป็นความผิดทางอาญาอันเป็นกฎหมายของประเทศสมาชิกนั้น ๆ และผู้เสียหาย ยังได้รวมถึงครอบครัวหรือทายาทของผู้เสียหายตลอดจนบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการเข้าไป ช่วยเหลือผู้เสียหายให้พ้นจากอันตรายหรือเข้าป้องกันการทำนั้นด้วย ทั้งนี้ ในการพิจารณา ว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายตามความหมายของปฏิญญานี้ไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าได้มีการพบจับกุม ฟ้องร้องหรือลงโทษผู้กระทำความผิดหรือไม่รวมทั้งไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าผู้กระทำความผิด กับผู้เสียหายจะมีความสัมพันธ์กันอย่างไร อีกทั้งหลักเกณฑ์ตามปฏิญญานี้ไม่มีการเลือกปฏิบัติ จากความแตกต่างเช่นเชื้อชาติสีผิวเพศอายุภาษาศาสนาสัญชาติความคิดเห็นทางการเมืองหรือความเชื่อ หรือการปฏิบัติตามประเพณีสถานะทางกำเนิดหรือครอบครัวหรือทรัพย์สินแหล่งกำเนิดทางเผ่าพันธุ์ หรือสังคมหรือความพิการก็ตาม

๓.๓.๒ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการปฏิบัติที่เป็นธรรม ผู้เสียหายพึง ได้รับการปฏิบัติด้วยความเห็นอกเห็นใจและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยผู้เสียหายมีสิทธิที่จะ เรียกร้องให้ผู้กระทำความผิดชดเชยความเสียหายผ่านกระบวนการยุติธรรมและมีสิทธิได้รับการชดเชย เยียวยาความเสียหายที่ตนได้รับตามกฎหมายของประเทศนั้นๆ โดยองค์กรศาลและองค์กรของฝ่าย บริหารจะต้องจัดวางมาตรการที่จำเป็นเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยาโดยวิธีที่รวดเร็วเป็น ธรรมประหยัดและเข้าถึงได้ง่ายรวมทั้งผู้เสียหายพึงได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับสิทธิในการเรียกร้อง การชดเชยเยียวยาผ่านองค์กรดังกล่าวด้วยความรับผิดชอบขององค์กรศาลและองค์กรของฝ่ายบริหาร ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ได้แก่

^๗ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. การวิเคราะห์กฎหมายด้วยวิธีทาง เศรษฐศาสตร์ : การคิดค่าเสียหายในคดีละเมิด.เสนอต่อศาลยุติธรรม,น. ๒-๑ - ๒-๖.

^๘ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ชาตี ชัยเดชสุริยะ, ณัฐวสา ฉัตรไพบุลย์. ผู้แปล, มาตรฐาน องค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรม. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา), ๒๕๔๗. น. ๑๑๕ - ๑๑๗.

๓.๓.๒.๑ การให้คำแนะนำแก่ผู้เสียหายเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาได้แก่หน้าที่ขอบเขตระยะเวลาความคืบหน้าของการดำเนินคดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรงและกรณีที่ผู้เสียหายต้องการทราบข้อมูลเหล่านั้น

๓.๓.๒.๒ การจัดการให้ผู้เสียหายได้เปิดเผยถึงข้อเท็จจริงและความรู้สึก โดยจะต้องมีกระบวนการที่จะรับฟังผู้เสียหายนั้นเกี่ยวกับความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับตามระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศนั้น ๆ ทั้งนี้ โดยไม่เป็นการล่วงเกินสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา

๓.๓.๒.๓ การจัดให้มีการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายตามสมควร โดยผ่านกระบวนการทางกฎหมาย

๓.๓.๒.๔ การจัดให้มีมาตรการในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหายและคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายตามความจำเป็นตลอดจนให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายรวมทั้งครอบครัวและพยานของฝ่ายผู้เสียหายนั้นให้ปลอดภัยจากการข่มขู่หรือการแกแค้น

๓.๓.๒.๕ การจัดการทางคดีและการบังคับตามคำสั่งหรือคำพิพากษา เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยาตามกฎหมายโดยไม่ชักช้าและจะต้องหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความชักช้าที่ไม่มีเหตุจำเป็นนั้น รวมทั้งจัดให้มีมาตรการที่ไม่เป็นทางการสำหรับการแก้ไขปัญหาคือพิพาทซึ่งรวมถึงการไกล่เกลี่ยการเจรจาและการให้ความยุติธรรมเพื่อให้มีการเยียวยาและชดเชยแก่ผู้เสียหาย และให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบต่อการกระทำโดยการชดเชยเยียวยาแก่ผู้เสียหายครอบครัวหรือทายาทของผู้เสียหายอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม โดยรัฐจะต้องพิจารณาปรับปรุงข้อปฏิบัติต่าง ๆ ตลอดจนกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยเยียวยาเพื่อให้มาตรการการชดเชยเยียวยานั้นเป็นทางเลือกเกี่ยวกับการลงโทษที่มีให้เพิ่มเติมในคดีอาญา

๓.๓.๓ ค่าสินไหมทดแทน ในกรณีที่ค่าสินไหมทดแทนที่ได้รับจากผู้กระทำความผิดหรือโดยทางอื่น ๆ ยังไม่เพียงพอแก่การชดเชยเยียวยาผู้เสียหายรัฐพึงใช้ความพยายามในการจัดให้มีมาตรการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายโดยเฉพาะกรณีที่เกิดจากอาชญากรรมที่ร้ายแรงผู้ที่ได้รับบาดเจ็บถึงขั้นพิการหรือเสียชีวิต หรือกรณีผู้เสียหายที่ต้องฟื้นฟูไม่ว่าทางด้านร่างกายหรือสภาพจิตใจ รวมทั้งครอบครัวโดยเฉพาะทายาทของผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายหรือพิการไม่ว่าทางด้านร่างกายหรือสภาพจิตใจจากการกระทำของผู้กระทำความผิดนั้นและจัดให้มีหรือส่งเสริมหรือขยายกองทุนแห่งชาติเพื่อการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายรวมถึงผู้เสียหายถือสัญชาติรัฐนั้นไม่สามารถที่จะดำเนินการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายได้

๓.๓.๔ ความช่วยเหลือ ผู้เสียหายพึงได้รับความช่วยเหลือที่จำเป็นทั้งในด้านวัตถุ การบำบัดรักษาทางการแพทย์ ตลอดจนความช่วยเหลือในด้านจิตวิทยาและสังคม ทั้งจากรัฐอาสาสมัครและชุมชนท้องถิ่น และผู้เสียหายพึงได้รับคำแนะนำในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและสังคมตลอดจนบริการความช่วยเหลืออื่น ๆ รวมทั้งได้รับความสะดวกในการเข้าถึงบริการนั้น ๆ ด้วย ตำรวจและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมหน่วยงานบริการด้านสังคมหรือสุขภาพและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องพึงได้รับการฝึกอบรมให้เกิดความตระหนักถึงความต้องการของผู้เสียหายและเพื่อให้ได้ทราบแนวทางในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายที่พร้อมและเหมาะสม โดยการจัดการบริการและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายนั้นพึงให้ความใส่ใจแก่ผู้เสียหายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

๓.๔ แนวคิดเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการ (Welfare State)

แนวคิดเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการเป็นแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา แต่เดิมการชดเชยค่าเสียหายในอดีตนั้นเป็นไปเพื่อมุ่งที่จะลงโทษหรือเพื่อแก้แค้นผู้กระทำ ความผิด รวมทั้งรัฐจะได้รับเงินในค่าปรับจากการกระทำ ความผิดดังกล่าว จนกระทั่งในช่วง คริสต์ศตวรรษที่ ๑๙-๒๐ สังคมเริ่มตระหนักถึงสิทธิของผู้เสียหาย โดยในปี ค.ศ. ๑๙๕๐-๑๙๖๔ มีการเรียกร้องให้มีระบบการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา โดยประเทศอังกฤษได้เริ่มมี การแยกแนวความคิดเรื่องการจ่ายค่าทดแทนหรือค่าเสียหายโดยรัฐ (compensation) ออกจากการ ชดเชยค่าเสียหายโดยผู้กระทำ ความผิด (restitution) และในระดับนานาชาติได้ปรากฏหลักการกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองโดยได้มีการกำหนดให้มีค่าทดแทนเหยื่อ อาชญากรรม จากนั้นได้ขยายไปสู่ระดับภูมิภาคและระดับประเทศตามลำดับ ซึ่งแนวคิดนี้เป็นที่มาของ แนวคิดเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการซึ่งถือเป็นความจำเป็นที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ได้รับผลร้าย จากอาชญากรรมโดยเฉพาะในคดีอาญาร้ายแรง หากไม่มีการช่วยเหลือจากรัฐแล้วผู้เสียหายจะต้อง ทุกข์ทรมานจากผลที่ตนไม่ได้เป็นผู้กระทำ โดยแนวคิดเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการนี้ส่งผลให้รัฐมีหน้าที่ใน การให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ดังนี้ รัฐมีหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรม หากรัฐไม่ สามารถป้องกันอาชญากรรมโดยการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ประชาชนจากอาชญากรรมได้ รัฐจึงสมควรที่ต้องเข้ามารับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดมาจากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำ ความผิดดังกล่าว รัฐมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เสียหายที่เป็นเหยื่ออาชญากรรม^๙

๓.๕ ระบบการเยียวยาผู้เสียหาย

๓.๕.๑ การชดเชยโดยผู้กระทำ ความผิด (restitution) เมื่อมีการกระทำ ความผิดอาญาและมีบุคคลได้รับอันตรายหรือความเสียหายจากการกระทำ ความผิดนั้น ผู้ที่จะต้องเป็น ผู้ชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมย่อมได้แก่ผู้กระทำ ความผิดอาญาซึ่งเป็น ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ดังนั้นผู้เสียหายย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง (civil litigation หรือ civil suits) เพื่อเรียกร้องให้ผู้กระทำ ความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตน ในการชดเชยค่าสินไหมทดแทน (damages) ได้โดยตรง^{๑๐}

๓.๕.๒ การจ่ายค่าชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (compensation) โดยหลักแล้ว ผู้กระทำ ความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายสมควรที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อการกระทำ ความผิดของตน หากแต่มีแนวความคิดในเรื่องที่ว่าบางครั้งรัฐก็มีความบกพร่องในการรักษาความสงบ เรียบร้อยของบ้านเมืองหรือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรือไม่สามารถนำตัวผู้กระทำ ความผิด

^๙ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. “รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาแนวทางการให้ผู้กระทำ ความผิดหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมร่วมรับผิดชอบ ชดเชยค่าเสียหาย : กรณีรัฐจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยใน คดีอาญา. เสนอต่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม.” ๒๕๕๓, น. ๑๐ - ๑๑.

^{๑๐} เพิ่งอ้าง, น. ๑๑

มารับโทษได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญา บางประเทศได้มีกฎหมายเพื่อจ่ายค่าชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (compensation) ให้แก่ผู้เสียหายด้วยสำหรับจะจ่ายเป็นจำนวนเงินเท่าใด หรือจะจ่ายในกรณีใดบ้างนั้นขึ้นอยู่กับนโยบายและสภาพเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละประเทศ^{๑๑}

๓.๖ รูปแบบของการเยียวยาความเสียหาย

ในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมนั้นสามารถกระทำได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การจ่ายเงินชดเชยความเสียหาย (victims compensation) หรือการเยียวยาโดยการให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ (victims assistance) โดยอาจจะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในเรื่องอื่นที่จำเป็นและเร่งด่วน หรือเพื่อให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมสามารถกลับมาใช้ชีวิตตามปกติหลังจากต้องประสบกับการถูกกระทำความผิดอาญานั้น หรือการฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้เสียหาย เช่น การให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ การดำเนินคดีความ การดูแลความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน การดำรงชีพในระหว่างที่ยังมีความเดือดร้อนหรือต้องดำเนินคดีความ สำหรับวิธีการในการให้ความช่วยเหลือในแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันออกไป บางประเทศอาจเป็นการให้เงินช่วยเหลือ บางประเทศอาจจัดให้มีบริการช่วยเหลือจากหน่วยงานหรืออาสาสมัคร บางประเทศอาจให้ความช่วยเหลือโดยผ่านโปรแกรมในการให้ความช่วยเหลือ^{๑๒}

๔. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลนโยบายและการประเมินโครงการ

๔.๑ ความหมายของนโยบายสาธารณะ

David Easton^{๑๓} นโยบายสาธารณะ หมายถึง การจัดสรรผลประโยชน์ หรือคุณค่าแก่สังคม ซึ่งกิจกรรมของระบบการเมืองนี้จะกระทำโดยบุคคลผู้มีอำนาจสั่งการ ซึ่งสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำเป็นผลมาจาก “การจัดสรรค่านิยมของสังคม” ทั้งนี้ Easton ได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตัดสินใจนโยบายกับประชาชนในสังคมว่า การตัดสินใจนโยบายใด ๆ ของรัฐบาลจะต่อค่านิยมถึงค่านิยมและระบบความเชื่อของประชาชนในสังคมเป็นสำคัญ

Ira Sharkansky^{๑๔} นโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมที่กระทำโดยรัฐบาล ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดของรัฐบาล อาทิเช่น การจัดการศึกษา การจัดสวัสดิการ และการก่อสร้างทางหลวงโดยรัฐ รวมทั้งข้อกำหนดและระเบียบในการควบคุมและกำกับ การดำเนินกิจกรรมของปัจเจกบุคคลและนิติบุคคลทั้งหมด ตลอดจนการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ อาทิ เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อยของตำรวจ การตรวจสอบราคาสินค้า การควบคุมการจำหน่ายยาและอาหาร เป็นต้น

^{๑๑} เฟิงอ้าง, น. ๑๒

^{๑๒} เฟิงอ้าง, น. ๑๒

^{๑๓} David Easton, *The Political System: An inquiry into the state of political science*, (New York : Alfred A. Knopf, 1953), pp. 19-20.

^{๑๔} Ira Sharkansky, *Policy Analysis in Political Science*, (Chicago: Markham, 1970), p 1.

James E. Anderson ^{๑๕} นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางการปฏิบัติของรัฐที่มีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างและติดตามด้วยผู้กระทำ หรือการปฏิบัติซึ่งอาจจะปฏิบัติโดยคนๆ เดียวหรือคณะบุคคลก็ได้ ในการที่จะแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้อง มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ต้องมีวัตถุประสงค์ เป็นแนวทางปฏิบัติ การปฏิบัติจะต้องเกิดขึ้นจริง และการปฏิบัติจะเป็นไปในเชิงบวกหรือเชิงลบก็ได้

Thomas R. Dye ^{๑๖} นโยบายสาธารณะ หมายถึง สิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ สิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำ จึงครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ ทั้งหมดของรัฐบาล ทั้งกิจกรรมที่เป็นกิจวัตร และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบางโอกาส ในส่วนของการเลือกที่จะไม่กระทำนั้น Dye ก็ถือว่า เป็นนโยบายสาธารณะเช่นเดียวกัน อาทิเช่น การที่รัฐบาลบางประเทศยกเลิกนโยบายการเกณฑ์ทหาร นั่นคือ รัฐบาลเลือกที่จะไม่บังคับให้ชายฉกรรจ์ทุกคนต้องเป็นทหารรับใช้ชาติ แต่เปลี่ยนเป็นการรับตามความสมัครใจ

Carl J. Friedrich ^{๑๗} นโยบายสาธารณะ หมายถึง ชุดของข้อเสนอเกี่ยวกับการกระทำของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือรัฐบาล ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ประกอบไปด้วยปัญหา อุปสรรค (Obstacles) และโอกาส (opportunity) ซึ่งนโยบายถูกนำเสนอเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาของประชาชนโดยมุ่งที่จะกระทำให้บรรลุเป้าหมาย หรือกระทำให้วัตถุประสงค์ปรากฏเป็นจริง นอกจากนี้ นโยบายสาธารณะจะต้องประกอบด้วยแนวความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับเป้าประสงค์ (goal) วัตถุประสงค์ (objective) หรือจุดมุ่งหมาย (purpose) ของสิ่งที่รัฐกระทำ

Lynton K. Caldwell ^{๑๘} กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ ได้แก่ บรรดาการตัดสินใจอย่างสัมฤทธิ์ผลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการต่างๆ ที่สังคมจะดำเนินการ ยินยอม หรือห้ามกระทำนั้นๆ

Clarke Cochran and other ^{๑๙} ได้กำหนดความหมายของนโยบายสาธารณะว่า หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติที่เกิดขึ้นโดยเจตนาเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานหรือบุคลากรของรัฐในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะชน

---

^{๑๕} James E. Anderson, *Politics and Economic Policy-Making*, (Reading, MA.: Addison-Wesley, 1970), p. 1.

^{๑๖} R. Dye, Thomas, *Understanding Public Policy*, (Englewood Cliffs: Prentice-Hall, Inc, 1978), pp. 5-6.

^{๑๗} Carl J. Friedrich, *Man and His Government: An Empirical Theory of Politics*, (New York: McGraw-Hill, 1963), p. 70.

^{๑๘} Lynton K. Caldwell, *Environment: A Challenge in Modern Society*, (New York : Double-day, 1970), p. 2.

^{๑๙} Clarke Cochran and other, *American Public Policy: An Introduction*, (New York: St. Martin's Press, 1982), p. 4.

Kennett Prewitt & Sidney Verba^{๒๐} นโยบายสาธารณะ หมายถึง พันธะสัญญาระยะยาวในการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นแบบแผนของรัฐบาล โดยมุ่งถึงสิ่งที่รัฐบาลกระทำจริงมากกว่าสิ่งที่รัฐบาลพูด ดังนั้น เพื่อให้สามารถเข้าใจในนโยบายสาธารณะของรัฐบาลได้อย่างชัดเจน ประชาชนต้องติดตามการบัญญัติกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ และการนำนโยบายไปปฏิบัติของฝ่ายรัฐบาลอย่างใกล้ชิด

Heinz Eulau & Kennett Prewitt^{๒๑} นโยบายสาธารณะ หมายถึง การตัดสินใจที่มีจุดยืนของรัฐบาล ซึ่งจะต้องมีการกระทำที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่มีพันธะผูกพันในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

Mark Considine^{๒๒} นโยบายสาธารณะ มีความหมาย ดังนี้
 ประการที่หนึ่ง มีการกำหนดความชัดเจนของค่านิยมและความตั้งใจของสังคม
 ประการที่สอง มีพันธะผูกพันในการจัดสรรงบประมาณ และบริการแก่ประชาชน

ประการที่สาม ให้สิทธิ์และเอกสิทธิ์แก่ประชาชน

Hugh Hecl^{๒๓} นโยบายสาธารณะ หมายถึง ชุดของการกระทำของรัฐบาล หรือสิ่งที่รัฐบาลไม่กระทำ หรือสิ่งที่รัฐบาลตกลงใจที่จะกระทำจริงๆ โดยประกอบไปด้วยชุดของการกระทำที่เป็นระบบที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนา

ศุภชัย ยาวะประภาษ^{๒๔} ได้ให้ความหมายของนโยบายสาธารณะว่าเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาในอดีต กิจกรรมที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และกิจกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

กุลธน ธนาพงศธร^{๒๕} ได้สรุปความหมายของนโยบายสาธารณะว่าเป็นแนวทางกว้างๆ ที่รัฐบาลของประเทศหนึ่งๆ ได้กำหนดขึ้นเป็นโครงการ แผนการหรือกำหนดการเอาไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นหนทางชี้แนะให้มีการปฏิบัติต่างๆ ตามมาทั้งเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

^{๒๐} ศศิชา สืบแสง, **นโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.google.co.th/url?sa> [๑๗ มี.ค. ๒๕๕๘].

^{๒๑} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๓} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๔} ศุภชัย ยาวะประภาษ, **นโยบายสาธารณะ**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๓.

^{๒๕} กุลธน ธนาพงศธร, “แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ”, ใน **เอกสารการสอนชุดวิชา นโยบายสาธารณะและการวางแผน**, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๘.

อมร รักษาสัตย์^{๒๖} ได้อธิบายความหมายของนโยบายสาธารณะว่า หมายถึง ความคิดของรัฐบาลที่ว่าจะทำอะไรหรือไม่ อย่างไร เพียงใด เมื่อใด โดยมีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ การกำหนดเป้าหมาย หลักการและกลวิธีที่จะปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ และการเตรียมการสนับสนุนต่างๆ

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาความหมายของนโยบายสาธารณะอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าเป็นเรื่องแนวทางการปฏิบัติงานซึ่งเป็นโครงการสำคัญที่รัฐบาลจะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

๔.๒ การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation)

เพื่อให้ทราบผลว่าการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หรือไม่ ในกรณีที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายจะได้มีการปรับแผน/แผนงาน/โครงการ ให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์มากขึ้นเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้รู้ว่าแผน/แผนงาน/โครงการ นั้นควรจะดำเนินการต่อไปหรือยุติจุดมุ่งหมายของการประเมินผลโครงการมักจะมีคำถามอยู่ตลอดเวลาว่า ประเมินผลเพื่ออะไร หรือประเมินผลไปทำไม ปฏิบัติงานตามโครงการแล้วไม่มีการประเมินผลไม่ได้ หรือ ตอบได้เลยว่าการบริหารแนวใหม่หรือการบริหารในระบบเปิด (open System) นั้นถือว่าการประเมินผลเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากซึ่งจุดมุ่งหมายของการประเมินผลโครงการมีดังนี้

๔.๒.๑ เพื่อสนับสนุนหรือยกเลิก การประเมินผลจะเป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจว่าจะยกเลิกโครงการหรือสนับสนุนให้มีการขยายผลต่อไปโดยเฉพาะการมีโครงการใหม่ ๆ ยังมีได้จัดทำในรูปของโครงการทดลองซึ่งมีโอกาสจะผิดพลาดหรือล้มเหลวได้ง่ายความล้มเหลวของโครงการจึงมิใช่ความล้มเหลวของผู้บริหารเสมอไป ดังนั้นถ้าประเมินผลแล้วโครงการนั้นสำเร็จตามที่กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้ก็ควรดำเนินการต่อไป แต่ถ้าประเมินผลแล้วโครงการนั้นมีปัญหาหรือมีผลกระทบเชิงลบมากกว่า ก็ควรยกเลิกไป

๔.๒.๒ เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามโครงการว่าเป็นไปตามที่กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย หรือกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้เพียงใด กลุ่มนโยบายสาธารณะ

๔.๒.๓ เพื่อปรับปรุงงาน ถ้านำโครงการไปปฏิบัติแล้วพบว่าบางโครงการไม่ได้เสียทั้งหมด แต่ก็ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกข้อ เราควรนำโครงการนั้นมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นโดยพิจารณาว่าโครงการนั้นบกพร่องในเรื่องใด เช่น ขาดความร่วมมือของประชาชน ขัดต่อค่านิยมของประชาชน ขาดการประชาสัมพันธ์ หรือสมรรถนะขององค์การที่รับผิดชอบต่ำ เมื่อทราบผลของการประเมินผลก็จะปรับปรุงแก้ไขให้ตรงประเด็น

๔.๒.๔ เพื่อศึกษาทางเลือก โดยปกติในการนำโครงการไปปฏิบัตินั้น ผู้บริหารโครงการจะพยายามแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกอย่างน้อย ๒ ทางเลือก ดังนั้นการประเมินผลจะเป็นการเปรียบเทียบทางเลือกก่อนที่จะตัดสินใจเลือกทางเลือกใดปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงให้น้อยลง

^{๒๖} อมร รักษาสัตย์, “สถาบันและกระบวนการเพื่อการพัฒนาในนโยบายในประเทศไทย”, วารสารพัฒนา บริหารศาสตร์, (๒๕๑๘) : ๑๘.

๔.๒.๕ เพื่อขยายผลในการนำโครงการไปปฏิบัติ ถ้าไม่มีการติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่องอาจจะไม่ทราบถึงความสำเร็จของโครงการ แต่ถ้าประเมินผลโครงการ เป็นระยะ สม่ำเสมอ ผลปรากฏว่าโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ก็ควรจะขยาย ผลโครงการนั้นต่อไป แต่การขยายผลนั้นมีได้หมายความว่าขยายไปได้ทุกพื้นที่ การขยายผล ต้องคำนึงถึงมิติของประชากร เวลา สถานที่ สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ปลูกพืชเมืองหนาว จะประสบความสำเร็จในพื้นที่ภาคเหนือ แต่ถ้าขยายผลไปยังภูมิภาคอื่นอาจจะได้ผลดีเสมอไป เพราะต้องคำนึงถึงลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เชื้อชาติ ค่านิยม ฯลฯ ดังนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือสิ่งที่นำไปในพื้นที่หนึ่งอาจได้ผลดี แต่นำไปขยายผลในพื้นที่หนึ่งอาจไม่ได้ผล หรือสิ่งที่เคยทำได้ผลดี ในช่วงเวลาหนึ่งอาจจะได้ผลดีในอีกช่วงเวลาหนึ่ง

๔.๓ เกณฑ์ในการประเมินผลนโยบาย

โดยทั่วไปเวลาพูดถึงเกณฑ์มักจะหมายถึงคุณลักษณะ หรือระดับ ที่ถือว่าเป็นคุณภาพความสำเร็จ หรือเหมาะสมกับทรัพยากร การดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน โดยทั่วไปเป็นที่ยอมรับกันว่าเวลาที่มีการประเมินผลนโยบายมักจะใช้เกณฑ์ที่เน้นประสิทธิภาพ (Efficiency) และเกณฑ์ที่เน้นประสิทธิผล (Effectiveness) โดยกล่าวถึงเกณฑ์ทั้ง ๒ ก่อน หลังจากนั้นจะกล่าวถึงเกณฑ์อื่น ๆ อาทิ เกณฑ์ความพอเพียง (Adequacy) เกณฑ์ความเป็นธรรม (Equity) เกณฑ์การสนองความต้องการ (Responsiveness) และเกณฑ์ความเหมาะสม (Appropriate)

๔.๔ กระบวนการประเมินผลนโยบาย

กระบวนการประเมินผลนโยบายของ Charles Jone กำหนดให้มี ๓ ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนแรกคือการกำหนดรายละเอียดว่าจะประเมินอะไรเหตุที่ทำไมมีการ กำหนดรายละเอียดเพราะเป้าหมายของนโยบายบางนโยบายก็มีความแน่ชัดบางนโยบายก็มีเป้าหมาย ไม่แน่ชัด การกำหนดรายละเอียดของนโยบายช่วยให้ทราบเป้าหมายในการประเมินโดยแน่ชัดและ ทราบประเด็นปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน

ขั้นตอนที่สองคือการวัดผลเมื่อสามารถกำหนดรายละเอียดได้แล้ว ขั้นตอน ต่อมาจะต้องมีการวัดผล การวัดผลจะกระทำได้อย่างไรต้องอาศัยการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่จะประเมิน

ขั้นตอนที่สามคือการวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาหรือวัดผลออกมาแล้ว จุดมุ่งหมายก็คือให้ได้ข้อสรุป ว่าประสิทธิผลของนโยบายเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ตัดสินใจคุณค่า ของนโยบาย

๔.๕ การประเมินผลโครงการในรูปแบบ CIPP Model

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมพิศ สุขแสน อธิบายว่า การดำเนินงานตามโครงการ หรือการบริหารโครงการไม่ว่าจะเป็นโครงการของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จะต้องมีการวางแผน โครงการโดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้เพื่อคาดหวังผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นภายหลัง^{๒๗} เมื่อวางแผนโครงการและมีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ ตลอดจนการออกแบบโครงการ

^{๒๗} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระดับ ๘ สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง "เทคนิคการวางแผนและ การประเมินผล" แก่เจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

เป็นอย่างดีแล้ว ผู้ที่มีอำนาจก็จะทำการคัดเลือกโครงการและอนุมัติโครงการต่อไป ต่อจากนั้นก็จะมีองค์การนำโครงการไปปฏิบัติ หรือที่เราเรียกว่า การบริหารโครงการ (Project Management) บุคคลทั่วไปมักจะคุ้นเคยกับคำกล่าวที่ว่า ถ้าการวางแผนโครงการดีก็เท่ากับงานสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง แต่ในความเป็นจริงแล้วการวางแผนโครงการที่ดีแค่จะช่วยเพิ่มโอกาสสำหรับความสำเร็จเท่านั้น แต่ก็มีใช่เป็นหลักประกันความสำเร็จของนโยบาย/แผนงาน/โครงการสาธารณะทั้งหมด ทั้งนี้เพราะความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบาย/แผนงาน โครงการต่าง ๆ จะต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ อีกมาก โดยเฉพาะกระบวนการบริหารโครงการและการประเมินผลโครงการถ้าจะกล่าวให้เข้าใจง่าย ๆ ก็คือการวางแผน (Planning) เป็นเรื่องของความคิด การดำเนินการหรือการบริหาร (Implementation / Operation) เป็นเรื่องของการทำงาน ส่วนการประเมินผล (Evaluation) ก็คือการเทียบระหว่างการคิดกับการกระทำนั่นเอง การประเมินผลจึงเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะทำให้ทราบว่า การปฏิบัติงานตามโครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงใด มีการเบี่ยงเบนไปจากสิ่งที่คิดไว้หรือไม่ ถ้าเบี่ยงเบนจะได้หาวิธีปรับปรุงแก้ไขความคาดหวังกับการปฏิบัติจริงนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันให้ได้ โดยเฉพาะในปัจจุบันการบริหารการพัฒนาประเทศมิได้ประเมินเฉพาะผลสำเร็จของโครงการจากผลผลิต (Output) ที่ได้จากการดำเนินโครงการเท่านั้น แต่ความสำเร็จของโครงการจะต้องพิจารณาทั้งผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ด้วย ซึ่งเราเรียกว่าการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Base Management) ดังนั้น การที่จะทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของโครงการต่าง ๆ ได้นั้น จำเป็นจะต้องอาศัยกระบวนการติดตามและประเมินผลที่เป็นระบบ

ความหมายของการประเมินผลโครงการ การประเมินผลโครงการ หมายถึง กระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบว่านโยบาย/แผนงาน/โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด โดยมีมาตรฐานและเครื่องมือในการวัดที่แม่นยำและเชื่อถือได้ การประเมินผลจึงคล้ายกับการหาใครสักคนหนึ่งเอากระจกมาส่องให้เราเห็นหน้าตาตัวเองว่า สวยงามดีแล้วหรือยัง มีข้อบกพร่องอะไรบ้าง จะได้ปรับปรุงแก้ไขตนเอง

จุดมุ่งหมายของการประเมินผลโครงการ มักจะมีคำถามอยู่ตลอดเวลาว่า ประเมินผลเพื่ออะไร หรือประเมินผลไปทำไม ปฏิบัติงานตามโครงการแล้วไม่มีการประเมินผลไม่ได้ หรือ ตอบได้เลยว่าการบริหารแนวใหม่หรือการบริหารในระบบเปิด (Open System) นั้นถือว่าการประเมินผลเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากซึ่งจุดมุ่งหมายของการประเมินผลโครงการมีดังนี้

๑. เพื่อสนับสนุนหรือยกเลิก การประเมินผลจะเป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจว่า ควรจะยกเลิกโครงการหรือสนับสนุนให้มีการขยายผลต่อไป โดยเฉพาะการมีโครงการใหม่ ๆ ยังมีได้จัดทำในรูปของโครงการทดลอง (Experimental) ซึ่งมีโอกาสจะผิดพลาดหรือล้มเหลวได้ง่าย ความล้มเหลวของโครงการจึงมิใช่ความล้มเหลวของผู้บริหารเสมอไป ดังนั้นถ้าเราประเมินผลแล้วโครงการนั้นสำเร็จตามที่กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้ก็ควรดำเนินการต่อไป แต่ถ้าประเมินผลแล้วโครงการนั้นมีปัญหาหรือมีผลกระทบเชิงลบมากกว่า เราก็ควรยกเลิกไป

๒. เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามโครงการว่าเป็นไปตามที่กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย หรือกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้เพียงใด

๓. เพื่อปรับปรุงงาน ถ้าเรานำโครงการไปปฏิบัติแล้วพบว่าบางโครงการไม่ได้เสียทั้งหมดแต่ก็ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกข้อ เราควรนำโครงการนั้นมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยพิจารณาว่าโครงการนั้นบกพร่องในเรื่องใด เช่น ขาดความร่วมมือของประชาชนขัดต่อค่านิยมของประชาชน ขาดการประชาสัมพันธ์ หรือสมรรถนะขององค์การที่รับผิดชอบต่ำ เมื่อเราทราบผลของการประเมินผลเราก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงประเด็น

๔. เพื่อศึกษาทางเลือก (Alternative) โดยปกติในการนำโครงการไปปฏิบัตินั้นผู้บริหารโครงการจะพยายามแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกอย่างน้อย ๒ ทางเลือก ดังนั้นการประเมินผลจะเป็นการเปรียบเทียบทางเลือกก่อนที่จะตัดสินใจเลือกทางเลือกใดปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงให้น้อยลง

๕. เพื่อขยายผลในการนำโครงการไปปฏิบัติ ถ้าเราไม่มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เราอาจจะไม่ทราบถึงความสำเร็จของโครงการ แต่ถ้าเราประเมินผลโครงการเป็นระยะสม่ำเสมอผลปรากฏว่าโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดวัตถุประสงค์เราก็ควรจะขยายผลโครงการนั้นต่อไป แต่การขยายผลนั้นมีได้หมายความว่าขยายไปได้ทุกพื้นที่ การขยายผลต้องคำนึงถึงมิติของประชากร เวลา สถานที่ สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น โครงการปลูกพืชเมืองหนาวจะประสบความสำเร็จในพื้นที่ภาคเหนือ แต่ถ้าขยายผลไปยังภูมิภาคอื่นอาจจะไม่ได้ผลดีเสมอไปเพราะต้องคำนึงถึงลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เชื้อชาติ ค่านิยม ฯลฯ ดังนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือสิ่งที่นำไปในพื้นที่หนึ่งอาจได้ผลดี แต่นำไปขยายผลในพื้นที่หนึ่งอาจไม่ได้ผลหรือสิ่งที่เคยทำได้ผลดีในช่วงเวลาหนึ่งอาจจะไม่ได้ผลดีในอีกช่วงเวลาหนึ่ง

รูปแบบการประเมินผลแบบ CIPP Model

รูปแบบหรือแบบจำลองหมายถึงวิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏโดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิ แผนผัง ฯลฯ เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย และสามารถนำเสนอเรื่องราวได้อย่างมีระบบ^{๒๘} ในการประเมินผลโครงการนั้นมีแนวคิดและโมเดลหลายอย่าง แต่ในที่นี้ใคร่ขอเสนอแนวคิดและโมเดลการประเมินแบบซิปป หรือ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เพราะเป็นโมเดลที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบันแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม เน้นการแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน

ประเด็นการประเมินตามรูปแบบ CIPP Model

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น ๔ ประเภท ตามอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของ CIPP Model ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

^{๒๘} เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี ๒๕๔๒ : ๒๗

๒. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา ฯลฯ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน

๓. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการโดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย / แผนงาน/โครงการซึ่งมักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว

๔. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการแต่การประเมินผลแบบนี้มิได้ให้ความสนใจต่อเรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย / แผนงาน / โครงการเท่าที่ควร

นอกจากนี้ สตีฟเฟิลปิม ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

๑. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน

๒. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยนำเข้าที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

๓. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

๔. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เช่น การตัดสินใจเพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ / ล้มเลิก หรือขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไปจากข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นการประเมินแบบ CIPP ทั้ง ๔ ประการและประเภทของการตัดสินใจดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภาพที่ ๒ - ๑

แผนภาพที่ ๒ - ๑ : ความสัมพันธ์การตัดสินใจ และประเภทการประเมินแบบ CIPP Model

ประเภทการประเมิน	ประเภทการตัดสินใจ
การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation)	การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions)
การประเมินปัจจัยเบื้องต้น/ตัวป้อน (Input Evaluation)	การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง (Structuring Decisions)
การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)	การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions)
การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)	การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions)

เกณฑ์และตัวชี้วัดความสำเร็จ

การประเมินผลโครงการนั้นต้องมีเกณฑ์และตัวชี้วัด (Indicator) ระดับความสำเร็จของโครงการให้ทราบ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ มีดังนี้^{๒๙}

๑. เกณฑ์ประสิทธิภาพ (Efficiency) มีตัวชี้วัด เช่น สัดส่วนของผลผลิตต่อค่าใช้จ่าย ผลิตภาพต่อหน่วยเวลา ผลิตภาพต่อกำลังคน และระยะเวลาในการให้บริการผู้ป่วย เป็นต้น
๒. เกณฑ์ประสิทธิผล (Effectiveness) มีตัวชี้วัด เช่น ระดับการบรรลุเป้าหมาย ระดับการบรรลุตามเกณฑ์มาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วม และระดับความเสี่ยงของโครงการ เป็นต้น
๓. เกณฑ์ความพอเพียง (Adequacy) มีตัวชี้วัด เช่น ระดับความพอเพียงของทรัพยากร
๔. เกณฑ์ความพึงพอใจ (Satisfaction) มีตัวชี้วัด เช่น ระดับความพึงพอใจ
๕. เกณฑ์ความเป็นธรรม (Equity) มีตัวชี้วัด เช่น การให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาส ความเป็นธรรมระหว่างเพศ ระหว่างกลุ่มอาชีพ เป็นต้น
๖. เกณฑ์ความก้าวหน้า (Progress) มีตัวชี้วัด เช่น ผลผลิตเปรียบเทียบกับเป้าหมายรวมกิจกรรมที่ทำแล้วเสร็จ ทรัพยากร และเวลาที่ใช้ไป เป็นต้น
๗. เกณฑ์ความยั่งยืน (Sustainability) มีตัวชี้วัด เช่น ความอยู่รอดของโครงการด้านเศรษฐกิจ สมรรถนะด้านสถาบัน และความเป็นไปได้ในด้านการขยายผลของโครงการ เป็นต้น
๘. เกณฑ์ความเสียหายของโครงการ (Externalities) มีตัวชี้วัด เช่น ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ และผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น

^{๒๙} วรเดช จันทรร และไพโรจน์ ภัทรนรากุล. ๒๕๔๑ : ๔๔

สำหรับตัวชี้วัด (Indicators) ความสำเร็จของโครงการนั้น หมายถึงข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการจะวัดหรือประเมิน หรือตัวแปรที่ต้องการจะศึกษา โดยจะมีการระบุลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมทั้งส่วนที่มีลักษณะเชิงปริมาณ และส่วนที่แสดงลักษณะเชิงคุณภาพ เพื่อในการสร้างตัวชี้วัดที่ดีจำเป็นจะต้องมีหลักการที่ใช้เป็นเป้าหมายในการดำเนินการดังนี้

๑. เลือกใช้ / สร้างตัวชี้วัดที่เป็นตัวแทนที่สำคัญเท่านั้น
๒. คำอธิบาย หรือการกำหนดตัวชี้วัดควรเป็นวลีที่มีความชัดเจน
๓. ตัวชี้วัดอาจจะกำหนดได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพก็ได้
๔. ควรนำจุดประสงค์ของโครงการหรือประเด็นการประเมินมากำหนดตัวชี้วัด
๕. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัดควรรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่ง

ปฐมภูมิและทุติยภูมิ

ตัวอย่างการจำแนกประเภทของตัวชี้วัดตามลักษณะของสิ่งที่ได้รับการประเมิน เช่น ตัวชี้วัดด้านบริบท (Context) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

๑. สภาวะแวดล้อมก่อนมีโครงการ (ปัญหาวิกฤต)
๒. ความจำเป็นหรือความต้องการขณะนั้นและอนาคต
๓. ความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

ตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้า (Input) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

๑. ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของโครงการ
๒. ความพร้อมของทรัพยากร เช่น งบประมาณ คน วัสดุอุปกรณ์ เวลา

และกฎระเบียบ เป็นต้น

๓. ความเหมาะสมของขั้นตอนระหว่างปัญหา สาเหตุของปัญหา และกิจกรรม

ตัวชี้วัดด้านกระบวนการ (Process) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

๑. การตรวจสอบกิจกรรม เวลา และทรัพยากรของโครงการ
๒. ความยอมรับของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพื้นที่
๓. การมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
๔. ภาวะผู้นำในโครงการ

ตัวชี้วัดด้านผลผลิต (Product) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

๑. อัตราการมีงานทำของประชาชนที่ยากจน
๒. รายได้ของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ
๓. ความพึงพอใจของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ

ตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์ (Outcomes) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

๑. คุณภาพชีวิตของตนเอง และครอบครัวตามเกณฑ์มาตรฐาน
๒. การไม่อพยพย้ายถิ่น
๓. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

ตัวชี้วัดด้านผลกระทบ (Impact) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

๑. ผลกระทบทางบวก / เป็นผลที่คาดหวังจากการมีโครงการ

๒. ผลกระทบทางลบ / เป็นผลที่ไม่คาดหวังจากโครงการ

เกณฑ์และตัวชี้วัดดังกล่าวนี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลโครงการได้ดี ซึ่งจะครอบคลุมมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม ด้านบริหารจัดการ ด้านทรัพยากร และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น รวมทั้งยังสามารถวัดถึงความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐได้ซึ่งในทางปฏิบัตินักประเมินผลจะต้องนำเกณฑ์ และตัวชี้วัดดังกล่าวมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะและบริบทของโครงการด้วย

๕. แนวคิดการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

๕.๑ ความหมายของประสิทธิภาพ

ราชบัณฑิตยสถานได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ ดังนี้ ประสิทธิภาพหมายถึง ความสามารถอันทำให้เกิดผลในงาน^{๓๐}

ไซมอน ได้ให้แนวคิดอันเกี่ยวกับประสิทธิภาพดังนี้ ประสิทธิภาพสามารถพิจารณาได้จากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้ากับปัจจัยทางด้านผลผลิต (the ratio between input and output) หรืออีกนัยหนึ่งคือประสิทธิภาพจะเท่ากับ ปัจจัยนำเข้าด้วยปัจจัยทางด้านผลผลิตที่ได้รับ ขณะเดียวกันถ้าเป็นการบริหารองค์การ ในระบบราชการ สิ่งที่ต้องเพิ่มเติมเข้ามา ก็คือความพึงพอใจของประชาชนผู้มารับบริการด้วยนั่นเอง^{๓๑}

ติน ปรัชญพฤทธิ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพดังนี้ ประสิทธิภาพหมายถึงการสนับสนุนให้มีวิธีการบริหารที่จะได้รับผลดีมากที่สุด โดยสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด คือการลดค่าใช้จ่ายทางด้านวัตถุดิบและบุคลากรลง ในขณะที่ต้อง เพิ่มความแม่นยำ ความเร็ว และความราบเรียบของการบริหารให้มากยิ่งขึ้น^{๓๒}

นิตย สัมมาพันธ์ ได้ให้แนวคิดที่เกี่ยวข้อกับประสิทธิภาพดังนี้ ประสิทธิภาพหมายถึงความสามารถที่จะนำทรัพยากรที่มีอยู่ออกมาใช้อย่างประหยัด ในการพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดเอาไว้แล้ว หรือตามที่ได้รับมอบหมาย^{๓๓}

มิลเลท ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพดังนี้ ประสิทธิภาพเป็นผล การปฏิบัติงานที่ทำให้มนุษย์เกิดความพึงพอใจและได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานเหล่านั้น^{๓๔} พิจารณาได้จากสิ่งเหล่านี้ ได้แก่

๑. การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน (equitable service)
๒. การให้บริการอย่างรวดเร็ว (timely service)
๓. การให้บริการอย่างเพียงพอ (ample service)
๔. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (continuous service)

^{๓๐} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒

^{๓๑} Simon, ๑๙๗๖:๑๘๐

^{๓๒} ติน ปรัชญพฤทธิ, ๒๕๓๘:๑๓๐

^{๓๓} นิตย สัมมาพันธ์ (๒๕๔๖:๒๐๗)

^{๓๔} Millet อ้างถึงใน สถิต คำลาเลี้ยง ๒๕๔๔:๑๓

๕. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (progressive service)
 สมยศ นาวิการ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพดังนี้ ประสิทธิภาพ
 ในการปฏิบัติงานขององค์กรนั้นได้เกิดจากอิทธิพลของปัจจัย ๗ ประการ^{๓๕} ได้แก่

๑. กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดภารกิจ การพิจารณาจุดอ่อนจุดแข็งในองค์กร
 ๒. โครงสร้างขององค์กรที่มีความเหมาะสมจะสามารถมีส่วนช่วย
 ในการปฏิบัติงานได้

๓. ระบบขององค์กรที่จะบรรลุเป้าหมาย
๔. แบบของการบริหารของผู้บริหารเพื่อบรรลุเป้าหมาย
๕. บุคลากรผู้ร่วมองค์กร
๖. ความสามารถ
๗. ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร

จากแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพที่น่าเสนอสามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ
 เป็นผลมาจากการปฏิบัติงานโดยนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้อย่างประหยัด และสามารถบรรลุเป้าหมาย
 ในการปฏิบัติงานและเกิดความพึงพอใจ โดยให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน รวดเร็ว เพียงพอ
 ต่อเนื่อง ก้าวหน้า ซึ่งเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดภารกิจ โครงสร้าง
 ขององค์กรที่มีความเหมาะสม ระบบขององค์กร บุคลากรผู้ร่วมองค์กร ความสามารถ และค่านิยม
 ร่วมของคนในองค์กร

๕.๒ แนวคิดแบบ Lean

Lean แปลว่า ผอม เปรี้ยว บาง ถ้าเปรียบเทียบกับคนในความหมายเชิงบวก
 ก็หมายถึงคนที่มีร่างกายสมส่วน ปราศจากชั้นไขมัน แข็งแรง ว่องไว กระฉับกระเฉง ถ้าเปรียบเทียบกับ
 องค์กรก็หมายถึงองค์กรที่ดำเนินการโดยปราศจากความสูญเปล่าในทุก ๆ กระบวนการ
 มีความสามารถในการปรับตัวตอบสนองความต้องการของตลาดและผู้รับผลงานได้ทันทั่วทั้ง
 มีประสิทธิภาพเหนือคู่แข่ง

Lean เป็น holistic & sustainable approach ที่ใช้ทุกสิ่งทุกอย่างน้อยลง
 แต่ให้ได้ผลงานมากกว่า ผลงานที่ใกล้เคียงความต้องการของลูกค้ามากที่สุด สิ่งที่ลดน้อยลง คือ
 ความสูญเปล่า วงรอบเวลา ผู้ส่งมอบ ความคร่ำครึ การใช้แรงคน เครื่องมือ เวลา และพื้นที่ปฏิบัติงาน
 สิ่งเพิ่มมากขึ้น คือ ความรู้และพลังอำนาจของผู้ปฏิบัติงาน ความยืดหยุ่นและขีดความสามารถของ
 องค์กร ผลิตภาพ ความพึงพอใจของลูกค้า ความสำเร็จในระยะยาว แนวคิด Lean คือการเปลี่ยนจาก
 ความสูญเปล่า (waste) ไปสู่ คุณค่า (value) ในมุมมองของผู้รับผลงาน ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่าง
 ไม่รู้จบ

Lean ไม่ใช่เรื่องของการทำงานให้หนักขึ้นหรือเร็วขึ้นแต่เป็นการค้นหาความ
 สูญเปล่า และเปลี่ยนให้เป็นคุณค่าที่ผู้รับผลงานของเราต้องการ

Lean ไม่ใช่ชุดเครื่องมือสำเร็จรูปแต่เป็นการผสมผสานอย่างลงตัวระหว่าง
 แนวคิด กิจกรรม และวิธีการที่จะช่วยผลักดันให้วัฒนธรรมขององค์กรเป็นไปในทิศทาง
 ที่เหมาะสม ผ่านการพัฒนาจิตสำนึกที่ดีและแนวคิดที่ถูกต้องในการทำงานแก่พนักงานทุกระดับ

^{๓๕} สมยศ นาวิการ อ้างถึงใน ศทาวุธ พรหมายน, ๒๕๕๕:๑๔-๑๕

๕.๓ แนวคิด Lean government

แนวคิดของ Lean Government หรือแนวคิดที่จะปรับปรุงและพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นโดยลดความสูญเสียด้าน “ความสูญเสียด้าน” (wastes) ตามแนวคิดของ Lean Government ก็คือ “กิจกรรมหรืองานที่เพิ่มค่าใช้จ่าย (ให้กับภาครัฐและประชาชน) โดยไม่เพิ่มประโยชน์ในการทำงาน การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตามแนวคิดของ Lean Government จึงเป็นการทำงานในสิ่งที่ เป็นเนื้องานจริง ๆ โดยไม่เสียเวลาไปกับความสูญเสียด้านเพื่อให้เกิดเนื้องานเท่าเดิมในเวลาสั้นลง หรือเกิดเนื้องานมากขึ้นในระยะเวลาเท่าเดิม โดยแต่เดิมนั้นรัฐจะให้ความสำคัญกับผลผลิตหรืองานบริการที่มีให้กับประชาชนมากกว่าผลลัพธ์ ซึ่งก็คือความพึงพอใจของประชาชน ซึ่งต่างกับในภาคเอกชนที่จะให้ความสำคัญกับผลลัพธ์เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน ภาครัฐหันมาให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ หรือความพึงพอใจของประชาชนมากขึ้น โดยปรับปรุงงานบริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งเป็นผลมาจากการมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ นั้นเอง

ส่วนราชการจึงจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการให้บริการอย่างต่อเนื่องโดยจะต้องมีการประเมิน และวิเคราะห์กระบวนการให้บริการเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง โดยหัวใจสำคัญคือการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปรับปรุงงานนั้น ๆ เนื่องจากเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ซึ่งการสร้างการมีส่วนร่วมนี้จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเต็มใจที่จะพัฒนาและปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเนื่องจากจะส่งผลดีกับตัวผู้ปฏิบัติงานเองทั้งในเรื่องของความสะดวก รวดเร็ว และได้ผลงานที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ผู้บริหารเองก็มีส่วนสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการให้บริการด้วยเนื่องจากเป็นผู้กำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของหน่วยงาน และในบางครั้งอาจจะต้องอาศัยอำนาจหรือคำสั่งของผู้บริหารเพื่อกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานเพื่อให้เกิดการบริการที่มีคุณภาพ

ในอดีตนั้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของภาครัฐจะเน้นที่เรื่องของคน (Operator) โดยการทำให้แต่ละคนทำงานได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้น เพื่อที่จะได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นด้วยการมอบหมายผู้รับผิดชอบเป็นงาน ๆ โดยให้รับผิดชอบเฉพาะอย่างเพื่อให้แต่ละคนได้ทุ่มเทและใช้เวลาทำงานที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตามการมอบหมายให้รับผิดชอบเฉพาะอย่างจะเกิดปัญหาในเวลาสำหรับผู้รับผิดชอบงานนั้น ๆ ไม่อยู่ เนื่องจากบุคลากรไม่สามารถทำงานแทนกันได้ เพราะแต่ละคนก็จะรู้ตำแหน่งที่ตนรับผิดชอบอยู่เท่านั้น

ในปัจจุบันการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้หันมาให้ความสำคัญกับกระบวนการ (Process) มากขึ้น โดยการมองภาพรวมและปรับปรุงทั้งกระบวนการให้ดีขึ้น รวมทั้งมีการพยายามรักษาคุณภาพการทำงานที่ดีอยู่แล้วให้คงอยู่และดียิ่ง ๆ ขึ้นไป โดยการนำระบบประกันคุณภาพมาใช้ในการทำงาน เช่น TQM, Six Sigma และในอนาคตแนวคิดที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานก็คือจะเน้นที่กระบวนการ (Process) และ ตัวองค์กร ซึ่งหมายถึงทุก ๆ คนในองค์กร โดยการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการและการพัฒนาบุคลากร และเน้นการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กรในการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน รวมทั้งการสร้างความเป็นผู้นำ และผู้พัฒนาในองค์กร เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

ซึ่งแนวคิดหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของภาครัฐได้คือแนวคิดของ Lean Government หรือแนวคิดที่จะปรับปรุงและพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นโดยลดความสูญเสีย (ทั้งในส่วนของภาครัฐและประชาชนเพื่อให้เหลือแต่เนื้อแท้ในการทำงานทั้งนี้ แนวคิดของ Lean Government นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ ๓ ส่วน ซึ่งจะต้องมีน้ำหนักเท่า ๆ กัน จึงจะถือว่าเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

๑. ประชาชนได้รับประโยชน์สุข
๒. กระบวนการมีการลดความสูญเสียในการทำงาน
๓. ผู้ปฏิบัติงานไม่เป็นการสร้างภาระให้กับผู้ปฏิบัติงาน โดยจะต้องเคารพ

ในความเป็นปัจเจกบุคคล

สำหรับ “ความสูญเสีย” (Wastes) ตามแนวคิดของ Lean Government คือ “กิจกรรมหรืองานที่เพิ่มค่าใช้จ่าย (ให้กับภาครัฐและประชาชน) โดยไม่เพิ่มประโยชน์ในการทำงาน (ในสายตาของประชาชน)” ซึ่งในทุกการทำงานนั้นก็จะมีสูญเสียสอดแทรกอยู่กับเรื่องงานจริง ๆ เสมอ ดังนั้นระยะเวลาทั้งหมดที่เราใช้ในการทำงานจึงมีทั้งส่วนที่ใช้ไปกับเรื่องงานจริง ๆ และส่วนที่ใช้ไปกับความสูญเสียที่เกิดขึ้น

ประสิทธิภาพในการทำงานตามแนวคิดของ Lean Government จึงเป็นการทำงานในสิ่งที่เป็นเรื่องงานจริง ๆ โดยไม่เสียเวลาไปกับความสูญเสียเพื่อให้เกิดงานเท่าเดิมในเวลาที่สูงขึ้น หรือเกิดงานมากขึ้นในระยะเวลาเท่าเดิม รวมทั้งการได้งานมากขึ้นในเวลาที่สูงขึ้น

ความสูญเสียคือกิจการหรืองานที่เพิ่มค่าใช้จ่ายให้กับรัฐและประชาชน โดยไม่เพิ่มประโยชน์ให้กับประชาชน เช่น การที่ภาครัฐขอสำเนาเอกสารของรัฐในกรณีที่ออกไปติดต่อกับราชการ ในปัจจุบันการทำ Passport นำเพียงบัตรประชาชนเพียงใบเดียวเท่านั้นซึ่งเป็นการลดการสูญเสียเป็นแนวคิดที่สำคัญ

ความสูญเสีย (Wastes) ที่มักจะเกิดขึ้นในการทำงาน แบ่งออกได้เป็น ๘ ประการ โดยมีอยู่ ๗ ประการที่เป็นเรื่องที่สามารถหลีกเลี่ยง หรือปรับปรุงได้โดยการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนหรือวิธีการทำงาน ได้แก่

๑. ความสูญเสียอันเนื่องมาจากการรองาน (Waiting)
  ๒. ความสูญเสียเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายงาน (Transport)
  ๓. ความสูญเสียเนื่องมาจากการแก้ไขข้อผิดพลาด (Defect)
  ๔. ความสูญเสียเนื่องมาจากการทำงานซ้ำซ้อน (Over processing)
  ๕. ความสูญเสียเนื่องมาจากการเก็บงานไว้ทำ (Inventory)
  ๖. ความสูญเสียเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวที่ไม่จำเป็นของผู้ปฏิบัติงาน (Movement)
  ๗. ความสูญเสียอันเนื่องมาจากการทำงานมากเกินไป (Over producing)
- ทั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการลดความสูญเสียนั้นสามารถทำได้โดยใช้เทคโนโลยี และ

ไม่ใช่เทคโนโลยี การลดความสูญเสียโดยใช้เทคโนโลยีจากการพัฒนาระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-Government ทำให้เราสามารถนำ IT มาใช้เพื่อช่วยลดความสูญเสียในการทำงานลงได้ และยังเป็นส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใส(Transparency) ในการปฏิบัติงานอีกด้วย อีกทั้งยังส่งผล

ให้เกิดการปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายที่ไม่จำเป็นหรือเป็นอุปสรรค (Deregulation) และการ Privatization – Self Service หรือการที่ประชาชนใช้บริการด้วยตนเอง เช่น การสืบค้นข้อมูล หรือใช้บริการของภาครัฐผ่านระบบ Internet

การลดความสูญเสียโดยไม่ใช้เทคโนโลยีด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่

๑. การวิเคราะห์กระบวนการงาน (Process analysis) โดยใช้แผนผังการไหล (Flow diagram) ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของจุดต่าง ๆ ในกระบวนการให้บริการ และแผนภูมิกระบวนการงาน (Process chart) เพื่อตรวจดูว่าความสูญเสียเกิดขึ้น ณ จุดใดของงาน ซึ่งแผนภูมิกระบวนการงานนั้นเป็นเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์กิจกรรมในกระบวนการงานว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์หรือเป็นความสูญเสีย

๒. การลดเวลาหน้างาน (Single Minute Exchange of Die) โดยการสังเกตกระบวนการเดิม และแบ่งประเภทกิจกรรมออกเป็น กิจกรรมภายใน (Internal activity) หรือกิจกรรมที่ท่าขณะที่ประชาชนมาติดต่อ และกิจกรรมภายนอก (External activity) หรือกิจกรรมที่ทำเมื่อไหร่ก็ได้ และพยายามเปลี่ยนกิจกรรมภายในให้เป็นกิจกรรมภายนอก รวมไปถึงการลดเวลา กิจกรรมภายในและภายนอกลง เช่น การเตรียมข้อมูลและสอบถามประวัติของคนไข้ พร้อมสอบถามอาการเบื้องต้นในระหว่างที่รอพบแพทย์เพื่อบันทึกข้อมูลไว้ล่วงหน้าก่อน และเมื่อถึงเวลาพบแพทย์แพทย์ก็จะสามารถใช้เวลาในการตรวจวินิจฉัยได้นานโดยไม่ต้องเสียเวลาสอบถามประวัติคนไข้

๓. การป้องกันและแก้ไขปัญหาความผิดพลาดในการทำงาน โดยการป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดซ้ำ และการแก้ไขความผิดพลาดที่ต้นเหตุ เพื่อให้ปัญหาหมดไปอย่างถาวรโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น การใช้ Pokayoke (Mistake – proofing) เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่เกิดจากความหลงลืม การเข้าใจคลาดเคลื่อน หรือเข้าใจผิด การขาดประสบการณ์ และความไม่รู้ โดยที่ผู้ปฏิบัติงานไม่จำเป็นต้องมีความรู้หรือให้ความสนใจมากก็ไม่ทำให้เกิดความผิดพลาดจากการปฏิบัติงาน เช่น การออกแบบซิมการ์ดให้มีมุมด้านหนึ่งเป็นมุมตัด เพื่อป้องกันการใส่ซิมการ์ดผิดด้าน หรือการใส่ใบแจ้งค่าบริการในซองหน้าต่างเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดจากการนำใบแจ้งค่าบริการของลูกค้านั้นไปใส่ในซองจดหมายที่เจ้าหน้าที่ถึงลูกค้าอีกรายหนึ่ง เป็นต้น

นอกจากนี้การป้องกันแก้ไขปัญหาความผิดพลาดยังสามารถทำได้ โดยการบริหารงานด้วยสายตา (Visual Management) โดยใช้หลักของการควบคุมการบริหารงาน โดยใช้สื่อที่ตามองเห็นเป็นตัวกลางในการกระตุ้น สั่งการ และดำเนินการ เช่น การใช้แฟ้มใส่งานที่แบ่งเป็นสีตามวันที่ได้รับเรื่องเพื่อให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเรื่องใดเป็นเรื่องค้างและควรดำเนินการก่อน เป็นต้น การสูญเสียประการที่ ๘ คือความสูญเสียที่เกิดจากพฤติกรรมและอุปนิสัยที่ไม่ได้เพิ่มคุณค่าให้กับการทำงานซึ่งได้แก่ การไม่แสดงความคิดเห็น การเกรงใจ และการวางเฉย ที่เกิดขึ้นในการทำงาน อย่างไรก็ตามเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคนซึ่งเป็นเรื่องทีละเอียดย่อยและควบคุมได้ยากจึงไม่ควรไปยุ่งกับความสูญเสียนี้ และหันไปให้ความสำคัญกับการลดความสูญเสียทั้ง ๗ ประการที่กล่าวมาแล้วแทน

กฎหมายที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ความรุนแรงทางการเมือง

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ บัญญัติขึ้นจากการที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองสิทธิของผู้เสียหาย ในคดีอาญาให้ได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร โดยพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้บัญญัติการให้ความช่วยเหลือ จากรัฐแก่ผู้เสียหายซึ่งได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยที่ตนไม่ได้มีส่วน เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายในทางอื่น ซึ่งผู้เสียหายจากการก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบในประเทศไทยก็ถือว่าเป็นผู้เสียหายจาก การกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นที่มีสิทธิจะได้รับค่าตอบแทนในความเสียหายจากการก่อการร้าย และการก่อความไม่สงบตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย แก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ทั้งนี้ การให้ความช่วยเหลือจากรัฐแก่ผู้เสียหายซึ่งได้รับ ความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นมีรายละเอียดดังนี้

๑. ผู้มีสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย^{๓๖} หมายถึง

๑.๑ บุคคลซึ่งหมายถึงบุคคลธรรมดาเท่านั้น โดยจะไม่รวมถึงนิติบุคคล เนื่องจาก พระราชบัญญัตินี้มุ่งคุ้มครองในความเสียหายในชีวิตร่างกายหรือจิตใจเท่านั้น ซึ่งนิติบุคคลไม่มีชีวิต ร่างกายหรือจิตใจ

๑.๒ ได้รับความเสียหายในชีวิตร่างกายหรือจิตใจ

๑.๓ ความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำความผิดอาญา^{๓๗} ของผู้อื่น

๑.๔ ผู้เสียหายนั้นจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดอาญานั้น

๒. ค่าตอบแทนในความเสียหายที่จะได้รับ ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาลค่าฟื้นฟูสมรรถภาพ ค่าตอบแทนในกรณีเสียชีวิต และค่าขาดประโยชน์จากการทำงาน^{๓๘}

๓. การใช้สิทธิขอรับค่าตอบแทนความเสียหาย

^{๓๖} มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ “ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น

^{๓๗} มาตรา ๑๗ ความผิดที่กระทำต่อผู้เสียหายอันอาจขอรับค่าตอบแทนได้ต้องเป็น ความผิดตามรายการที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัตินี้

^{๓๘} มาตรา ๑๘ ค่าตอบแทนตามมาตรา ๑๗ ได้แก่

- (๑) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ
- (๒) ค่าตอบแทนในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย จำนวนไม่เกินที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๓) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ
- (๔) ค่าตอบแทนความเสียหายตามที่คณะกรรมการกำหนด

โดยผู้เสียหายจากการก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบหรือทายาทสามารถยื่นคำขอรับค่าตอบแทนในความเสียหายต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการหรือหน่วยงานตามที่คณะกรรมการกำหนดภายในระยะเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการกระทำความผิดและการใช้สิทธิขอรับค่าตอบแทนความเสียหายไม่เป็นการตัดสิทธิตามกฎหมายอื่น^{๓๙}

๔. การใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าตอบแทนความเสียหาย

หากผู้ยื่นคำขอไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะอนุกรรมการ สามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำวินิจฉัย และหากไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการสามารถอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำวินิจฉัย ทั้งนี้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ถือเป็นที่สุด^{๔๐} ซึ่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ บัญญัติขึ้นเพื่อรับรองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาให้ได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร โดยการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายนั้นจะให้กับผู้เสียหายในความผิดอาญาซึ่งเกิดจากการกระทำความผิดอาญาตามรายการที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัติ ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดฐานลักทรัพย์ และวิงราวทรัพย์สินความผิดฐานกรรโชก ริดเอาทรัพย์สิน ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ความผิดฐานบุกรุก

---

^{๓๙} มาตรา ๒๒ ให้ผู้เสียหาย จำเลย หรือ ทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มีสิทธิขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๔/๑ ตามแบบที่สำนักงานกำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิดหรือวันที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง เพราะปรากฏหลักฐานว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือวันที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด แล้วแต่กรณี

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทดังกล่าวจะยื่นต่อหน่วยงานอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดก็ได้ และให้ถือว่าเป็นการยื่นคำขอต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๔/๑ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕ การเรียกร้องหรือการได้มาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้เสียหายหรือจำเลยพึงได้ตามกฎหมายอื่น ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

^{๔๐} มาตรา ๒๕ ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตามมาตรา ๑๔/๑ ให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำวินิจฉัย ทั้งนี้ ...

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา ๘

(๑) ให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำวินิจฉัย คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สิ้นสุด

มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

คณะรัฐมนตรีได้มีมติในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองแตกต่างกันในแต่ละเหตุการณ์ ดังนี้

๑. เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักเกณฑ์การจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ โดยยึดถือหลักเกณฑ์ตามที่กระทรวงการคลังกำหนดการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเทียบเคียงจากพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติหน้าที่มีนุชยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓^{๔๑} ประกอบกับที่ผ่านมามติคณะรัฐมนตรีได้มีการให้ความช่วยเหลือในอัตรา ดังนี้

๑.๑ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๙ เห็นชอบหลักเกณฑ์การจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๑๖ จำนวนทั้งสิ้น ๙๐ ราย ดังนี้

๑.๑.๑ กรณีเสียชีวิต จำนวน ๔๓ ราย (รายละเอียด ๒๑๕,๐๐๐ บาท) จำแนกเป็น

1.1.1.1 เงินชดเชย (๓๐ เท่าของอัตราเงินเดือนข้าราชการระดับ ๓ ขั้นต่ำ ๖,๕๓๐) อัตรา ๑๙๕,๐๐๐ บาท

1.1.1.2 เงินช่วยเหลือค่าจัดการศพ อัตรา ๒๐,๐๐๐ บาท

๑.๑.๒ กรณีได้รับบาดเจ็บ พิการ ทพพลภาพ จิตฟั่นเฟือนจำนวน ๔๗ ราย

(รายละเอียด ๑,๔๔๙,๖๖๐ บาท) จำแนกเป็น

1.1.2.1 เงินชดเชย (๓๐ เท่าของอัตราเงินเดือนข้าราชการระดับ ๓ ขั้นต่ำ ๖,๕๓๐) อัตรา ๑๙๕,๐๐๐ บาท

1.1.2.1 เงินสงเคราะห์ (ครึ่งหนึ่งของอัตราเงินเดือนข้าราชการระดับ ๓ ขั้นต่ำ ๓,๒๖๕ x ๑๒ เดือน x ๓๒ ปี) อัตรา ๑,๒๕๓,๗๖๐ บาท

๑.๒ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๔๙^{๔๒}

๑.๒.๑ รับทราบการจ่ายเงินให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ (ผู้ได้รับผลกระทบได้ลงลายมือชื่อในแบบรับทราบการช่วยเหลือครั้งเดียว โดยจะไม่เรียกร้องขอรับการช่วยเหลือเป็นพิเศษจากทางราชการอีก)

๑.๒.๒ เห็นชอบให้จ่ายเงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบกรณีเสียชีวิต เพิ่มเติมเพื่อเป็นค่าชดเชยการจ่ายเงินล่าช้าในอัตราร้อยละ ๗.๕ ราย รายละเอียด ๕๒๗,๑๑๔ บาท

^{๔๑} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนมาก ที่ นร ๐๕๐๔/๓๓๑๘ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๙

^{๔๒} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๕/ว (ล) ๘๐๓๕ ลงวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๙

๑.๓ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๐^{๔๓} เห็นชอบให้จ่ายเงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบกรณีได้รับบาดเจ็บ พิการ ทูพพลภาพ จิตฟั่นเฟือนเพิ่มเติมเพื่อเป็นค่าชดเชยการจ่ายเงินล่าช้าในอัตราร้อยละ ๗.๕ ราย ๆ ละ ๓,๕๓๘,๑๖๓.๓๒ บาท

๑.๔ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๖^{๔๔} เห็นชอบการจ่ายเงินดำรงชีพรายเดือนเป็นครั้งสุดท้ายแก่วีรชน ๑๔ ตุลาคม ๑๖ หรือทายาทของวีรชนและค่าจัดการศพกรณีวีรชน ๑๔ ตุลาคม ๑๖ ที่เสียชีวิตตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ จำนวน ๖๙ ราย เป็นเงินจำนวน ๑๓,๒๒๙,๔๐๗.๖๓ บาท ดังนี้

๑.๔.๑ ค่าจัดการศพวีรชนที่เสียชีวิต จำนวน ๗ ราย รายละ ๒๐,๐๐๐ บาท

๑.๔.๒ เงินดำรงชีพรายเดือน วีรชนและญาติวีรชน จำนวน ๖๒ ราย รายละ ๗,๐๐๐ บาท/เดือน (ตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๕ - ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๗) แต่ยังไม่ได้มีการให้ความช่วยเหลือ และต่อมาภายหลังคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐^{๔๕} เห็นชอบการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๑๖ โดยนำพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาใช้เทียบเคียงในแต่ละกรณี ดังนี้

๑.๔.๒.๑ กรณีค่าจัดการศพให้ความช่วยเหลือแก่วีรชนในกรณีที่เสียชีวิตอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ รายละ ๒๐,๐๐๐ บาท

๑.๔.๒.๒ ให้ความช่วยเหลือเงินดำรงชีพแก่วีรชนและญาติวีรชนในอัตราเดียวกัน โดยให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๓,๐๐๐ บาทต่อเดือนจนกว่าจะเสียชีวิต ทั้งนี้ให้มีผลตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติ

^{๔๓} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๖/๖๓๔๕ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๐

^{๔๔} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๓๒๒๗๘ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

^{๔๕} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๐๕/๒๐๓๓๗ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๐

ตารางที่ 2-1 สรุปมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 16

มติคณะรัฐมนตรี	การให้ความช่วยเหลือต่อราย			
	เสียชีวิต		บาดเจ็บ พิการ ทูพพลภาพ และจิตฟั่นเฟือน	
	เงินชดเชย	ค่าจัดการศพ	เงินชดเชย	เงินสงเคราะห์
๗ มีนาคม ๒๕๔๙ - กรณีเสียชีวิต - กรณีบาดเจ็บ	๑๙๕,๙๐๐ (๓๐ เท่าของอัตรา เงินเดือนข้าราชการระดับ ๓ ขั้นต่ำ) ๖,๕๓๐ บาท ต่อเดือน ณ ปี ๒๕๔๘	๒๐,๐๐๐	๑๙๕,๙๐๐ (๓๐ เท่าของ อัตราเงินเดือน ข้าราชการ ระดับ ๓ ขั้นต่ำ)	๑,๒๕๓,๗๖๐ (๑๒ เดือน x ๓๒ ปี) ครึ่งหนึ่งของอัตรา เงินเดือนระดับ ๓ ขั้นต่ำ ๖,๕๓๐ บาท ณ ปี ๒๕๔๘
	รวมจำนวน ๒๑๕,๙๐๐ บาท		รวมจำนวน ๑,๔๔๙,๖๖๐ บาท	
๔ กรกฎาคม ๒๕๔๙ - กรณีเสียชีวิต	ให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมเพื่อเป็น ค่าชดเชยการจ่ายเงินล่าช้าในอัตรา ร้อยละ ๗.๕ ราย รายละ ๕๒๗,๑๑๔ บาท		-	
๒๔ เมษายน ๒๕๕๐ - กรณีบาดเจ็บ	-		ให้จ่ายเงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ เพิ่มเติมเพื่อเป็นค่าชดเชยการจ่ายเงินล่าช้าใน อัตรา ร้อยละ ๗.๕ ต่อราย ละ ๓,๕๓๘,๑๖๓.๓๒ บาท (ดอกเบี้ย ๗.๕% ต่อปี ระยะเวลา ๓๒ ปี ๖ เดือน ๒๐ วัน)	
๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐	- ให้ความช่วยเหลือเป็นค่าจัดการศพ แก่วีรชนในกรณีเสียชีวิตอันเนื่อง มาจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๑๖ รายละ ๒๐,๐๐๐ บาท - ให้ความช่วยเหลือเป็นเงินดำรงชีพแก่ วีรชนและญาติวีรชนในอัตราเดียวกัน โดยให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๓,๐๐๐ บาทต่อเดือนจนกว่าจะเสียชีวิต ทั้งนี้ให้มีผลตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติ		-	

๒. เหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕

คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๕ และคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ได้ให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองใน เหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕ โดยคณะกรรมการอิสระเพื่อติดตามผู้สูญหายและช่วยเหลือผู้เสียหาย จากเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ มีความเห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้พิการ ญาติของ ผู้เสียชีวิต และมีผู้สูญหาย เป็นความเสียหายทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจที่ไม่อาจประเมินค่าได้ ประกอบกับมีการใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามถือว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรงขาดมนุษยธรรม ดังนั้น เพื่อการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วควรมีลักษณะเป็นการลงโทษโดยให้มีการชดเชยเงิน ในจำนวนที่สูง เพื่อให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ตระหนักว่าการใช้กำลังปราบปรามในลักษณะ

ไว้มนุษยธรรมเป็นความผิดร้ายแรงที่ผู้กระทำจะต้องรับโทษหรือชดเชยในอัตราที่สูง โดยกำหนดค่าทดแทนคิดคำนวณจากรายได้จริง รวมถึงค่าทดแทนทางด้านจิตใจและกรณีเสียชีวิตให้คิดตามเกณฑ์กองทุนเงินทดแทน^{๔๖} โดยมีอัตราความช่วยเหลือ ดังนี้

ตารางที่ 2 - 2 สรุปมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535

มติคณะรัฐมนตรี	การให้ความช่วยเหลือ	อัตรา (บาท)		
วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๕ ได้มีการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนและความเสียหายนับแต่เกิดเหตุการณ์	-ค่าจัดการศพ	๑๐,๐๐๐		
	-เงินสงเคราะห์ครอบครัวเงินช่วยเหลือเบื้องต้น (ค่าปลอบขวัญ)	๒,๕๐๐		
	-ช่วยเหลือสงเคราะห์ครอบครัวผู้สูญหาย หรือคาดว่าจะสูญหาย	๒๐๐,๐๐๐		
	-ช่วยเหลือทุนการศึกษาครอบครัวผู้เสียชีวิต พิการ	ก่อนวัยเรียน	๑,๐๐๐ บาท/เดือน/ราย	จนถึงประณม
		มัธยมศึกษา	๑,๕๐๐ บาท/เดือน/ราย	
		อุดมศึกษา	๒,๕๐๐ บาท/เดือน/ราย	
-ช่วยเหลือเงินทุนการศึกษาผู้สาบสูญ	๑๔,๘๐๐			
-ช่วยเหลือค่าครองชีพและทุนประกอบอาชีพ	ชดใช้ตามความเสียหาย			
วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๐	-ให้การสงเคราะห์ครอบครัวผู้เสียชีวิต	๕๐๐,๐๐๐		
	-ให้การสงเคราะห์ครอบครัวผู้คาดว่าจะสูญหาย	๕๐๐,๐๐๐		
	-เงินช่วยเหลือผู้พิการหรือทุพพลภาพ	๕๐๐,๐๐๐		
	-เงินช่วยเหลือทุนการศึกษาครอบครัวผู้เสียชีวิต พิการ (เฉพาะรายนายปรีชา เจริญมั่นคง)	๒๒๘,๐๐๐		

๓. เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑ , ๒๕๕๒ และ ๒๕๕๓

คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๑ ได้มีการออกหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑ โดยมีฐานความคิดในการจ่ายเงินเยียวยาตามหลักประกันภัยและนำแนวคิดของกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยเยียวยาความเสียหายของภาครัฐมาปรับใช้ ได้แก่ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย

^{๔๖} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๒๕๗ ลงวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๔๗

และทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ในส่วนค่าตอบแทน ค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ในการรักษาพยาบาลและค่าฟื้นฟูสมรรถภาพ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนค่าเสียหายเบื้องต้น ได้แก่ ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลและ ค่าปลงศพ พระราชบัญญัติประกันสังคมพ.ศ. ๒๕๓๓ ใช้ในส่วนประโยชน์ทดแทนกรณีประสบ อันตรายหรือเจ็บป่วย และแนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ชายแดน ภาคใต้^{๔๗}

ต่อมาในปี 2552 และ 2553 ได้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเกิดขึ้นและ ได้มีการนำเสนอคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2552 และวันที่ 20 เมษายน 2553 ใช้หลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2551

ตารางที่ 2 - 3 สรุปมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ในปี 2551 , 2552 และ 2553

เหตุการณ์ที่ได้รับ	เกณฑ์การเยียวยา	อัตรา (บาท/ราย)		
๑. วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๑ และวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ (ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๑)	ผู้เสียชีวิต	๔๐๐,๐๐๐		
	ผู้ทุพพลภาพ	๒๐๐,๐๐๐		
	ผู้ทุพพลภาพและต้องฟื้นฟูสมรรถภาพ	๒๐๐,๐๐๐		
	บาดเจ็บสาหัส (นอนโรงพยาบาลเกิน ๒๐ วัน)	๑๐๐,๐๐๐		
	ผู้บาดเจ็บ (นอนโรงพยาบาลไม่เกิน ๒๐ วัน)	๖๐,๐๐๐		
	บาดเจ็บเล็กน้อย (ผู้ป่วยนอก)	๒๐,๐๐๐		
	เงินช่วยเหลือผู้พิการรายเดือน (ตามระดับ ความพิการ)	๑,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ (ต่อเดือน)		
	เงินยืมชีพรายเดือนสำหรับบุตร ผู้ที่เสียชีวิตหรือทุพพลภาพ จนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี	อนุบาล/ ประถมศึกษา	๑,๐๐๐ บาท ต่อเดือน	
		เด็กเล็ก/กศน./ มัธยมศึกษา	๑,๕๐๐ บาท ต่อเดือน	
		อุดมศึกษา	๒,๕๐๐ บาท ต่อเดือน	
เงินทุนการศึกษาสำหรับบุตร ผู้ที่เสียชีวิตหรือทุพพลภาพ จนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี	เด็กเล็ก/กศน.	๕,๐๐๐ บาท/ปี		
	อนุบาล/ ประถมศึกษา	๖,๐๐๐ บาท/ปี		
	มัธยมศึกษา	๑๐,๐๐๐ บาท/ปี		
	อุดมศึกษา	๒๐,๐๐๐ บาท/ปี		

^{๔๗} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๑๕๘๙๑ ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

ตารางที่ 2 - 3 สรุปมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์
ในปี 2551 , 2552 และ 2553 (ต่อ)

เหตุการณ์ที่ได้รับ	เกณฑ์การเยียวยา	อัตรา (บาท/ราย)
๒. วันที่ ๘ - ๑๔ เมษายน ๒๕๕๒ และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง (ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๒)	ใช้หลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2551	
๓. วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๓ เป็นต้นไป (ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓)	ใช้หลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2551	

๔. เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓

คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ ได้มีการออกหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ โดยการให้ความช่วยเหลือกรณีเสียชีวิตได้พิจารณาตามฐานข้อมูลรายได้เฉลี่ยประจำต่อคนต่อปีตามสถิติรายได้ประชาชาติของประเทศไทย (GDP per capita) ของปี ๒๕๕๓ ซึ่งเท่ากับ ๑๕๐,๑๗๗ บาท ขดเซยค่าเสียโอกาสให้กับทุกครอบครัวในอัตราเดียวกันเป็นเวลา ๓๐ ปี (ประมาณว่าผู้เสียชีวิตอายุเฉลี่ยที่ ๓๕ ปี จะมีโอกาสทำงานจนถึงอายุ ๖๕ ปี จึงเท่ากับขาดโอกาสทำงานไป ๓๐ ปี)^{๔๘}

ตารางที่ 2 - ๔ สรุปมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์
ในปี 2548 - 2553

ประเภทความเสียหาย	เกณฑ์การเยียวยา	อัตรา (บาท/ราย)
เสียชีวิต	๑.๑ เสียชีวิต	๔,๕๐๐,๐๐๐
	๑.๒ ค่าปลงศพ	๒๕๐,๐๐๐
	๑.๓ ค่ารักษาพยาบาลก่อนเสียชีวิต (ตามจริงไม่เกิน)	๒๐๐,๐๐๐
	๑.๔ เยียวยาด้านจิตใจ	๓,๐๐๐,๐๐๐
ทุพพลภาพ	๒.๑ ทุพพลภาพ	๔,๕๐๐,๐๐๐
	๒.๒ ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน)	๒๐๐,๐๐๐
	๒.๓ ค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่อง (ตามจริงไม่เกิน/ปี)	๒๐๐,๐๐๐
	๒.๔ เยียวยาด้านจิตใจ	๓,๐๐๐,๐๐๐

^{๔๘} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร๐๕๐๕/๘๓๓ ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕

ตารางที่ 2 - ๔ สรุปมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์
ในปี 2548 – 2553 (ต่อ)

ประเภทความเสียหาย	เกณฑ์การเยียวยา	อัตรา (บาท/ ราย)
สูญเสียอวัยวะสำคัญ	๓.๑ สูญเสียอวัยวะสำคัญ (อัตราร้อยละ ๘๐ ของอัตราขาดเชยกรณีเสียชีวิต)	
	๓.๒ ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน)	๒๐๐,๐๐๐
	๓.๓ ค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่อง (ตามจริงไม่เกิน/ปี)	๒๐๐,๐๐๐
สูญเสียอวัยวะไม่สำคัญ	๔.๑ สูญเสียอวัยวะไม่สำคัญ (อัตราร้อยละ ๔๐ ของอัตราขาดเชยกรณีเสียชีวิต)	๑,๘๐๐,๐๐๐
	๔.๒ ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน)	๑๐๐,๐๐๐
	๔.๓ ค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่อง (ตามจริงไม่เกิน/ปี)	๕๐,๐๐๐
บาดเจ็บสาหัส	๕.๑ บาดเจ็บสาหัส (อัตราร้อยละ ๒๕ ของอัตราขาดเชยกรณีเสียชีวิต)	๑,๑๒๕,๐๐๐
	๕.๒ ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน)	๕๐,๐๐๐
บาดเจ็บไม่สาหัส	๖.๑ บาดเจ็บไม่สาหัส (อัตราร้อยละ ๑๕ ของอัตราขาดเชยกรณีเสียชีวิต)	๖๗๕,๐๐๐
	๖.๒ ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน)	๒๐,๐๐๐
บาดเจ็บเล็กน้อย	๗.๑ บาดเจ็บเล็กน้อย (อัตราร้อยละ ๕ ของอัตราขาดเชยกรณีเสียชีวิต)	๒๒๕,๐๐๐
	๗.๒ ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน)	๑๐,๐๐๐

๕. เหตุการณ์เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗

คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ ได้เห็นชอบหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ โดยนำพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ แนวทางในการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ชายแดนภาคใต้และแนวทางในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๑ มาประกอบการพิจารณาเทียบเคียงการพิจารณา^{๔๙} โดยมีกรอบอัตรา การให้ความช่วยเหลือ ดังนี้

^{๔๙} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๓๑๕๑๐ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๘

ตารางที่ 2 - 5 สรุปมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์
ในปี 2556 - 2557

ประเภท ความเสียหาย	เกณฑ์การเยียวยา	อัตราเงิน ช่วยเหลือ (บาท)	
เสียชีวิต	๑.๑ เงินเยียวยากรณีเสียชีวิต	๔๐๐,๐๐๐	
	๑.๒ เงินยังชีพรายเดือน ให้แก่บุตรของผู้เสียชีวิตที่ กำลังศึกษาอยู่จนจบ ปริญญาตรี	- อนุบาล/ประถมศึกษา	๑,๐๐๐ / เดือน
		- เด็กเล็ก/กศน./ มัธยมศึกษา	๑,๕๐๐ / เดือน
		- อุดมศึกษา	๒,๕๐๐ / เดือน
	๑.๓ เงินทุนการศึกษารายปี ต่อเนื่องให้แก่บุตรหรือผู้อยู่ใน อุปการะของผู้เสียชีวิตที่กำลัง ศึกษาอยู่จนจบปริญญาตรี	- เด็กเล็ก/กศน.	๕,๐๐๐ / ปี
		- อนุบาล/ประถมศึกษา	๖,๐๐๐ / ปี
		- มัธยมศึกษา	๑๐,๐๐๐ / ปี
- อุดมศึกษา		๒๐,๐๐๐ / ปี	
ทุพพลภาพ	๒.๑ เงินเยียวยาผู้ทุพพลภาพ	๒๐๐,๐๐๐	
	๒.๒ เงินฟื้นฟูสมรรถภาพ	๒๐๐,๐๐๐	
	๒.๓ เงินยังชีพรายเดือนให้แก่ผู้พิการจนกว่าจะเสียชีวิต	๓,๐๐๐ / เดือน	
	๒.๔ เงินยังชีพรายเดือน ให้แก่บุตรของผู้ทุพพลภาพ ที่กำลังศึกษาอยู่จนจบ ปริญญาตรี	- อนุบาล/ประถมศึกษา	๑,๐๐๐ / เดือน
		- เด็กเล็ก/กศน./ มัธยมศึกษา	๑,๕๐๐ / เดือน
		- อุดมศึกษา	๒,๕๐๐ / เดือน
	๒.๕ เงินทุนการศึกษารายปี ต่อเนื่องให้แก่บุตรหรือผู้ อยู่ในอุปการะของผู้ทุพพลภาพ ที่กำลังศึกษาอยู่จนจบ ปริญญาตรี	- เด็กเล็ก/กศน.	๕,๐๐๐ / ปี
- อนุบาล/ประถมศึกษา		๖,๐๐๐ / ปี	
- มัธยมศึกษา		๑๐,๐๐๐ / ปี	
- อุดมศึกษา		๒๐,๐๐๐ / ปี	
บาดเจ็บสาหัส	เข้ารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลและนอนพักรักษาตัวใน โรงพยาบาลในฐานะเป็นผู้ป่วยในเป็นเวลาเกินกว่า ๒๐ วัน หรือแพทย์มีความเห็นว่าจะต้องได้รับการรักษาตามปกติเป็น เวลาเกินกว่า ๒๐ วัน	๑๐๐,๐๐๐	
บาดเจ็บ	เข้ารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลและนอนพักรักษาตัว ในโรงพยาบาลในฐานะเป็นผู้ป่วยในเป็นเวลาไม่เกิน ๒๐ วัน	๖๐,๐๐๐	
บาดเจ็บ เล็กน้อย	เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลแต่ไม่นอนพักรักษาตัวใน โรงพยาบาลในฐานะเป็นผู้ป่วยใน	๒๐,๐๐๐	

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) หรือ Truth for Reconciliation Commission of Thailand (TRCT) ได้ศึกษาเรื่องการตรวจสอบและค้นหาความจริงที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรง เนื่องจากได้มีเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงในประเทศ ซึ่งห้วงเวลาที่ผ่านมาโดยเฉพาะเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ อันนำมาซึ่งความสูญเสียและความเสียหายอย่างประมาณค่ามิได้ สู่วัยรุ่นและประเทศไทย รวมทั้งส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคม โดยยังมีประเด็นข้อสงสัยที่ยังไม่สามารถค้นหาและทำความเข้าใจให้ปรากฏเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้เป็นที่ยอมรับของผู้คนในสังคมไทยและนานาชาติได้ จึงต้องมีการตรวจสอบและค้นหาความจริง และข้อเท็จจริงที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงในการชุมนุมทางการเมือง การละเมิดสิทธิมนุษยชน การสูญเสียชีวิต การบาดเจ็บทางร่างกายและจิตใจ ความเสียหายของทรัพย์สินและความเสียหายในรูปแบบอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ในห้วงที่ผ่านมาให้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ถึงสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งที่สั่งสมจนทำให้เกิดความแตกแยกในสังคม ความตึงเครียดและขัดแย้งทางการเมือง โดยมีเป้าหมายที่จะให้เกิดความเข้าใจร่วมกันและการเยียวยา และป้องกันมิให้เกิดเหตุความรุนแรงและความเสียหายซ้ำอีกในอนาคต ทั้งนี้ ต้องมุ่งเน้นการใช้มาตรการเชิงสมานฉันท์ รวมถึงความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และความยุติธรรมทางสังคม การฟื้นฟูและเยียวยาเหยื่อและผู้เสียหาย เพื่อสมานบาดแผลทางสังคมและเสริมสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติถ้อยทีถ้อยอาศัยและยอมรับความแตกต่างทางความคิดเพื่อส่งเสริมให้เกิดความปรองดองในประเทศไทยระยะยาวต่อไป

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่าการชดเชยเยียวยาและฟื้นฟูเหยื่อและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทุกฝ่าย และคืนความเป็นธรรมให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำที่ขัดต่อหลักนิติธรรมเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการลดความขัดแย้ง และสร้างความพร้อมต่อการปรองดองในชาติให้เกิดขึ้น คอป. เห็นว่ารัฐบาลต้องดำเนินการเยียวยาอย่างจริงจัง เป็นระบบทั่วถึง และต่อเนื่องโดยครอบคลุมความเสียหายในลักษณะต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ และชดเชยให้กลับคืนสู่สภาพเดิมมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยไม่จำกัดที่การเยียวยาด้วยตัวเงินเท่านั้น รัฐต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรมให้เหมาะสมกับความเสียหายและความสูญเสียที่เกิดขึ้นในลักษณะต่าง ๆ เช่น การเยียวยาฟื้นฟูสภาพจิตใจอย่างถูกวิธี โดยมีแนวทางในการติดตามเพื่อบำบัดฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง การฟื้นฟูเกียรติยศของเหยื่อ การให้คำปรึกษาและการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย การให้คำแนะนำในการประกอบวิชาชีพหรือการฝึกอบรมอาชีพ การให้บริการทางการศึกษา การฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดโดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติ การใช้มาตรการทางภาษี โดยการยกเว้นหรือลดภาษี และการขอโทษ เป็นต้น นอกจากนี้รัฐควรให้ความสำคัญต่อการเยียวยา

และฟื้นฟูพื้นที่ชุมชนหรือสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งที่อยู่อาศัยหรือย่านธุรกิจการค้าที่ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมและเหตุการณ์ความรุนแรงด้วย เช่น การมีมาตรการช่วยเหลือเรื่องค่าเช่า การจัดหาสถานที่หรือพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการค้า หรือการผ่อนปรนค่าสาธารณูปโภค^{๕๐} เป็นต้น

๒. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ศึกษาเรื่องการเยียวยาความเสียหาย โดยรัฐที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนว่าควรมีการสร้างหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและมาตรฐานเดียวกันในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีมาตรการการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเยียวยาทางการเงิน และให้มีหลักเกณฑ์ที่เป็นกลางและครอบคลุมผู้ได้รับผลกระทบทุกฝ่าย อย่างไรก็ตามก็พบว่ายังคงมีปัญหาค้าง ๆ ที่สืบเนื่องจากการเยียวยา กล่าวคือความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนที่พึงได้รับการเยียวยามีมิติที่หลากหลาย เช่น เหตุจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เหตุจากความไม่สงบทางการเมือง เหตุจากการก่อการร้าย การเยียวยาในระบบสาธารณสุข ในระบบการระบวนการยุติธรรม และการเยียวยากรณีเกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทำให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาหลายฉบับ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ประชาชนประสบปัญหาความไม่สะดวกในการเข้าถึงการเยียวยา ซึ่งในบางกรณีเป็นผลทำให้เสียสิทธิในการได้รับการเยียวยา นอกจากนี้ยังขาดกฎหมายครอบคลุมถึงการเยียวยาความเสียหายในบางกรณี และที่สำคัญคือเกิดความเหลื่อมล้ำในการเยียวยา อาทิ กรณีการเยียวยาความเสียหายผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมือง โดยมติคณะรัฐมนตรีที่แตกต่างกันทั้งที่เป็นกรณีการชุมนุมทางการเมืองเช่นเดียวกัน

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่าเพื่อให้มีกระบวนการชดเชยและเยียวยาผู้เสียหายจากการชุมนุมทางการเมือง คณะรัฐมนตรีควรสร้างหลักเกณฑ์ในการชดเชยและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองโดยการจัดให้มีกฎหมายรองรับกระบวนการชดเชยและเยียวยาผู้เสียหายจากการชุมนุมทางการเมืองมีหลักเกณฑ์ที่เป็นกลาง และครอบคลุมผู้ได้รับผลกระทบทุกฝ่ายเพื่อเป็นหลักประกันให้ประชาชนว่าสิทธิของประชาชนที่ถูกละเมิดนั้น จะต้องได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจั่งและมีบรรทัดฐานที่แน่นอน ไม่แปรเปลี่ยนไปตามนโยบายทางการเมืองของแต่ละรัฐบาล^{๕๑}

๓. นางประภาศรี บุญวิเศษ (ผู้อำนวยการสำนักตรวจราชการ) ได้มีการศึกษาเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานและแนวทางการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของคณะกรรมการนโยบายและอำนวยการการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กยต.) รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการช่วยเหลือ ขอบเขตการวิจัยเน้นศึกษาผลการดำเนินงานการช่วยเหลือ

^{๕๐} รายงานฉบับสมบูรณ์คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) กรกฎาคม ๒๕๕๓ – กรกฎาคม ๒๕๕๕

^{๕๑} หนังสือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ สม ๐๐๐๔/ว๒๓๗๑ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของ กยต. ระยะเวลาระหว่างเดือนมิถุนายน ๒๕๔๘ – กันยายน ๒๕๕๔ ที่ให้ความช่วยเหลือในพื้นที่ ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา (อำเภอเทพา นาทวี สะบ้าย้อย และจะนะ)

จากผลการศึกษารูปได้วางงานการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบเป็นงานที่มีความอ่อนไหวในเชิงสังคมจิตวิทยา โดยผู้ได้รับผลกระทบมีทั้งเกิดจากเหตุการณ์ที่ผู้ก่อความไม่สงบเป็นฝ่ายกระทำขึ้น เกิดจากการปฏิบัติงานของฝ่ายรัฐบาล ผู้ที่ต้องสงสัย หรือผู้ที่ถูกกล่าวหา เป็นต้น ซึ่งบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นผู้ที่รัฐจะต้องเข้าไปดูแลให้ความช่วยเหลือทั้งสิ้นและการที่รัฐบาลจะกำหนดนโยบายในการช่วยเหลือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งย่อมมีผลกระทบกับกลุ่มอื่น ๆ และนโยบายของรัฐบาลในเรื่องต่าง ๆ เช่นกัน และหากรัฐบาลดูแลบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ได้เหมาะสมก็สามารถทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกทางหนึ่ง ^{๕๒}

๔. รสสุคนธ์ แสงมณี ปร.ด (Rossukon Sangmanee, Ph.D.) อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ อาจารย์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ คล่อง วงศ์สุขมนตรี สศ.ม.(Klong Wongsukmontri, M.S.), สายทอง แก้วฉาย ปร.ด (Saithong Keawchai, Ph.D.) จงรัก พลาศัย Ed.D. (Chongrak Plasai, Ed.D.) วันชัย แก้วหนูนวล ศศ.ม. (Wanchai Keawnoonan, M.S.) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาจถือได้ว่าเป็นวิกฤตการณ์ที่ร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของจังหวัดชายแดนภาคใต้และของประเทศ เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่เหตุการณ์ปล้นปืนจากค่ายทหารในจังหวัดนราธิวาสเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นมา การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ต้องพบอุปสรรคคือไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ปัญหาที่เกิดขึ้นยากต่อการแก้ไขและทำให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้น ปัจจุบันสถานการณ์ความรุนแรงยังไม่มียุติลงแม้เหตุการณ์อาจจะลดความถี่และจำนวนครั้งลงแต่กลับเพิ่มความรุนแรงขึ้น ข้อเสนอแนะเชิงรุกที่ต้องการตอบโจทย์ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และมุ่งแก้ไขที่รากเหง้าของปัญหา โดยเสนอแนะแนวทางที่อยู่บนพื้นฐานของความจริงสามารถเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นได้จริง เพื่อให้เห็นการทำงานของสันติวิธีที่เป็นรูปธรรมที่สำคัญข้อหนึ่งคือกำหนดยุทธศาสตร์สื่อสารสังคมเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างคนในสังคมใหญ่กับในพื้นที่ในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนความหลากหลายภายในสังคมพหุวัฒนธรรมไทย การแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะสำเร็จหรือไม่ ส่วนหนึ่งที่สำคัญนั้นขึ้นอยู่กับการสื่อสารทำความเข้าใจกับสังคมในพื้นที่และสังคมส่วนใหญ่เพื่อให้เกิดความเข้าใจสภาพปัญหา รากเหง้าของปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาที่ชัดเจนตรงกัน รวมทั้งเน้นการสื่อสารเพื่อสร้างกระบวนการทัศน์ที่เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ระหว่างคนที่มีความแตกต่างหลากหลายภายใต้สังคมไทยที่มีลักษณะพหุวัฒนธรรมไม่มีอคติทางอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ที่อาจก่อให้เกิดความหวาดระแวง ความแตกแยก

^{๕๒} นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร.

และนำไปสู่ความรุนแรงได้โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจในสังคม ปลุกฝังทัศนคติที่ให้เกียรติกัน และกัน มีความอดทนกันได้และฟื้นฟูความไว้วางใจระหว่างสังคมไทยพุทธกับสังคมมาลาญูปัตตานี ตลอดจนสร้างความรู้สึกของความเป็นพวกเดียวกัน

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่าการดำเนินการเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหาย และผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่าผู้ได้รับความเสียหาย และผลกระทบฯ ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาในด้านการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการประกอบ ศาสนกิจ การศึกษา ทรัพย์สิน การประกอบอาชีพ กฎหมายและการดำเนินคดีและด้านการเยี่ยมเยียน ในทุกด้านตามเกณฑ์ซึ่งมาน้อยแตกต่างกันตามความเสียหายที่ได้รับโดยมีความพึงพอใจ การช่วยเหลือเยียวยาในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง^{๕๓}

๕. เฉลิมพล พูนชัย (Chalempol Poonchai) ได้ศึกษาเรื่องมาตรการแก้ไขเยียวยา ผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตในการชุมนุมสาธารณะ เนื่องจากประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการชุมนุมโดยตรง ใช้เพียงหลักสากลหรือหลักสิทธิมนุษยชนในการใช้เป็นหลักการในการแก้ไขปัญหาเฉพาะเบื้องต้นไป ก่อนเท่านั้น จึงเป็นปัญหาอย่างมากสำหรับเจ้าหน้าที่กับผู้ชุมนุม หากมีความเสียหายเกิดขึ้นจะหาผู้ใด มารับผิดชอบให้ในอนาคต และได้ศึกษาการชุมนุมสาธารณะของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยจะเน้นการเยียวยา ของประเทศฝรั่งเศสเทียบเคียงการแก้ปัญหาในการเยียวยาของประเทศไทยเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ของรัฐโดยปราศจากความผิด โดยทฤษฎีการกึ่งกูดกันในชาติ ซึ่งของประเทศไทยใช้แนวทาง และหลักเกณฑ์ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๐ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๕ ซึ่งเสนอโดยคณะกรรมการ ประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบ และค้นหา ความจริงเพื่อความปรองดองแห่งชาติ (ปคอป.) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยา

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่าปัจจุบันประเทศไทยมีอุปสรรคและเป็นปัญหามาก ในการเยียวยาผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจากการชุมนุมสาธารณะเนื่องจากประเทศไทยไม่มีกฎหมาย เฉพาะในการชุมนุมสาธารณะทำให้เกิดปัญหากระทบกระทั่งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับผู้ชุมนุม ซึ่งเกี่ยวข้องกันในการชุมนุมสาธารณะทำให้เกิดความรุนแรงอันนำไปสู่การเยียวยา ซึ่งประเทศไทย ก็ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะในเรื่องการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุม จึงต้องมีมาตรการ ทางด้านกฎหมายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพราะปัจจุบันมีแต่เพียงรัฐบาลเท่านั้นที่คอยดูแล ตามนโยบายเฉพาะกรณีเฉพาะเหตุการณ์ หากมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลแล้วรัฐบาลใหม่ไม่มีนโยบาย ช่วยเหลือก็จะทำให้เกิดความเดือดร้อน และไม่สามารถสร้างความสมานฉันท์และสร้างความปรองดอง ของคนในชาติได้ จึงเห็นควรให้มีมาตรการทางกฎหมายไว้โดยชัดเจน และเป็นรูปธรรมไว้สำหรับกรณี การเยียวยาผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตในการชุมนุมสาธารณะของประเทศไทยภายใน ระยะยาว และเป็นประโยชน์ให้กับผู้เสียหายทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนผู้ชุมนุมโดยเสมอภาค และเป็นธรรม โดยเท่าเทียมกัน รวมถึงความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ^{๕๔}

^{๕๓} ประเมินผลการดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับ ผลกระทบอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีจังหวัดนราธิวาส

^{๕๔} งานวิจัยมาตรการแก้ไขเยียวยาผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตในการชุมนุมสาธารณะ

๖. ดร. นิถมน รัตนะรัต ได้มีการศึกษาเรื่องแนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยา ความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากกรณีความรุนแรงทางการเมือง เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเกิดได้จากหลากหลายสาเหตุ โดยเฉพาะสาเหตุของความขัดแย้งกันทางด้านนโยบายทางการเมือง การชุมนุมถือเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งเป็นการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของประชาชน ต่อการดำเนินนโยบายทางการเมืองของรัฐ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดสิทธิการชุมนุมไว้ในมาตรา ๖๓ โดยกำหนดให้บุคคลมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธ และรัฐจะจำกัดสิทธิดังกล่าวไม่ได้ เว้นแต่จำกัดโดยกฎหมาย และเมื่อการชุมนุม ดังกล่าวละเมิดหลักเกณฑ์แห่งกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการละเมิดโดยฝ่ายรัฐบาลหรือละเมิดโดยฝ่าย ผู้ชุมนุมแล้ว ย่อมอาจก่อให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองขึ้น ไม่ว่าจะเป็ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน เสรีภาพของประชาชน เมื่อพิจารณาถึงการรับรองสิทธิของผู้ชุมนุมทางการเมืองที่ได้รับ ความเสียหายอันเนื่องมาจากการชุมนุมทางการเมือง ซึ่งในกรณีนี้ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายรองรับสิทธิ การเยียวยาความเสียหายของผู้ได้รับความเสียหายจากกรณีความรุนแรงทางการเมืองไว้โดยตรง คงอาศัยแต่เพียงมติคณะรัฐมนตรีและอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายโดยเทียบเคียงจากพระราชบัญญัติ ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นการรับรองสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญา โดยถือเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายเป็นการทั่วไป อันเนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา (fault-liability) มิใช่เป็นการคุ้มครองสิทธิสำหรับผู้ได้รับความเสียหายจากกรณีความรุนแรงทางการเมืองเป็นการเฉพาะ ดังนั้น จึงศึกษาแนวทางและหลักเกณฑ์ การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากกรณีความรุนแรงทางการเมืองในลักษณะเยียวยาผู้เสียหายให้ได้รับการเยียวยาและบรรเทาความเสียหายให้กลับสู่สภาพเดิมได้มากที่สุดและคุ้มครองสิทธิได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

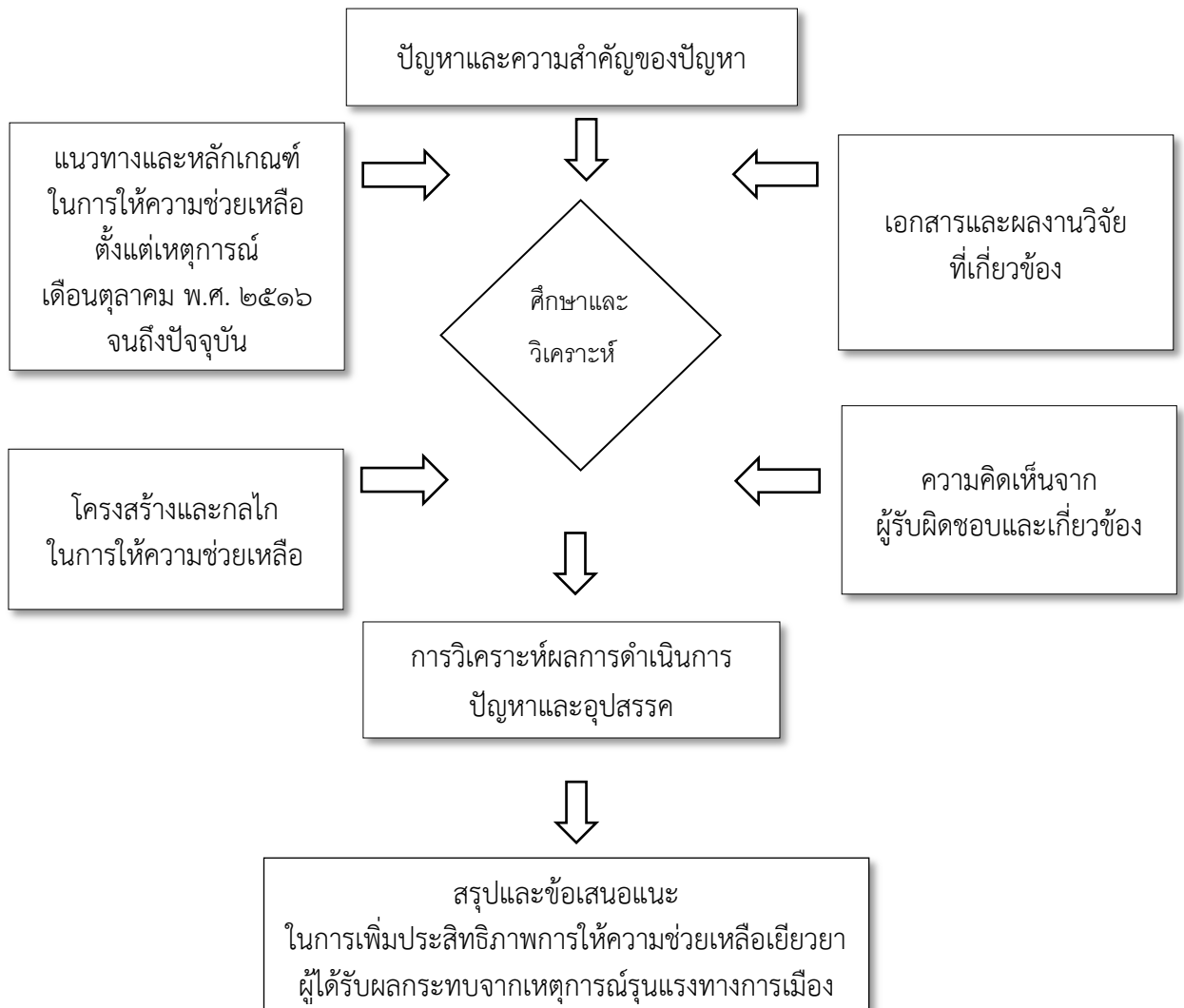
จากผลการศึกษาสรุปได้ว่าการกำหนดให้มีมาตรการเยียวยาในอนาคตควรคำนึงถึง การเยียวยาในรูปแบบระยะยาวหรือในอนาคต โดยเฉพาะในกรณีผู้เสียหายได้รับอันตรายถึงทุพพล ภาพ ต้องสูญเสียอวัยวะที่สำคัญไม่สามารถประกอบกรงานหรือดำรงชีพได้เป็นปกติรัฐควรให้ความช่วยเหลือในระยะยาว ทั้งในรูปแบบที่เป็นตัวเงินและควรกำหนดให้มีมาตรการเยียวยาที่ไม่เป็นตัวเงิน โดยเฉพาะการเยียวยาทางด้านจิตใจ เพื่อให้ผู้เสียหายเกิดความรู้สึกที่ดี มีกำลังใจต่อสู้กับชีวิต รวมถึง การกำหนดบทบาทของรัฐในเชิงรุก โดยกำหนดให้รัฐมีบทบาทสำคัญให้การขับเคลื่อนกลไก การดำเนินการเยียวยาอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งในส่วนของกรดำเนินการที่เป็นตัวเงิน โดยการให้รัฐ กำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงินที่เป็นมาตรฐานมีที่มาและอ้างอิงถึงสิทธิก่อให้เกิดความเป็นธรรมและ กำหนดวิธีการดำเนินการเยียวยาโดยกำหนดให้มีองค์กรการเยียวยาเฉพาะ และขยายเครือข่าย ไปสู่ชนบท เช่นการจัดตั้งศูนย์เยียวยาประจำเขต หรืออำเภอ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๕๕}

^{๕๕} วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือน พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๘

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองอันได้แก่ แนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือ โครงสร้างและกลไกในการช่วยเหลือ ขั้นตอนและวิธีการในการช่วยเหลือ เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความคิดเห็นจากผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลการดำเนินการ ปัญหาอุปสรรคในการช่วยเหลือ เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองดังกล่าว นำมาวิเคราะห์และจัดทำสรุปและข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ดังแผนภาพที่ ๒ - ๒

แผนภาพที่ ๒ - ๒ กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากการศึกษาวิเคราะห์กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี แนวทางและหลักเกณฑ์ ในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เหตุการณ์เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงปัจจุบัน และโครงสร้างและ กลไกรวมทั้งขั้นตอนและวิธีการในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง ทางการเมือง และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรค ของการดำเนินการ ซึ่งหากมีการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง ทางการเมืองลักษณะเช่นนี้ต่อไป จะทำให้มีแนวทางหรือข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพ การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์รุนแรงทางการเมือง

บทที่ ๓

ผลการดำเนินการช่วยเหลือเยียวยา

ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่ผ่านมา ได้มีการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เหตุการณ์เดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑ เหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ และเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการศึกษาและสรุปได้ ดังนี้

แนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

การดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่ผ่านมามีใน ๒ ลักษณะ คือ การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองโดยกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองโดยเป็นเรื่องของนโยบายในแต่ละรัฐบาล โดยออกเป็นมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีแนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือดังนี้

๑. แนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือเยียวยา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

๑.๑ ผู้มีสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย หมายถึง

๑.๑.๑ บุคคลซึ่งหมายถึงบุคคลธรรมดาเท่านั้น โดยจะไม่รวมถึงนิติบุคคล เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้มุ่งคุ้มครองในความเสียหายในชีวิตร่างกายหรือจิตใจเท่านั้นซึ่งนิติบุคคลไม่มีชีวิตร่างกายหรือจิตใจและ

๑.๑.๒ ได้รับความเสียหายในชีวิตร่างกายหรือจิตใจ และ

๑.๑.๓ ความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำความผิดอาญา^๑ ของผู้อื่น

๑.๑.๔ ผู้เสียหายนั้นจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดอาญานั้น

๑.๒ ค่าตอบแทนในความเสียหายที่จะได้รับ ได้แก่

คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา จะพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ดังนี้

^๑ มาตรา ๑๗ ความผิดที่กระทำต่อผู้เสียหายอันอาจขอรับค่าตอบแทนได้ต้องเป็นความผิดตามรายการที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัตินี้

๑.๒.๑ กรณีทั่วไป

๑.๒.๑.๑ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลจ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

๑.๒.๑.๒ ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจจ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท

๑.๒.๑.๓ ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ ให้จ่ายในอัตราวันละไม่เกิน ๒๐๐ บาท เป็นระยะเวลาไม่เกิน ๑ ปี นับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ

๑.๒.๑.๔ ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

๑.๒.๒ กรณีเสียชีวิต

๑.๒.๒.๑ ค่าตอบแทนกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตายตั้งแต่ ๓๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๑.๒.๒.๒ ค่าจัดการศพ จำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท

๑.๒.๒.๓ ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

๑.๒.๒.๔ ค่าเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

๑.๓ การใช้สิทธิขอรับค่าตอบแทนความเสียหาย

ผู้เสียหายหรือทายาท สามารถยื่นคำขอรับค่าตอบแทนในความเสียหายต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการหรือหน่วยงานตามที่คณะกรรมการกำหนด ภายในระยะเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการกระทำความผิด^๒ และการใช้สิทธิขอรับค่าตอบแทนความเสียหายไม่เป็นการตัดสิทธิตามกฎหมายอื่น^๓

^๒ มาตรา ๒๒ ให้ผู้เสียหาย จำเลย หรือ ทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มีสิทธิขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๔/๑ ตามแบบที่สำนักงานกำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิดหรือวันที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง เพราะปรากฏหลักฐานว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือวันที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด แล้วแต่กรณี

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทดังกล่าวจะยื่นต่อหน่วยงานอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดก็ได้ และให้ถือว่าเป็นการยื่นคำขอต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๔/๑ แล้วแต่กรณี

^๓ มาตรา ๕ การเรียกร้องหรือการได้มาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้เสียหายหรือจำเลยพึงได้ตามกฎหมายอื่น ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

๑.๔ การใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าตอบแทนความเสียหาย

หากผู้ยื่นคำขอไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ สามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย และหากไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการสามารถอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย ทั้งนี้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ถือเป็นที่สุด^๔

ซึ่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ บัญญัติขึ้นเพื่อรับรองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาให้ได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร โดยการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายนั้นจะให้กับผู้เสียหายในความผิดอาญา ซึ่งเกิดจากการกระทำความผิดอาญาตามรายการที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัติ ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิต และร่างกายความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดฐานลักทรัพย์ และฉ้อโกงทรัพย์สินความผิดฐานกรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ความผิดฐานบุกรุก

๒. แนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือเยียวยาตามมติคณะรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่ผ่านมา ซึ่งมีแนวทางและหลักเกณฑ์ ดังนี้

๒.๑ แนวทางและหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาในเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖^๕

ผู้มีสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย หมายถึงผู้เสียชีวิต ผู้บาดเจ็บ พิการ ทูพพลภาพ และจิตฟั่นเฟือนจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

๒.๑.๑ ค่าตอบแทนในความเสียหายที่จะได้รับ ได้แก่

๒.๑.๑.๑ กรณีเสียชีวิต

ได้รับเงินชดเชย (๓๐ เท่าของอัตราเงินเดือนข้าราชการระดับ ๓ ขั้นต่ำ ๖,๓๕๐) ๑๙๕,๙๐๐ บาท และเงินช่วยเหลือค่าจัดการศพ ๒๐,๐๐๐ บาท

๒.๑.๑.๒ กรณีผู้บาดเจ็บพิการ ทูพพลภาพ และจิตฟั่นเฟือน

^๔ มาตรา ๒๕ ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตาม มาตรา ๑๔/๑ ให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย ทั้งนี้ ...

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา ๘

(๑) ให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

^๕ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๙

ได้รับเงินชดเชย (๓๐ เท่าของอัตราเงินเดือนข้าราชการ
ระดับ ๓ ขั้นต่ำ) ๑๙๕,๙๐๐ บาท และเงินสงเคราะห์ (ครึ่งหนึ่งของอัตราเงินเดือนข้าราชการ
ระดับ ๓ ขั้นต่ำ x ๑๒ เดือน x ๓๒ ปี) ๑,๒๕๓,๗๖๐ บาท

ต่อมาได้มีการให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติม เป็นค่าชดเชย
การจ่ายเงินล่าช้าในอัตราร้อยละ ๗.๕ โดยกรณีเสียชีวิต ได้รับการช่วยเหลือเพิ่มเติมอีกเป็นเงินรายละเอียด
๕๒๗,๑๑๔ บาท และกรณีบาดเจ็บ พิการ ทูพพลภาพ และจิตฟั่นเฟือน ได้รับการช่วยเหลือเพิ่มเติม
อีกเป็นเงินรายละเอียด ๓,๕๓๘,๑๖๓.๓๒ บาท

๒.๑.๒. การใช้สิทธิขอรับค่าตอบแทนความเสียหาย

กรณีเสียชีวิตการมอบเงินค่าตอบแทน ๑ ต่อ ๑ คือผู้เสียชีวิต ๑ ราย
ทายาท ๑ คน (บิดา มารดา ภรรยา และบุตร) จะได้รับเงินค่าตอบแทนจำนวนหนึ่ง โดยทายาท
จะต้องทำความตกลงยินยอม เห็นชอบกันเองว่าจะให้ผู้ใดเป็นผู้รับเงินค่าตอบแทนแล้วนำไปจัดสรร
กันเอง (ในทางปฏิบัติส่วนราชการจะจ่ายเป็นเช็คเงินสดระบุชื่อผู้รับเพียงคนเดียว)

กรณีผู้บาดเจ็บพิการ ทูพพลภาพ และจิตฟั่นเฟือนให้กรมพัฒนาสังคม
และสวัสดิการมีหนังสือประสานมูลนิธิสงเคราะห์ผู้ประสบภัย เพื่อขอหลักฐานรายละเอียดเกี่ยวกับ
ประวัติและความเห็นชอบของแพทย์เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันการบาดเจ็บพิการ ทูพพลภาพ และจิต
ฟั่นเฟือน ของผู้ได้รับผลกระทบและผู้บาดเจ็บพิการ ทูพพลภาพ และจิตฟั่นเฟือน ที่ถึงแก่กรรมลงใน
ระหว่างการร้องขอความช่วยเหลือการพิจารณาให้การช่วยเหลือจนถึงวันที่เบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนให้
ได้รับเงินค่าตอบแทนในกรณีของกรณีของผู้บาดเจ็บพิการ ไม่ใช่กรณีเสียชีวิต เช่น กรณีผู้ได้รับ
ผลกระทบ ในบัญชีรายชื่อผู้บาดเจ็บพิการ ซึ่งถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๘ คงถือว่าเป็น
เป็นประเภทบาดเจ็บพิการ ทูพพลภาพ และจิตฟั่นเฟือนตามประเภทที่ร้องขอความช่วยเหลือ

๒.๑.๓. การใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าตอบแทนความเสียหาย

เนื่องจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีข้อมูล
ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าวแล้ว จึงกำหนดหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือตามที่
ผู้มีสิทธิจะได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย

๒.๒ แนวทางและหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาในเหตุการณ์
พฤษภา ๒๕๓๕^๖

ผู้มีสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย หมายถึง ผู้เสียชีวิต ผู้บาดเจ็บ
ผู้พิการ ทูพพลภาพ และผู้สูญหายจากเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ (๑๗ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕)

^๖ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๕

๒.๒.๑ ค่าตอบแทนในความเสียหายที่จะได้รับ ได้แก่

๒.๒.๑.๑ ค่าจัดการศพ ๑๐,๐๐๐ บาท

๒.๒.๑.๒ เงินสงเคราะห์ครอบครัวเงินช่วยเหลือเบื้องต้น ๕๐๐,๐๐๐ บาท

และค่าปลอบขวัญ ๒,๕๐๐ บาท

๒.๒.๑.๓ ช่วยเหลือสงเคราะห์ครอบครัวผู้สูญหายหรือคาดว่าจะสูญหาย ๗๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๒.๑.๔ เงินช่วยเหลือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๒.๑.๕ ช่วยเหลือทุนการศึกษาครอบครัวผู้เสียชีวิต พิการเฉพาะราย (นายปรีชา เจนมันคง) ๒๒๘,๐๐๐ บาท

๒.๒.๑.๖ ช่วยเหลือเงินทุนการศึกษาผู้สาบสูญ ๑๔,๘๐๐ บาท

๒.๒.๑.๗ ช่วยเหลือค่าครองชีพและทุนประกอบอาชีพทดใช้ตามความเสียหาย

๒.๒.๒ การใช้สิทธิขอรับค่าตอบแทนความเสียหาย

เนื่องจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมมีข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับการจ่ายเงินผู้ได้รับผลกระทบในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ จึงดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามข้อมูลที่มีอยู่

๒.๓ แนวทางและหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาในเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑^๗

ผู้มีสิทธิในการรับค่าตอบแทนความเสียหาย หมายถึง ประชาชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เสียชีวิต ทุพพลภาพ และบาดเจ็บที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลจากเหตุการณ์ความไม่สงบในวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ บริเวณสะพานมัฆวานรังสรรค์ และบริเวณทำเนียบรัฐบาล เหตุการณ์ความไม่สงบในวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๑ บริเวณสะพานมัฆวานรังสรรค์ เหตุการณ์ความไม่สงบในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ บริเวณโดยรอบรัฐสภาและพื้นที่ใกล้เคียง และเหตุการณ์อื่นซึ่งเกี่ยวเนื่องตามที่คณะกรรมการเยียวยาและช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายกรณีเหตุการณ์ความไม่สงบเมื่อ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องเห็นสมควรให้การช่วยเหลือ

๒.๓.๑ ค่าตอบแทนในความเสียหายที่จะได้รับ ได้แก่

๒.๓.๑.๑ ผู้เสียชีวิต ๔๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๓.๑.๒ ผู้ทุพพลภาพ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๓.๑.๓ ผู้ทุพพลภาพและต้องฟื้นฟูสมรรถภาพ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๓.๑.๔ บาดเจ็บสาหัส (นอนโรงพยาบาลเกิน ๒๐ วัน) ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๓.๑.๕ ผู้บาดเจ็บ (นอนโรงพยาบาลไม่เกิน ๒๐ วัน) ๖๐,๐๐๐ บาท

๒.๓.๑.๖ บาดเจ็บเล็กน้อย (ผู้ป่วยนอก) ๒๐,๐๐๐ บาท

๒.๓.๑.๗ เงินช่วยเหลือผู้พิการรายเดือน (ตามระดับความพิการ) ๑,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ บาทต่อเดือน

^๗ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕

๒.๓.๑.๘ เงินยังชีพรายเดือนสำหรับบุตรผู้เสียชีวิต/ทุพพลภาพจนจบ
การศึกษาระดับปริญญาตรี ๑,๐๐๐ - ๒,๕๐๐ บาทต่อเดือน

๒.๓.๑.๙ เงินทุนการศึกษาสำหรับบุตรผู้เสียชีวิตหรือทุพพลภาพ
จนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ๕,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาทต่อปี

๒.๓.๒ การใช้สิทธิขอรับค่าตอบแทนความเสียหาย

มีการจัดตั้งศูนย์เยียวยาช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายขึ้นที่กรมพัฒนา
สังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ดำเนินการเยียวยา
ช่วยเหลือให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักเกณฑ์และวิธีการ
และให้กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักในการเยียวยาจิตใจ

นอกจากนี้ แนวทางและหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาในเหตุการณ์
ความรุนแรงทางการเมืองในปี 2552 (8 - 12 เมษายน 2552) ได้มีมติคณะรัฐมนตรี
เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2552 และวันที่ 20 เมษายน 2553 ใช้หลักเกณฑ์เช่นเดียวกันกับปี 2551

๒.๔ แนวทางและหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาในเหตุการณ์ความ
รุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓

๒.๔.๑ ผู้เสียหายกลุ่มที่ ๑^๘ ที่มีสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย
หมายถึง ประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือสื่อมวลชนที่ เสียชีวิต ทุพพลภาพ สูญเสียอวัยวะสำคัญ
สูญเสียอวัยวะไม่สำคัญ ได้รับบาดเจ็บสาหัส ได้รับบาดเจ็บไม่สาหัส หรือได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย และ
อยู่ในสถานที่ซึ่งเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง (๒๕๔๘ - ๒๕๕๓) ในเหตุการณ์การชุมนุมของ
กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเพื่อขับไล่รัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เมื่อปลายปี
๒๕๔๘, เหตุการณ์รัฐประหาร เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙, เหตุการณ์การชุมนุมต่อต้านรัฐประหาร
ของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปค.), เหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตร
ประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเพื่อขับไล่รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช และรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์,
เหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ(นปช.)
เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๕๓ ซึ่งผู้เสียหายนั้นจะต้อง
มิได้เป็นบุคคลที่ถูกแจ้งข้อกล่าวหาหรือดำเนินคดีโดยหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือปรากฏ
หลักฐานเกี่ยวกับความเหมาะสมหรือไม่ในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางการเงิน

๒.๔.๑.๑ ค่าตอบแทนในความเสียหายที่จะได้รับ ได้แก่

กรณีเสียชีวิตได้รับการช่วยเหลือเสียชีวิต ๔,๕๐๐,๐๐๐
บาท/ราย ค่าปลงศพ ๒๕๐,๐๐๐ บาท/ราย ค่ารักษาพยาบาลก่อนเสียชีวิต (ตามจริงไม่เกิน)
๒๐๐,๐๐๐ บาท/ราย และค่าเยียวยาจิตใจ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท/ราย

กรณีทุพพลภาพได้รับการช่วยเหลือ ๔,๕๐๐,๐๐๐
บาท/ราย ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน) ๒๐๐,๐๐๐ บาท/ราย ค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่อง
(ตามจริงไม่เกิน/ปี) ๒๐๐,๐๐๐ บาท/ราย และค่าเยียวยาจิตใจ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท/ราย

^๘ หลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางการเงินสำหรับความเสียหาย
แก่ชีวิตและร่างกาย

กรณีสูญเสียอวัยวะสำคัญได้รับการช่วยเหลือ ๓,๖๐๐,๐๐๐ บาท/ราย ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน) ๒๐๐,๐๐๐ บาท/ราย และค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่อง (ตามจริงไม่เกิน/ปี) ๒๐๐,๐๐๐บาท/ราย

กรณีสูญเสียอวัยวะไม่สำคัญได้รับการช่วยเหลือ ๑,๘๐๐,๐๐๐ บาท/ราย ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน) ๑๐๐,๐๐๐ บาท/ราย และค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่อง (ตามจริงไม่เกิน/ปี) ๕๐,๐๐๐ บาท/ราย

กรณีบาดเจ็บสาหัสได้รับการช่วยเหลือ ๑,๑๒๕,๐๐๐ บาท/ราย และค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน) ๕๐,๐๐๐ บาท/ราย

กรณีบาดเจ็บไม่สาหัสได้รับการช่วยเหลือ ๖๗๕,๐๐๐ บาท/ราย และค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน) ๒๐,๐๐๐ บาท/ราย

กรณีบาดเจ็บเล็กน้อยได้รับการช่วยเหลือ ๒๒๕,๐๐๐ บาท/ราย และค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน) ๑๐,๐๐๐ บาท/ราย

๒.๔.๑.๒ การใช้สิทธิขอรับค่าตอบแทนความเสียหาย

ผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาหรือผู้รับมอบอำนาจมีสิทธิได้รับเงินเยียวยาที่ได้ยื่นคำร้องด้วยตนเองหรือโดยผู้รับมอบอำนาจเพื่อลงทะเบียนขอรับเงินเยียวยาภายในเวลาที่กำหนดและได้นำเอกสารต่าง ๆ มายื่นประกอบคำร้อง

๒.๔.๑.๓ การใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าตอบแทนความเสียหาย

ให้ผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาหรือผู้รับมอบอำนาจยื่นคำร้องเพื่อลงทะเบียนขอรับเงินเยียวยาภายในเวลาที่กำหนด ได้ที่ สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี เลขที่ ๒๕๕ ถนนราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๖๕๙ ๖๒๖๑ คำร้องจะเป็นไปตามแบบที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการกำหนด โดยให้มีความยินยอมของผู้ยื่นคำร้องว่าได้รับเงินช่วยเหลือหรือชดเชยอื่น ๆ จากภาครัฐมาแล้วเป็นจำนวนเท่าใดหรือไม่ด้วย โดยผู้ยื่นคำร้องยินยอมให้ถือว่าสิทธิที่จะได้รับเงินช่วยเหลือหรือเงินชดเชยอื่น ๆ จากภาครัฐจะเป็นอันระงับสิ้นไปเมื่อได้รับเงินเยียวยาภายใต้หลักเกณฑ์ฉบับนี้แล้ว

๒.๔.๒ ผู้ถูกดำเนินคดี มีสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย

หมายถึง ผู้ที่ถูกดำเนินคดี หมายถึง บุคคลที่ถูกแจ้งข้อกล่าวหาหรือดำเนินคดีอาญาโดยหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ที่มูลคดีเกิดหรือเกี่ยวเนื่องจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓) ซึ่งพื้นที่ที่เกิดเหตุเป็นเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓)

๒.๔.๒.๑ ค่าตอบแทนในความเสียหายที่จะได้รับ ได้แก่

กรณีการถูกจำกัดเสรีภาพได้รับการช่วยเหลือ เมื่อพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง ศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแต่คุมขังเกินระยะเวลายกฟ้อง ๔๑๑ บาท/วัน และศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแต่คุมขังเกินระยะเวลายกฟ้อง ๔๑๑ บาท/วัน/ราย

กรณีความสูญเสียทางจิตใจได้รับการช่วยเหลือเมื่อเสียชีวิต ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง และได้ถูกควบคุมหรือคุมขังเกินกว่าระยะเวลาให้จำคุก เกินกว่า ๙๐ วัน แต่ไม่เกิน ๑๘๐ วัน ๗๕๐,๐๐๐ บาท เกินกว่า ๑๘๐ วัน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท และศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแต่ถูกควบคุมหรือคุมขังเกินกว่าระยะเวลาให้จำคุก เกินกว่า ๙๐ วัน แต่ไม่เกิน ๑๘๐ วัน ๕๐๐,๐๐๐ บาท เกินกว่า ๑๘๐ วัน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๔.๒.๒ การใช้สิทธิขอรับค่าตอบแทนความเสียหาย

ให้ผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาหรือผู้รับมอบอำนาจยื่นคำร้องเพื่อลงทะเบียนขอรับเงินเยียวยา ณ สถานที่ที่กำหนด ภายในระยะเวลาสองปีนับแต่วันที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุด กรณีผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาไม่สามารถลงทะเบียนภายในเวลาที่กำหนด ให้อยู่ในดุลพินิจของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพหรือคณะทำงาน หรือคณะอนุกรรมการ หรือ คณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (ปคอปป.) ที่จะพิจารณาให้ขยายระยะเวลายื่นคำร้องเป็นรายกรณีไป

๒.๔.๒.๓ การใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าตอบแทนความเสียหาย

ให้นำเงินช่วยเหลือหรือชดเชยอื่น ๆ จากภาครัฐทั้งหมดอันเนื่องมาจากมูลเหตุหรือความเสียหายเช่นเดียวกันกับการถูกจำกัดเสรีภาพตามหลักเกณฑ์ที่ผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาที่ได้รับไปแล้ว (ถ้ามี) มาหักออกจากจำนวนเงินเยียวยาที่จะได้รับภายใต้หลักเกณฑ์นี้ และเมื่อผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาได้รับเงินเยียวยาภายใต้หลักเกณฑ์นี้แล้ว ให้ถือว่าสิทธิที่จะได้รับเงินเยียวยาหรือช่วยเหลือหรือชดเชยอื่น ๆ จากภาครัฐเป็นอันระงับสิ้นไป

๒.๔.๓ ผู้ที่ทรัพย์สินเสียหาย^{๑๐} มีสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย หมายถึง ผู้เป็นเจ้าของ หรือมีกรรมสิทธิ์ หรือมีสิทธิในสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้รับความเสียหายทั้งหมดหรือบางส่วน อันเป็นผลโดยตรงมาจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓)

๒.๔.๓.๑ ค่าตอบแทนในความเสียหายที่จะได้รับ ได้แก่

กรณีมูลค่าความเสียหายน้อยกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท ได้รับไม่เกินอัตราละ ๑๐,๐๐๐ บาท

กรณีมูลค่าความเสียหาย ๑๐๐,๐๐๐ - ๕๐๐,๐๐๐ บาท ได้รับไม่เกินอัตราละ ๘๐,๐๐๐ บาท

กรณีมูลค่าความเสียหาย ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐,๐๐๐ บาท ได้รับไม่เกินอัตราละ ๒๕๗,๐๐๐ บาท

กรณีมูลค่าความเสียหาย ๑,๐๐๐,๐๐๐ - ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ได้รับไม่เกินอัตราละ ๕๒๐,๐๐๐ บาท

^{๑๐} มติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕

กรณีมูลค่าความเสียหาย ๒,๐๐๐,๐๐๐ - ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ได้รับ
ไม่เกินอัตราละ ๙๓๒,๐๐๐ บาท

กรณีมูลค่าความเสียหาย ๓,๐๐๐,๐๐๐ - ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท ได้รับ
ไม่เกินอัตราละ ๑,๓๑๕,๐๐๐ บาท

กรณีมูลค่าความเสียหาย ๔,๐๐๐,๐๐๐ - ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ได้รับ
ไม่เกินอัตราละ ๑,๗๓๐,๐๐๐ บาท

กรณีมูลค่าความเสียหาย ๕,๐๐๐,๐๐๐ ขึ้นไป ได้รับไม่เกิน
อัตราละ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๔.๓.๒ การใช้สิทธิขอรับค่าตอบแทนความเสียหาย

ให้ผู้ที่มีทรัพย์สินเสียหายตามประกาศรายชื่อผู้ที่มีทรัพย์สินเสียหายจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓) ที่ได้มีการลงทะเบียนไว้แล้ว ถือเป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาในอัตราเงินเยียวยาตามระดับมูลค่าความเสียหายที่กำหนดตามหลักเกณฑ์นี้ ทั้งนี้ ผู้ได้รับผลกระทบที่ยังไม่ปรากฏรายชื่อตามประกาศรายชื่อผู้ที่มีทรัพย์สินเสียหายจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓) ที่ได้มีการลงทะเบียนไว้แล้วอาจถือเป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาต่อเมื่อได้ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ภายใต้หลักเกณฑ์นี้ครบถ้วนเรียบร้อยแล้ว

๒.๔.๓.๓ การใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าตอบแทนความเสียหาย

ให้นำเงินช่วยเหลือหรือชดเชยอื่น ๆ จากภาครัฐทั้งหมด อันเนื่องมาจากมูลเหตุหรือความเสียหายเช่นเดียวกันกับการถูกจำกัดเสรีภาพตามหลักเกณฑ์ที่ผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาที่ได้รับไปแล้ว (ถ้ามี) มาหักออกจากจำนวนเงินเยียวยาที่จะได้รับภายใต้หลักเกณฑ์นี้ และเมื่อผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาได้รับเงินเยียวยาภายใต้หลักเกณฑ์นี้แล้ว ให้ถือว่าสิทธิที่จะได้รับเงินเยียวยาหรือช่วยเหลือหรือชดเชยอื่น ๆ จากภาครัฐเป็นอันระงับสิ้นไป

๒.๕ แนวทางและหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาในเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗^{๑๑}

ผู้มีสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย หมายถึง ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เสียชีวิต หรือทุพพลภาพ หรือได้รับบาดเจ็บสาหัส หรือได้รับบาดเจ็บหรือได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย เนื่องจากอยู่ในสถานที่ซึ่งเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ ในเหตุการณ์การชุมนุมต่อต้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖, เหตุการณ์ชุมนุมของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) เพื่อขับไล่รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, เหตุการณ์ชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เพื่อสนับสนุนรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และเหตุการณ์ทาง

^{๑๑} มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘

การเมืองอื่น ๆ จนกระทั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เข้ายึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ โดยที่ตนมิได้เป็นบุคคลที่ถูกแจ้งข้อกล่าวหาหรือดำเนินคดี โดยหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องอาญานั้น

๒.๕.๑ ค่าตอบแทนในความเสียหายที่จะได้รับ ได้แก่

เงินเยียวยากรณีเสียชีวิต ๔๐๐,๐๐๐ บาท

เงินเยียวยาผู้ทุพพลภาพ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

เงินฟื้นฟูสมรรถภาพ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

กรณีบาดเจ็บสาหัส ๑๐๐,๐๐๐ บาท

กรณีบาดเจ็บ ๖๐,๐๐๐ บาท

กรณีบาดเจ็บเล็กน้อย ๒๐,๐๐๐ บาท

เงินช่วยเหลือผู้พิการรายเดือน ๓,๐๐๐ บาทต่อเดือน

เงินยังชีพรายเดือนสำหรับบุตรผู้เสียชีวิต/ทุพพลภาพ จนจบการศึกษา

ระดับปริญญาตรี ๑,๐๐๐ - ๒,๕๐๐ บาทต่อเดือน

เงินทุนการศึกษาสำหรับบุตรผู้เสียชีวิตหรือทุพพลภาพจนจบการศึกษา

ระดับปริญญาตรี ๕,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาทต่อปี

๒.๕.๒ การใช้สิทธิขอรับค่าตอบแทนความเสียหาย

ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ หรือทายาท สามารถยื่นคำขอรับค่าตอบแทนในความเสียหายต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ ตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยสามารถยื่นร้อง (กรุงเทพมหานคร ยื่นได้ที่อาคารกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่ายและต่างจังหวัดยื่นได้ที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

๒.๕.๓ การใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าตอบแทนความเสียหาย

๒.๕.๓.๑ ให้นำจำนวนเงินช่วยเหลือหรือชดเชยอื่น ๆ จากภาครัฐทั้งหมดอันเนื่องมาจากมูลเหตุหรือความเสียหายเช่นเดียวกันตามหลักเกณฑ์นี้ที่มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาได้รับไปแล้ว (ถ้ามี) มาหักออกจากจำนวนเงินเยียวยาที่ได้รับภายใต้หลักเกณฑ์นี้ และเมื่อผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาได้รับเงินเยียวยาภายใต้หลักเกณฑ์นี้แล้ว ให้ถือว่าสิทธิที่จะได้รับเงินเยียวยาหรือช่วยเหลือหรือชดเชย อื่น ๆ จากภาครัฐเป็นอันระงับสิ้นไป

๒.๕.๓.๒ กรณีผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของคณะอนุกรรมการสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อคณะอนุกรรมการได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง และหากผู้ยื่นอุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะอนุกรรมการสามารถยื่นต่อคณะกรรมการได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์ คำวินิจฉัยคณะกรรมการให้ถือเป็นที่สุด

โครงสร้างและกลไกในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๑. โครงสร้างและกลไกในการช่วยเหลือเยียวยา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และมีสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ปฏิบัติหน้าที่ธุรการของคณะกรรมการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑.๑ โครงสร้างในการช่วยเหลือเยียวยา

คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญามีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑.๑.๑ องค์ประกอบ ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ผู้แทนกรมพระธรรมนูญ ผู้แทนกรมราชทัณฑ์ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสภานายความ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกินห้าคนเป็นกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นเลขาธิการ

๑.๑.๒ อำนาจหน้าที่พิจารณาอนุมัติค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่าย ตามพระราชบัญญัตินี้

๑.๒ กลไกในการช่วยเหลือเยียวยา

๑.๒.๑ การรับลงทะเบียน

ผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มีสิทธิขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๔/๑ ตามแบบที่สำนักงานกำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิดหรือวันที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง เพราะปรากฏหลักฐานว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือวันที่ศาลมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดสามารถยื่นคำขอต่อคณะกรรมการ สำนักงาน มีประเด็นเรื่องที่ทำข้อตกลงกับตำรวจ

๑.๒.๒ การพิจารณาการช่วยเหลือเยียวยา

คณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ จะกำหนดให้ผู้เสียหาย หรือจำเลยได้รับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายเพียงใดหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งคดี ความเดือดร้อนที่ผู้เสียหาย หรือจำเลยได้รับและโอกาสที่ผู้เสียหาย หรือจำเลยจะได้รับการชดเชยความเสียหายจากทางอื่นด้วย

๑.๒.๓. การจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยา

สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา

๒. โครงสร้างและกลไกในการช่วยเหลือเยียวยาตามมติคณะรัฐมนตรี

๒.๑ โครงสร้างและกลไกการช่วยเหลือเยียวยาในเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

ครั้งแรกรัฐบาลได้ตั้งกรรมการพิเศษขึ้นเพื่อพิจารณาการจ่ายเงินชดเชยแก่ราษฎรที่ได้รับความเสียหาย โดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานกรรมการ ซึ่งกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกรุงเทพมหานคร ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนกรมตำรวจ ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์ หัวหน้ากองบรรเทาและสงเคราะห์ผู้ประสบภัยต่อมาในปี ๒๕๔๘ นายกรัฐมนตรีได้การมอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นเจ้าของเรื่องในการจัดประชุมหารือกับกระทรวงการคลัง สำนักงบประมาณ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และผู้แทนมูลนิธิสงเคราะห์ผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

๒.๒ โครงสร้างและกลไกการช่วยเหลือเยียวยาในเหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕

ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ได้รับความเสียหายหรือผู้ประสบภัยจากการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ต่อมากระทรวงมหาดไทยพบปัญหาเรื่องการช่วยเหลือกรณีทรัพย์สินเสียหายที่จะต้องหยุดชะงักไป เพราะคณะอนุกรรมการซึ่งมีอำนาจในการพิจารณาได้ถูกยกเลิกไปเนื่องจากการเปลี่ยนรัฐบาล และการตรวจสอบและสืบหาบุคคลสูญหายของหลายหน่วยงานมีตัวเลขไม่ตรงกัน และมีความล่าช้า จึงเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการเร่งรัดการดำเนินงาน และจัดองค์การการช่วยเหลือให้มีเอกภาพ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติยกเลิกคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ได้รับความเสียหายหรือผู้ประสบภัยอันตรายจากการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์ดังกล่าวทั้งหมด

๒.๓ โครงสร้างและกลไกการช่วยเหลือเยียวยาในเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑

นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๓๘/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๑ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการเยียวยาและช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายกรณีเหตุการณ์ความไม่สงบเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง และให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่ธุรการของคณะกรรมการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๓.๑ โครงสร้างในการช่วยเหลือเยียวยา

คณะกรรมการเยียวยาและช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายกรณีเหตุการณ์ความไม่สงบเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง มีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังนี้

๒.๓.๑.๑ องค์ประกอบ ประกอบด้วย รองนายกรัฐมนตรี (นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล) เป็นประธาน ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อัยการสูงสุด อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ผู้อำนวยการสำนักงานการแพทย์ เลขาธิการสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหาร เป็นกรรมการ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมอบหมาย ผู้อำนวยการสำนักตรวจราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้อำนวยการส่วนตรวจสอบและพัฒนาขีดสมรรถนะและศักยภาพของหน่วยงาน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๓.๑.๒ อำนาจหน้าที่กำหนดกรอบการพิจารณาเยียวยาและช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องก่อนหน้าและหลังนั้น

๒.๓.๒ กลไกในการช่วยเหลือเยียวยา

๒.๓.๒.๑ การรับลงทะเบียน

มีการจัดตั้งศูนย์เยียวยาช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายขึ้นที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ดำเนินการเยียวยาช่วยเหลือให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักเกณฑ์และวิธีการและให้กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักในการเยียวยาจิตใจ

๒.๓.๒.๒ การพิจารณาการช่วยเหลือเยียวยา

คณะกรรมการได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยพิจารณาความช่วยเหลือโดยเทียบกับหลักเกณฑ์การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หลักเกณฑ์การช่วยเหลือของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือหลักเกณฑ์การช่วยเหลือของกระทรวงการคลังเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหายหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์

๒.๓.๒.๓ การจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยา

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีขอรับการจัดสรรงบประมาณจากสำนักงบประมาณ โดยใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒ งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น โดยให้สำนักงบประมาณโอนงบประมาณให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการดำเนินการช่วยเหลือและกรมสุขภาพจิตขอตั้งงบประมาณปกติในการเยียวยาช่วยเหลือ

๒.๔ โครงสร้างและกลไกการช่วยเหลือเยียวยาในเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓

นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๗๙/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๔ และที่ ๒๙๒/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ แต่งตั้งคณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อความปรองดองแห่งชาติ (ปคอปป.) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน และให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่ธุรการของคณะกรรมการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๔.๑ โครงสร้างในการช่วยเหลือเยียวยา

คณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อความปรองดองแห่งชาติ (ปคอป.) มีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังนี้

๒.๔.๑.๑ องค์ประกอบ ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด เลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจการประกันภัย เป็นกรรมการ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ รองปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๔.๑.๒ อำนาจหน้าที่เสนอแนะมาตรการเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและสนับสนุนการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงแห่งชาติ (คอป.) โดยนำหลักความยุติธรรมในการเปลี่ยนผ่าน และความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เป็นกลไกเสริมกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก และเสนอแนะมาตรการ กลไก และวิธีการเพื่อส่งเสริมการเยียวยาและฟื้นฟูเหยื่อและผู้เสียหายตลอดจนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงหรือความขัดแย้งทางการเมืองทุกฝ่ายอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

๒.๔.๒ กลไกในการช่วยเหลือเยียวยา

๒.๔.๒.๑ การรับลงทะเบียน

กรณีผู้เสียหายกลุ่มที่ ๑ คณะทำงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาตามหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางการเงินตามหลักมนุษยธรรม สำหรับผู้เสียหายกลุ่มที่ ๑ จากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง (๒๕๔๘ - ๒๕๕๓) โดยมอบหมายให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นผู้จ่ายเงินเยียวยาตามหลักเกณฑ์

กรณีผู้ถูกดำเนินคดี คณะทำงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาตามหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางการเงินตามหลักมนุษยธรรม สำหรับผู้ถูกดำเนินคดี จากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง (๒๕๔๘ - ๒๕๕๓) โดยมอบหมายให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เป็นผู้จ่ายเงินเยียวยาตามหลักเกณฑ์

กรณีผู้ที่ทรัพย์สินเสียหาย คณะทำงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาตามหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางการเงินตามหลักมนุษยธรรม สำหรับผู้ที่ทรัพย์สินเสียหาย จากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง (๒๕๔๘ - ๒๕๕๓) โดยมอบหมายให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้จ่ายเงินเยียวยาตามหลักเกณฑ์

๒.๔.๒.๒ การพิจารณาการช่วยเหลือเยียวยา

คณะทำงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาตามหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมจะพิจารณา

๒.๔.๒.๓ การจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยา

งบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ งบกลางรายการเงินสำรองจ่ายกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น โดยมอบหมายให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการเป็นหน่วยเบิกจ่ายงบประมาณ และขอทำความตกลงกับสำนักงบประมาณเป็นรายกรณีไป

๒.๕ โครงสร้างและกลไกการช่วยเหลือเยียวยาในเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗

นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๑๔/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ และให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่ธุรการของคณะกรรมการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๕.๑ โครงสร้างในการช่วยเหลือเยียวยา

คณะกรรมการอำนวยการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ มีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังนี้

๒.๕.๑.๑ องค์ประกอบ ประกอบด้วย รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นประธาน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นรองประธาน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้อำนวยการศูนย์ปรองดองสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูป ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นกรรมการ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสมพาศ นิลพันธ์) อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผู้อำนวยการศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๕.๑.๒ อำนาจหน้าที่พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และเสนอแนะมาตรการกลไก และวิธีการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ รวมถึงเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙ ที่ยังคงค้างการดำเนินการ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ

๒.๕.๒ กลไกในการช่วยเหลือเยียวยา

๒.๕.๒.๑ การรับลงทะเบียน

ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗ หรือทายาท สามารถยื่นคำขอรับค่าตอบแทนในความเสียหายต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ ตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยสามารถยื่นร้อง (กรุงเทพมหานคร ยื่นได้ที่ อาคารกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่ายและต่างจังหวัดยื่นได้ที่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

๒.๕.๒.๒ การพิจารณาการช่วยเหลือเยียวยา

คณะกรรมการอำนวยการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗ และคณะอนุกรรมการช่วยเหลือด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗ จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗

๒.๕.๒.๓ การจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยา

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีขอรับการจัดสรรงบประมาณกับสำนักงบประมาณ โดยเบิกจ่ายจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น และมอบหมายให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานเบิกจ่าย

ผลการดำเนินการและปัญหาอุปสรรคในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

จากการศึกษาผลการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่ผ่านมาพบว่า รัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบในแต่ละเหตุการณ์จำแนกได้ดังนี้

๑. เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

ได้มีการให้ความช่วยเหลือ จำนวน ๙๐ ราย แยกเป็นกรณีเสียชีวิต ๔๓ ราย และกรณีได้รับบาดเจ็บ พิการ ทูพพลภาพ จิตฟั่นเฟือน ๔๗ ราย เป็นเงิน ๑๐๕,๓๒๓,๐๗๐.๐๔ บาท

๒. เหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕

ได้มีการให้ความช่วยเหลือ จำนวน ๘๓ ราย แยกเป็นผู้เสียชีวิตและสูญหาย ๗๒ ราย ผู้พิการทูพพลภาพ ๑๑ ราย เป็นเงิน ๑๒๒,๕๓๒,๘๗๙ บาท

๓. เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑, ๒๕๕๒ และ๒๕๕๓

ได้มีการให้ความช่วยเหลือ จำนวน ๒,๓๖๙ ราย โดยจำแนกเป็นเสียชีวิต ๑๐๒ ราย ทูพพลภาพ ๒๙ ราย บาดเจ็บสาหัส ๑๒๔ ราย บาดเจ็บ ๗๓๕ ราย และบาดเจ็บเล็กน้อย ๑,๓๘๐ ราย เป็นเงิน ๑๓๕,๑๖๓,๒๐๙ บาท ดังนี้

ตารางที่ ๓ - ๑ การให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง
ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๓

กรณีการให้ความช่วยเหลือ	ปี ๒๕๕๑ (ราย)	ปี ๒๕๕๒ (ราย)	ปี ๒๕๕๓ (ราย)	รวม (ราย)	เป็นเงิน (บาท)
บาดเจ็บเล็กน้อย	๒๘๕	๖๔	๑,๐๓๑	๑,๓๘๐	๒๗,๖๐๐,๐๐๐
บาดเจ็บ	๖๐	๕๓	๖๒๑	๗๓๕	๔๔,๐๔๐,๐๐๐
บาดเจ็บสาหัส	๒๕	๑๓	๘๖	๑๒๔	๑๒,๗๒๓,๒๐๙
ทุพพลภาพ	๖	๑	๑	๘	๑,๖๐๐,๐๐๐
ทุพพลภาพและต้องฟื้นฟู	๕	๑	๑๕	๒๑	๘,๔๐๐,๐๐๐
เสียชีวิต	๒	๒	๙๘	๑๐๒	๔๐,๘๐๐,๐๐๐
รวม	๓๘๓	๑๓๔	๑,๘๕๒	๒,๓๖๙	๑๓๕,๑๖๓,๒๐๙

ที่มา : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๔. เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓

ได้มีการให้ความช่วยเหลือครอบคลุมผู้ได้รับผลกระทบตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓
จำนวนทั้งสิ้น ๒,๓๖๙ ราย ตามข้อ ๓.๓ เพิ่มเติมเป็นเงิน ๑,๗๙๖,๓๖๖,๗๙๑ บาท ดังนี้

ตารางที่ ๓ - ๒ การให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง
ปี ๒๕๔๘-๒๕๕๓

กรณีการให้ความช่วยเหลือ	จำนวนผู้ได้รับผลกระทบฯ ปี ๔๘-๕๓ (ราย)	จำนวนเงินที่จ่ายไป แล้วเป็นเงิน (บาท)	จำนวนเงินที่จ่าย เพิ่มเติม ตาม หลักเกณฑ์ใหม่เป็นเงิน (บาท)
บาดเจ็บเล็กน้อย	๑,๓๘๐	๒๗,๖๐๐,๐๐๐	๒๙๖,๗๐๐,๐๐๐
บาดเจ็บ	๗๓๕	๔๔,๐๔๐,๐๐๐	๔๖๖,๐๙๐,๐๐๐
บาดเจ็บสาหัส	๑๒๔	๑๒,๗๒๓,๒๐๙	๑๓๒,๙๗๖,๗๙๑
ทุพพลภาพ	๘	๑,๖๐๐,๐๐๐	๓๖,๐๐๐,๐๐๐
ทุพพลภาพและต้องฟื้นฟู	๒๑	๘,๔๐๐,๐๐๐	๙๔,๐๐๐,๐๐๐
เสียชีวิต	๑๐๒	๔๐,๘๐๐,๐๐๐	๗๗๐,๑๐๐,๐๐๐
รวม	๒,๓๖๙	๑๓๕,๑๖๓,๒๐๙	๑,๗๙๖,๓๖๖,๗๙๑

ที่มา : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ต่อมามีการร้องเรียนในกรณีการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวข้างต้น และคณะกรรมการ
ป.ป.ช. ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนกรณีกล่าวหา นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในฐานะ
นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี รวมจำนวน ๓๖ ราย ว่าปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิ
ชอบเพื่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือโดยทุจริต กรณีการจ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้ได้รับ
ผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓) โดยไม่มีอำนาจเนื่องจากไม่มีกฎหมาย

รองรับและเพื่อช่วยเหลือพวกพ้องของตนเอง คณะอนุกรรมการไต่สวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการออกหลักเกณฑ์และอัตราภาษีเยียวาขึ้นใหม่และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีกฎหมายใดมารองรับการจ่ายเงินเยียวาดังกล่าวไม่ถูกต้อง ซึ่งตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒ กำหนดว่าการจ่ายเงินแผ่นดินหรือเงินงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินดังกล่าวจะกระทำได้แต่เฉพาะที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมาย ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแก่ทางราชการ ซึ่งในอดีตรัฐบาลที่ผ่านมาได้เคยจ่ายเงินในลักษณะเดียวกันโดยอาศัยพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการในการปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นกฎหมายรองรับเพื่อก่อให้เกิดสิทธิในการจ่ายเงินเยียวาแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง จึงเป็นการจ่ายเงินแผ่นดินหรือเงินงบประมาณโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจ ประกอบกับกรอบอัตราภาษีเยียวาตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว เป็นวงเงินงบประมาณจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการเยียวาความเสียหายต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกรณีอื่น ๆ อาทิ การช่วยเหลือเยียวาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น อีกทั้งยังมีการกำหนดการชดเชยเยียวาความสูญเสียทางด้านจิตใจ เป็นจำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยไม่มีขั้นตอนพิสูจน์ความเสียหายหรือความสูญเสียแต่อย่างใด อันก่อให้เกิดผลกระทบต่องบประมาณในการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศ เป็นการนำงบประมาณแผ่นดินไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมืองโดยไม่คำนึงถึงวินัยทางการเงินการคลัง ดังนั้นการกระทำของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น และคณะรัฐมนตรีผู้ถูกกล่าวหา จึงเป็นการหลีกเลี่ยงละเว้นไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ทำให้เกิดความเสียหายแก่ระบบการเงินการคลังของประเทศที่ต้องจ่ายเงินเพื่อการดำเนินการดังกล่าว จึงทำให้การช่วยเหลือในส่วนที่ยังค้างอยู่ ซึ่งได้แก่ กรณีชีวิต ร่างกายมีเรื่องค้าง ๒๕๙ ราย แยกเป็น อยู่ระหว่างการพิจารณา ๑๙๖ ราย และอุทธรณ์สิทธิ ๖๓ ราย กรณีทรัพย์สินเสียหายตรวจสอบสิทธิ์แล้วจำนวน ๑,๐๙๓ ราย และกรณีเงินชดเชยด้านอสังภาพจำนวน ๗๔ ราย ต้องรอผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๕. เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗

ได้มีการให้ความช่วยเหลือ จำนวน ๓๒๔ ราย จำแนกเป็น เสียชีวิต ๒๗ ราย ทูพพลภาพและฟื้นฟูสมรรถภาพ ๕ ราย บาดเจ็บสาหัส ๙๗ ราย บาดเจ็บ ๕๓ ราย บาดเจ็บเล็กน้อย ๑๓๘ ราย และอยู่ระหว่างอุทธรณ์สิทธิ เป็นเงิน ๒๓,๓๕๓,๔๐๗ บาท

สรุปผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองในเหตุการณ์ต่างๆ ได้รับการช่วยเหลือไปแล้วทั้งสิ้นจำนวน ๒,๘๖๖ ราย เป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น ๒,๑๘๒,๗๓๙,๓๕๖.๐๔ บาท

ปัญหาอุปสรรคในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๑. ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับนโยบายแนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๑.๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นไปในแต่ละเหตุการณ์ และเป็นการกำหนดแนวทางการให้ความช่วยเหลือภายหลังจากที่เกิดเหตุการณ์นั้นแล้ว ทำให้การช่วยเหลือมีความล่าช้าไม่ทันต่อความเสียหาย

๑.๒ หลักเกณฑ์ในแต่ละมติคณะรัฐมนตรีมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านของเงื่อนไขอัตราการให้ความช่วยเหลือ

๑.๓ การออกหลักเกณฑ์และอัตราการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓ ไม่มีกฎหมายใดมารองรับ ทำให้การจ่ายเงินเยียวยาดังกล่าวไม่ถูกต้อง สืบเนื่องจากการที่นายสาธิต ปิตุเตชะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดระยอง พรรคประชาธิปัตย์ ได้ยื่นนำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อขอให้ไต่สวนดำเนินคดีกับคณะรัฐมนตรีที่มีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี และผู้เกี่ยวข้อง ในฐานะความผิดมาตรา ๑๕๗ เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด กรณีจ่ายเงินเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง โดยไม่มีอำนาจและระเบียบรองรับ โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนกรณีกล่าวหานางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีรวมจำนวน ๓๖ ราย ว่าปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือโดยทุจริต กรณีการจ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ -๒๕๕๓) โดยไม่มีอำนาจเนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับและเพื่อช่วยเหลือพวกพ้องของตนเอง

๒. ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับโครงสร้างและกลไกในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๒.๑ คณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือในแต่ละเหตุการณ์มีองค์ประกอบที่แตกต่างกัน ทั้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือก็แตกต่างกัน ซึ่งทำให้มาตรฐานในการช่วยเหลือแตกต่างกันออกไป โดยอาจเกิดจากการใช้ดุลพินิจของแต่ละคณะกรรมการ

๒.๒ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการขอรับความช่วยเหลือแตกต่างกันออกไป ทำให้ผู้ได้รับผลกระทบเกิดความสับสนได้การใช้สิทธิดังกล่าว

๓. ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๓.๑ คณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบฯ ไม่มีความต่อเนื่อง ถูกยกเลิกไปเพราะการเปลี่ยนรัฐบาล ทำให้การสำรวจผู้เสียชีวิต ผู้บาดเจ็บพิการ ทูพพลภาพ และจิตฟื้นฟูเพื่อน

๓.๒ การตรวจสอบและสืบหาบุคคลสูญหายของหลายหน่วยงานมีตัวเลขไม่ตรงกัน จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับกระทบ

๓.๓ หลักเกณฑ์ได้กำหนดหลังจากที่เกิดเหตุการณ์เป็นระยะเวลาานทำให้ การพิสูจน์สิทธิเพื่อจ่ายเงินเยียวยาเป็นไปด้วยความยากลำบาก อีกทั้งไม่สามารถให้ความช่วยเหลือ ผู้ได้รับผลกระทบได้อย่างทันที่

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ และสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดแนวทาง หลักเกณฑ์ และวิธีการในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ซึ่งมีผู้ให้ความคิดเห็น ประกอบด้วย ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้กำหนด นโยบาย แนวทาง และหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของ คณะอนุกรรมการซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติตามแนวทางและหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือ ผู้ได้รับผลกระทบฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมจำนวน 33 คน ได้แก่ ผู้แทนสำนักงานปลัด กระทรวงการคลัง จำนวน 2 คน ผู้แทนกรมบัญชีกลาง 1 คน ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ 2 คน ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2 คน ผู้แทนกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 5 คน ผู้แทน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ 3 คน ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2 คน ผู้แทน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี 5 คน ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 2 คน ผู้แทนสำนักงาน อัยการสูงสุด 2 คน ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 2 คน และผู้ได้รับผลกระทบฯ 5 คน โดยผู้วิจัยได้สรุปความเห็นสรุปดังนี้

๑. ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเยียวยาและช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหาย กรณีเหตุการณ์ความไม่สงบเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับแนวทาง ในการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบฯ โดยให้ข้อมูลว่า เนื่องจาก ไม่มีระเบียบหรือกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือโดยตรง ในการพิจารณาได้มีการนำระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนและค่าใช้จ่าย แก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ.๒๕๓๕ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.๒๕๓๓ พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจาก การช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และแนวทางในการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัด ชายแดนภาคใต้มาประกอบในการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ และเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความ เห็นชอบหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือและอนุมัติงบประมาณซึ่งเป็นงบกลาง รายการเงินสำรอง จ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น รวมทั้งกำหนดแนวทางในการดูแลบุตรผู้ได้รับผลกระทบที่เสียชีวิต

และทพพลภาพ ให้ได้รับการศึกษาจนจบระดับปริญญาตรีเพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยการกำหนดให้มีเงินช่วยเหลือในการดำรงชีพเป็นรายเดือน และทุนการศึกษารายปี ต่อเนื่อง

๒. ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อความปรองดองแห่งชาติ (ปคอปป.) เกี่ยวกับการพิจารณาการพิจารณา กำหนดหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบฯ โดยให้ข้อมูลว่าการพิจารณาได้มีการคำนวณตามฐานข้อมูลรายได้เฉลี่ยประจำต่อคนต่อเดือนตามสถิติรายได้ประชาชาติของประเทศไทย (GDP per capita) ของปี ๒๕๕๓ ซึ่งเท่ากับ ๑๕๐,๑๗๗ บาท ขาดเสียโอกาสให้กับทุกคนรอบครัวในอัตราเดียวกันเป็นเวลา ๓๐ ปี โดยประมาณว่าผู้เสียชีวิตอายุเฉลี่ยที่ ๓๕ ปี จะมีโอกาสทำงานจนถึงอายุ ๖๕ ปี จึงขาดโอกาสทำงานไป ๓๐ ปี เช่น กรณีเสียชีวิต (GDP per capita ของ ปี ๕๓ เท่ากับ ๑๕๐,๑๗๗ บาท คูณ ค่าเสียโอกาส เป็นเวลา ๓๐ ปี) คิดเป็นเงินประมาณ ๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท กรณีทพพลภาพก็เช่นเดียวกัน ส่วนการสูญเสียอวัยวะสำคัญ (อัตราร้อยละ ๘๐ ของอัตราขาดเสียชีวิต) เป็นเงิน ๓,๖๐๐,๐๐๐ บาท การสูญเสียอวัยวะไม่สำคัญ (อัตราร้อยละ ๔๐ ของอัตราขาดเสียชีวิต) เป็นเงิน ๑,๘๐๐,๐๐๐ บาท บาดเจ็บสาหัส (อัตราร้อยละ ๒๕ ของอัตราขาดเสียชีวิต) เป็นเงิน ๑,๑๒๕,๐๐๐ บาท บาดเจ็บไม่สาหัส (อัตราร้อยละ ๑๕ ของอัตราขาดเสียชีวิต) เป็นเงิน ๖๗๕,๐๐๐ บาท และบาดเจ็บเล็กน้อย (อัตราร้อยละ ๕ ของอัตราขาดเสียชีวิต) เป็นเงิน ๒๒๕,๐๐๐ บาท เป็นต้น โดยเสนอคณะรัฐมนตรีให้เห็นชอบหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือและอนุมัติงบประมาณซึ่งเป็นงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น

๓. ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการอำนวยการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ เกี่ยวกับการพิจารณาการพิจารณา กำหนดหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบฯ โดยให้ข้อมูลว่าการพิจารณาได้มีการดำเนินการอย่างรอบด้าน เนื่องจากมีกรณีการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบฯ ในปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ ได้มีการร้องเรียนเกิดขึ้นและอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ถ้าจะรอผลการพิจารณาคณะกรรมการ ป.ป.ช. จนได้ข้อยุติก็จะทำให้ผู้ได้รับผลกระทบเดือดร้อน ไม่ได้รับการช่วยเหลือในช่วงเวลาอันสมควร จึงได้มีการหารือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ศึกษา ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และแนวทางในการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือฯ ในปี ๒๕๕๑ มาประกอบในการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ และเสนอคณะรัฐมนตรีให้เห็นชอบหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือและอนุมัติงบประมาณซึ่งเป็นงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น

นอกจากนี้ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการอำนวยการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗ ได้แสดงความคิดเห็นว่า เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในแต่ละเหตุการณ์มีความรุนแรงแตกต่างกัน บางเหตุการณ์ มีการสูญเสียทั้งชีวิต และทรัพย์สิน แต่การช่วยเหลือเกี่ยวกับทรัพย์สินยังไม่มี การดำเนินการช่วยเหลือที่ชัดเจน ในช่วง ปี ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓ มีหลักเกณฑ์ออกมา แต่ยังไม่มีการให้ความช่วยเหลือก็มีการร้องเรียน จึงยังไม่ได้มีการพิจารณา

๔. ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายแนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๔.๑ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความเห็นว่าปัญหาการกำหนดแนวทางการให้ความช่วยเหลือไม่มีอำนาจในการจ่าย เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ ประกอบกับออกมาภายหลังจากที่เกิดเหตุการณ์นั้นแล้ว ทำให้การช่วยเหลือมีความล่าช้าไม่ทันต่อความเสียหาย จึงเห็นควรให้มีกฎหมายกลางในระดับพระราชบัญญัติเพื่อรองรับกระบวนการชดเชยและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๔.๒ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความเห็นว่าคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบในแต่ละเหตุการณ์โดยเป็นไปตามนโยบายรัฐบาล ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเยียวยา อาทิ กรณีการเยียวยาความเสียหายผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมืองโดยมติคณะรัฐมนตรีที่แตกต่างกันทั้งที่เป็นกรณีการชุมนุมทางการเมืองเช่นเดียวกัน

๔.๓ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความเห็นว่าคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบในแต่ละเหตุการณ์ หลังจากที่เกิดเหตุการณ์ล่วงเลยนานพอควรทำให้การให้ความช่วยเหลือไม่มีประสิทธิภาพ คือ การกำหนดหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือมีความล่าช้าเป็นภาระของผู้ได้รับผลกระทบในการรวบรวมหลักฐาน ประกอบกับยากต่อการตรวจสอบและการพิจารณาความเสียหายของผู้ได้รับผลกระทบ

๕. ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างและกลไกในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๕.๑ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาใช้ดุลพินิจในการให้ความช่วยเหลือไปตามแต่ละยุคแต่ละสมัยตามนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ได้มีฐานอำนาจที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้เกิดช่องว่างในการพิจารณาเนื่องจากผู้ได้รับผลกระทบจะใช้ช่องว่างดังกล่าวเพื่อขอใช้สิทธิในการเรียกร้องจากรัฐบาล

๕.๒ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการที่มีอำนาจในการพิจารณานั้น อาจไม่ได้มีความรู้หรือความชำนาญในการพิจารณา อาทิ กรณีเป็นผู้ทพพลภาพ ซึ่งระดับความทพพลภาพ จะต้องแพทย์ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้เห็น ซึ่งความเห็นแพทย์แต่ละท่านอาจจะมีดุลพินิจที่แตกต่างกัน

๕.๓ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความเห็นว่า การให้ความช่วยเหลือเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และกรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ ทำให้เกิดความสับสนในการติดต่อขอรับความช่วยเหลือหรือการสอบถามหรือติดตาม การให้ความช่วยเหลือ ประกอบกับไม่มีหน่วยงานใดที่สามารถรวบรวมข้อมูลการให้ความช่วยเหลือ เยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน

สรุป

๑. การช่วยเหลือเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง มีแนวทางและหลักเกณฑ์แตกต่างกันในแต่ละเหตุการณ์ ตัวอย่าง เช่น อัตราการให้ความช่วยเหลือกรณี เสียชีวิตเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๒๑๕,๙๐๐ บาท เหตุการณ์ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๗๒๗,๓๐๐ บาท เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๔๐๐,๐๐๐ บาท เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๗,๙๕๐,๐๐๐ บาท และเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๔๐๐,๐๐๐ บาท

๒. การช่วยเหลือเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง มีโครงสร้างที่แตกต่างกันในแต่ละเหตุการณ์ ตัวอย่างเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ มีการแต่งตั้ง กรรมการพิเศษขึ้นเพื่อพิจารณาการจ่ายเงินชดใช้แก่ราษฎรที่ได้รับความเสียหาย โดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานกรรมการ เหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ได้รับความเสียหายหรือผู้ประสบภัยจากการชุมนุมกัน ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเยียวยาและช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายกรณีเหตุการณ์ความไม่สงบ เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง รองนายกรัฐมนตรี (นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล) เป็นประธาน และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อความปรองดองแห่งชาติ (ปคอปป.) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน และสำนักงาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ และเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรม แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ โดยมี รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นประธาน และปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการ และเลขานุการ สำหรับกลไกให้ความช่วยเหลือมีทั้งกรณีที่ไม่ต้องใช้สิทธิในการลงทะเบียนขอรับความช่วยเหลือกับการใช้สิทธิโดยการลงทะเบียนเพื่อขอรับความช่วยเหลือ

บทที่ ๔

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง มีการใช้กฎหมายในส่วนของพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ให้ความช่วยเหลือ แต่ก็สามารถให้ความช่วยเหลือได้ในบางกรณีเท่านั้น ดังนั้นรัฐบาลที่ผ่านมาจึงได้ออกมติคณะรัฐมนตรีให้มีการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยมีฐานความคิดที่แตกต่างกันทำให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ได้รับผลกระทบมีความแตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาจึงได้วิเคราะห์แนวทาง หลักเกณฑ์ โครงสร้างและกลไก ปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เหตุการณ์เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงเหตุการณ์ฯ ปี 2556 - 2557 เพื่อจัดทำเป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิเคราะห์แนวทางและหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เหตุการณ์เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงเหตุการณ์ฯ ปี 2556 - 2557

การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง มีแนวทางและหลักเกณฑ์แตกต่างกันในแต่ละเหตุการณ์ ดังนี้

๑. เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

๑.๑. คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๙ เห็นชอบหลักเกณฑ์การจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๑๖ ดังนี้

๑.๑.๑ กรณีเสียชีวิต รายละเอียด ๒๑๕,๙๐๐ บาท แยกเป็น

๑.๑.๑.๑ เงินชดเชย (๓๐ เท่าของอัตราเงินเดือนข้าราชการระดับ ๓ (๖,๕๓๐ บาท ณ ปี ๔๘)) รายละเอียด ๑๙๕,๙๐๐ บาท

๑.๑.๑.๒ ค่าปลงศพ รายละเอียด ๒๐,๐๐๐ บาท

๑.๑.๒ กรณีบาดเจ็บ พิการ ทูพพลภาพและจิตฟั่นเฟือน รายละเอียด ๑,๔๔๙,๖๖๐ บาท

แยกเป็น

๑.๑.๒.๑ เงินชดเชย รายละเอียด ๑๙๕,๙๐๐ บาท

๑.๑.๒.๒ เงินสงเคราะห์ (๑/๒ ของอัตราเงินเดือนข้าราชการระดับ ๓ (๖,๕๓๐ บาท ณ ปี ๔๘) คูณ ๑๒ เดือน คูณ ๓๒ ปี) รายละเอียด ๑,๒๕๓,๗๖๐ บาท

๑.๒. คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๔๙ เห็นชอบให้จ่ายเงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ กรณีเสียชีวิต เพิ่มเติมเพื่อเป็นค่าชดเชยการจ่ายเงินล่าช้าในอัตราร้อยละ ๗.๕ รายละ ๕๒๗,๑๑๔ บาท

๑.๓. คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๐ เห็นชอบให้จ่ายเงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ กรณีได้รับบาดเจ็บ พิการ ทูพพลภาพ จิตฟั่นเฟือน เพิ่มเติมเพื่อเป็นค่าชดเชยการจ่ายเงินล่าช้าในอัตราร้อยละ ๗.๕ ราย ๆ ละ ๓,๕๓๘,๑๖๓.๓๒ บาท

๒. เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕

๒.๑. คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๕ ได้มีการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนและความเสียหายนับแต่เกิดเหตุการณ์ ดังนี้

๒.๑.๑ ค่าจัดการศพ รายละ ๑๐,๐๐๐ บาท

๒.๑.๒ เงินสงเคราะห์ครอบครัวเงินช่วยเหลือเบื้องต้น (ค่าปลอบขวัญ) รายละ ๒,๕๐๐ บาท

๒.๑.๓ ช่วยเหลือทรัพย์สินที่เสียหายช่วยเหลือสงเคราะห์ครอบครัวผู้สูญหายหรือคาดว่าจะสูญหาย รายละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๑.๔ ช่วยเหลือทุนการศึกษาครอบครัวผู้เสียชีวิต พิการ ส่งเป็นรายเดือนจนจบการศึกษาระดับอุดมศึกษา แยกเป็น

๒.๑.๔.๑ ระดับก่อนวัยเรียนจนถึงประถม ๑,๐๐๐ บาท/เดือน/ราย

๒.๑.๔.๒ มัธยมศึกษา ๑,๕๐๐ บาท/เดือน/ราย

๒.๑.๔.๓ อุดมศึกษา ๒,๕๐๐ บาท/เดือน/ราย

๒.๑.๔.๔ ช่วยเหลือเงินทุนการศึกษาผู้สาบสูญ รายละ ๑๔,๘๐๐ บาท

๒.๑.๔.๕ ช่วยเหลือค่าครองชีพและทุนประกอบอาชีพ ชดใช้ตาม

ความเสียหาย

๒.๒. คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๐

๒.๒.๑ ให้การสงเคราะห์ครอบครัวผู้เสียชีวิต รายละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๒.๒ ให้การสงเคราะห์ครอบครัวผู้คาดว่าจะสูญหาย รายละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๒.๓ เงินช่วยเหลือผู้พิการหรือทุพพลภาพ รายละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๒.๔ เงินช่วยเหลือทุนการศึกษาบุตร (เฉพาะกรณี เพียง ๑ ราย) รายละ ๒๒๘,๐๐๐ บาท

๓. เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑ ๒๕๕๒ และ๒๕๕๓

๓.๑. เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑ ๒๕๕๒ และ๒๕๕๓ มีฐานความคิดในการจ่ายเงินเยียวยาตามหลักประกันภัยและนำแนวคิดของกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยเยียวยาความเสียหายของภาครัฐมาใช้ ดังนี้

๓.๑.๑ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ในส่วนค่าตอบแทน ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลและค่าฟื้นฟูสมรรถภาพ

๓.๑.๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนค่าเสียหายเบื้องต้น ได้แก่ ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล และค่าปลงศพ

๓.๑.๓ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ใช้ในส่วนประโยชน์ทดแทนกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย และแนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ชายแดนภาคใต้

๓.๒. คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๑ ได้มีการออกหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑ ดังนี้

๓.๒.๑ เสียชีวิต รายละ ๔๐๐,๐๐๐ บาท

๓.๒.๒ ทูพพลภาพ รายละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๓.๒.๓ เงินฟื้นฟูกรณีทูพพลภาพและต้องฟื้นฟูสมรรถภาพ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๓.๒.๔ บาดเจ็บสาหัส (นอนโรงพยาบาลเกิน ๒๐ วัน) ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๓.๒.๕ บาดเจ็บ (นอนโรงพยาบาลไม่เกิน ๒๐ วัน) ๖๐,๐๐๐ บาท

๓.๒.๖ บาดเจ็บเล็กน้อย (ผู้ป่วยนอก) ๒๐,๐๐๐ บาท

๓.๒.๗ เงินช่วยเหลือผู้พิการรายเดือน (ตามระดับความพิการ) ๑,๐๐๐ – ๓,๐๐๐ บาท

๓.๒.๘ เงินยังชีพรายเดือนสำหรับบุตรผู้เสียชีวิตหรือทูพพลภาพจนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี แยกเป็น อนุบาล/ประถมศึกษา ๑,๐๐๐ บาท/เดือน เด็กเล็ก/กศน./มัธยมศึกษา ๑,๕๐๐ บาท/เดือน อุดมศึกษา ๒,๕๐๐ บาท/เดือน

๓.๒.๙ เงินทุนการศึกษาสำหรับบุตรผู้เสียชีวิตหรือทูพพลภาพจนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี แยกเป็น เด็กเล็ก/กศน. ๕,๐๐๐ บาท/ปี อนุบาล/ประถมศึกษา ๖,๐๐๐ บาท/ปี มัธยมศึกษา ๑๐,๐๐๐ บาท/ปี อุดมศึกษา ๒๐,๐๐๐ บาท/ปี

๔. เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘

๔.๑ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ ได้มีฐานในการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์การช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ โดยคำนวณตามฐานข้อมูลรายได้เฉลี่ยประจำต่อคนต่อเดือนตามสถิติรายได้ประชาชาติของประเทศไทย (GDP per capita) ของปี ๒๕๕๓ ซึ่งเท่ากับ ๑๕๐,๑๗๗ บาท ชดเชยค่าเสียโอกาสให้กับทุกคนรอบครัวในอัตราเดียวกันเป็นเวลา ๓๐ ปี โดยประมาณว่าผู้เสียชีวิตอายุเฉลี่ยที่ ๓๕ ปี จะมีโอกาสทำงานจนถึงอายุ ๖๕ ปี จึงขาดโอกาสทำงานไป ๓๐ ปี

๔.๒ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ ได้มีการออกหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓ ดังนี้

๔.๒.๑ กรณีเสียชีวิต รายละ ๗,๙๕๐,๐๐๐ บาท แยกเป็น

เสียชีวิต รายละ ๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท

ค่าปลงศพ รายละ ๒๕๐,๐๐๐ บาท

ค่ารักษาพยาบาลก่อนเสียชีวิต (ตามจริงไม่เกิน) ๒๐๐,๐๐๐ บาท

เยียวยาด้านจิตใจ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๔.๒.๒ กรณีทุพพลภาพ รายละเอียด ๗,๙๐๐,๐๐๐ บาท แยกเป็น
 ทุพพลภาพ ๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท
 ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน) ๒๐๐,๐๐๐ บาท
 ค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่อง (ตามจริงไม่เกิน/ปี) ๒๐๐,๐๐๐ บาท
 เยียวยาจิตใจ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๔.๒.๓ กรณีสูญเสียอวัยวะสำคัญ รายละเอียด ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท แยกเป็น
 สูญเสียอวัยวะสำคัญ (อัตราร้อยละ ๘๐ ของอัตราขาดเชยกรณีเสียชีวิต)
 ๓,๖๐๐,๐๐๐ บาท

ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน) ๒๐๐,๐๐๐ บาท
 ค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่อง (ตามจริงไม่เกิน/ปี) ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๔.๒.๔ กรณีสูญเสียอวัยวะไม่สำคัญ รายละเอียด ๑,๙๕๐,๐๐๐ บาท แยกเป็น
 สูญเสียอวัยวะไม่สำคัญ(อัตราร้อยละ ๔๐ ของอัตราขาดเชยกรณี
 เสียชีวิต) ๑,๘๐๐,๐๐๐ บาท

ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน) ๑๐๐,๐๐๐ บาท
 ค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่อง (ตามจริงไม่เกิน/ปี) ๕๐,๐๐๐ บาท

๔.๒.๕ กรณีบาดเจ็บสาหัส รายละเอียด ๑,๑๗๕,๐๐๐ บาท แยกเป็น
 บาดเจ็บสาหัส (อัตราร้อยละ ๒๕ ของอัตราขาดเชยกรณีเสียชีวิต)
 ๑,๑๒๕,๐๐๐ บาท

ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน) ๕๐,๐๐๐ บาท

๔.๒.๖ กรณีบาดเจ็บไม่สาหัส รายละเอียด ๖๙๕,๐๐๐ บาท แยกเป็น
 บาดเจ็บไม่สาหัส (อัตราร้อยละ ๑๕ ของอัตราขาดเชยกรณีเสียชีวิต)
 ๖๗๕,๐๐๐ บาท

ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน) ๒๐,๐๐๐ บาท

๔.๒.๗ กรณีบาดเจ็บเล็กน้อย รายละเอียด ๒๓๕,๐๐๐ บาท แยกเป็น
 บาดเจ็บเล็กน้อย (อัตราร้อยละ ๕ ของอัตราขาดเชยกรณีเสียชีวิต)
 ๒๒๕,๐๐๐ บาท

ค่ารักษาพยาบาล (ตามจริงไม่เกิน) ๑๐,๐๐๐ บาท

๕. เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗

๕.๑ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗ ได้มีฐานการพิจารณา
 หลักเกณฑ์และแนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง
 ทางการเมืองปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗ โดยนำกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๕.๑.๑ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนและค่าใช้จ่าย
 แก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

๕.๑.๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. ๒๕๓๕

๕.๑.๓ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๕.๑.๔ พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓

๕.๑.๕ แนวทางการให้ความช่วยเหลือตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๑

๕.๑.๖ แนวทางในการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๕.๒ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ ได้เห็นชอบหลักเกณฑ์การให้ ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗ โดยให้ความช่วยเหลือไปแล้วเป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น ๒๓,๓๕๓,๔๐๗ บาท ดังนี้

๕.๒.๑ เสียชีวิต ๔๐๐,๐๐๐ บาท

๕.๒.๒ ทุพพลภาพ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๕.๒.๓ เงินฟื้นฟูกรณีทุพพลภาพและต้องฟื้นฟูสมรรถภาพ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๕.๒.๔ บาทเจ็บสาหัส (นอนโรงพยาบาลเกิน ๒๐ วัน) ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๕.๒.๕ บาทเจ็บ (นอนโรงพยาบาลไม่เกิน ๒๐ วัน) ๖๐,๐๐๐ บาท

๕.๒.๖ บาทเจ็บเล็กน้อย (ผู้ป่วยนอก) ๒๐,๐๐๐ บาท

๕.๒.๗ เงินช่วยเหลือผู้พิการรายเดือน ๓,๐๐๐ บาท

๕.๒.๘ เงินยังชีพรายเดือนสำหรับบุตรผู้เสียชีวิตหรือทุพพลภาพจนจบ การศึกษาระดับปริญญาตรี แยกเป็น อนุบาล/ประถมศึกษา ๑,๐๐๐ บาท/เดือน เด็กเล็ก/กศน./ มัธยมศึกษา ๑,๕๐๐ บาท/เดือน อุดมศึกษา ๒,๕๐๐ บาท/เดือน

๕.๒.๙ เงินทุนการศึกษาสำหรับบุตรผู้เสียชีวิตหรือทุพพลภาพจนจบ การศึกษาระดับปริญญาตรี แยกเป็น เด็กเล็ก/กศน. ๕,๐๐๐ บาท/ปี อนุบาล/ประถมศึกษา ๖,๐๐๐ บาท/ปี มัธยมศึกษา ๑๐,๐๐๐ บาท/ปี อุดมศึกษา ๒๐,๐๐๐ บาท/ปี

เปรียบเทียบแนวทางและหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เหตุการณ์ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงเหตุการณ์ฯ ปี 2556 – 2557

จากการศึกษาแนวทางและหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เหตุการณ์ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงเหตุการณ์ฯ ปี 2556 – 2557 พบว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละ เหตุการณ์ฯ เปรียบเทียบได้ ดังนี้

ตารางที่ ๔ - ๑ เปรียบเทียบแนวทางและหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือ

๑. กรณีเสียชีวิต

เหตุการณ์/เงื่อนไข	จำนวนเงิน (บาท)
พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	๒๐๐,๐๐๐
เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖	๗๔๓,๐๑๔
เหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕	๗๒๗,๓๐๐
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑	๔๐๐,๐๐๐
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓	๗,๙๕๐,๐๐๐
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗	๔๐๐,๐๐๐

๒. กรณีทุพพลภาพ

เหตุการณ์/เงื่อนไข	จำนวนเงิน (บาท)
พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	๕๐,๐๐๐
เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖	๑,๔๔๙,๖๖๐
เหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕	๗๒๗,๓๐๐
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑	๔๐๐,๐๐๐
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓	๗,๙๐๐,๐๐๐
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗	๔๐๐,๐๐๐

๓. กรณีบาดเจ็บสาหัส

เหตุการณ์/เงื่อนไข	จำนวนเงิน (บาท)
พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	-
เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖	๑,๔๔๙,๖๖๐
เหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕	๔๔๕,๓๐๐
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑	๑๐๐,๐๐๐
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓	๑,๑๗๕,๐๐๐
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗	๑๐๐,๐๐๐

ตารางที่ ๔ - ๑ เปรียบเทียบแนวทางและหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือ (ต่อ)

๔. กรณีบาดเจ็บ

เหตุการณ์/เงื่อนไข	จำนวนเงิน (บาท)
พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	๔๐,๐๐๐
เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖	-
เหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕	-
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑	๖๐,๐๐๐
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓	๖๙๕,๐๐๐
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗	๖๐,๐๐๐

๕. กรณีบาดเจ็บเล็กน้อย

เหตุการณ์/เงื่อนไข	จำนวนเงิน (บาท)
พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	-
เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖	-
เหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕	-
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑	๒๐,๐๐๐
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓	๒๓๕,๐๐๐
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗	๒๐,๐๐๐

จากการวิเคราะห์แนวทางและหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ตั้งแต่เหตุการณ์เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงเหตุการณ์ฯ ปี 2556 - -2557 ผู้ศึกษาเห็นว่าแนวทางและหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือมีฐานความคิดในการกำหนดแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. การกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือ โดยใช้ฐานความคิดทางกฎหมายมารองรับการให้ความช่วยเหลือ เช่น พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นต้น เนื่องจากมองว่าการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจในการจ่ายได้ หรือมีฐานคิดทางกฎหมายมาเทียบด้วย

๒. การกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือ โดยใช้ฐานความคิดทางเศรษฐกิจและสังคมมาเป็นแนวทางการให้ช่วยเหลือ เช่น การให้ความช่วยเหลือกรณีเสียชีวิตได้คำนวณตามฐานข้อมูลรายได้เฉลี่ยประจำต่อคนต่อปีตามสถิติรายได้ประชาชาติของประเทศไทย (GDP per capita) ของปี ๒๕๕๓ ซึ่งเท่ากับ ๑๕๐,๑๗๗ บาท ขดเซยค่าเสียโอกาสให้กับทุกคนรอบครัวในอัตราเดียวกันเป็นเวลา ๓๐ ปี (ประมาณว่าผู้เสียชีวิตอายุเฉลี่ยที่ ๓๕ ปี จะมีโอกาสทำงานจนถึง

อายุ ๖๕ ปี จึงเท่ากับขาดโอกาสทำงานไป ๓๐ ปี เนื่องจากมองว่าควรให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม เนื่องจากมองว่าการดำรงชีพต่อไปจะต้องมีรายได้ในการดำรงชีพ จึงนำข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมมาเป็นฐานในความคิดและการให้ความช่วยเหลือ

การวิเคราะห์โครงสร้างและกลไกในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง มีโครงสร้างที่แตกต่างกันในแต่ละเหตุการณ์ ตัวอย่างเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ มีการแต่งตั้งกรรมการพิเศษขึ้นเพื่อพิจารณาการจ่ายเงินชดเชยแก่ราษฎรที่ได้รับความเสียหาย โดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานกรรมการ เหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ได้รับความเสียหายหรือผู้ประสบภัยจากการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๑ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเยียวยาและช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายกรณีเหตุการณ์ความไม่สงบเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง รองนายกรัฐมนตรี (นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล) เป็นประธาน และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อความปรองดองแห่งชาติ (ปคอป.) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ และเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นประธาน และปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ สำหรับกลไกให้ความช่วยเหลือมีทั้งกรณีที่ไม่ต้องใช้สิทธิในการลงทะเบียนขอรับความช่วยเหลือกับการใช้สิทธิโดยการลงทะเบียนเพื่อขอรับความช่วยเหลือ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือเยียวยา มีโครงสร้างของคณะกรรมการเกินความจำเป็นในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือในแต่ละเหตุการณ์ เนื่องจากจะทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดเห็น ประกอบกับคณะกรรมการบางท่านไม่ได้มีความรู้ความชำนาญในด้านนั้น ๆ และองค์ประกอบในการประชุมพิจารณาให้ความช่วยเหลือแต่ละครั้งเกิดความล่าช้าเพราะการประชุมแต่ละครั้งจะต้องมีองค์ประชุมที่ครบตามหลักเกณฑ์ มิฉะนั้นจะถือว่ามติการประชุมนั้นไม่ชอบ

เปรียบเทียบโครงสร้างและกลไกในการให้ความช่วยเหลือ

จากการศึกษาโครงสร้างและกลไกในการให้ความช่วยเหลือ พบว่ามีความแตกต่างกัน
เปรียบเทียบได้ดังนี้

ตารางที่ ๔ - ๒ เปรียบเทียบโครงสร้างและกลไกในการให้ความช่วยเหลือ

เหตุการณ์/เงื่อนไข	โครงสร้าง	กลไก
พระราชบัญญัติ ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	คณะกรรมการพิจารณา ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่า ทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ในคดีอาญา และมีสำนักงาน ช่วยเหลือทางการเงินแก่ ผู้เสียหาย และ จำเลยใน คดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมเป็น เลขานุการ	ผู้เสียหาย จำเลย หรือทนายทซึ่ง ได้รับความเสียหายที่มีสิทธิขอรับ ค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือ ค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ยื่นคำ ขอต่อคณะกรรมการหรือ คณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๔/๑ ตามแบบที่สำนักงานกำหนดภายใน หนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการ กระทำความผิดหรือวันที่ศาลมีคำสั่ง อนุญาตให้ถอนฟ้อง เพราะปรากฏ หลักฐานว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำ ความผิด หรือวันที่ศาลมีคำพิพากษา อันถึงที่สุดว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า จำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือ การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด สามารถยื่นคำขอต่อคณะกรรมการ ณ สำนักงาน มีประเด็นเรื่องที่ทำ ข้อตกลงกับตำรวจ
เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖	คณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ ได้รับความเสียหาย หรือ ผู้ประสบภัยจากการชุมนุมกัน ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕	-
เหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕	กรรมการพิเศษขึ้นเพื่อพิจารณา การจ่ายเงินชดใช้แก่ราษฎรที่ ได้รับความเสียหาย โดยมี ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็น ประธานกรรมการ	-

ตารางที่ ๔ - ๒ เปรียบเทียบโครงสร้างและกลไกในการให้ความช่วยเหลือ (ต่อ)

เหตุการณ์/เงื่อนไข	โครงสร้าง	กลไก
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑	คณะกรรมการเยียวยาและช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายกรณีเหตุการณ์ความไม่สงบเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง รองนายกรัฐมนตรี (นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล) เป็นประธาน และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ	มีการจัดตั้งศูนย์เยียวยาช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายขั้นที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ดำเนินการเยียวยาช่วยเหลือให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักเกณฑ์และวิธีการ และให้กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักในการเยียวยาจิตใจ
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓	คณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อความปรองดองแห่งชาติ (ปคอปป.) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ	คณะทำงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาตามหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมจะพิจารณา
เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗	คณะกรรมการอำนวยการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นประธาน และปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ	ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ หรือทายาท สามารถยื่นคำขอรับค่าตอบแทนในความเสียหายต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยสามารถยื่นร้อง (กรุงเทพมหานคร ยื่นได้ที่อาคารกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่ายและต่างจังหวัดยื่นได้ที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ความรุนแรงทางการเมือง

๑. ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับนโยบายแนวทางและหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๑.๑ แนวทางและหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยา มีฐานการคิดในการกำหนดหลักเกณฑ์แตกต่างกัน ทำให้เกิดความสับสนและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และผู้รับการช่วยเหลือ รวมทั้งอยู่ระหว่างการดำเนินการไต่สวนของ ป.ป.ช. ในกรณีที่ออกหลักเกณฑ์โดยไม่มีกฎหมายรองรับ ตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งกำหนดว่าการจ่ายเงินแผ่นดินหรือเงินงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินดังกล่าวจะกระทำได้ แต่เฉพาะที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมาย ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแก่ทางราชการ ดังนั้น การที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นไปในแต่ละเหตุการณ์เป็นการออกหลักเกณฑ์และอัตราการเยียวยาขึ้นใหม่และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีกฎหมายใดมารองรับการจ่ายเงินเยียวยาดังกล่าว จึงยังต้องรอผลการพิจารณาให้เป็นที่ยุติจึงจะมีความชัดเจนในการปฏิบัติ

๑.๒ แนวทางและหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยา มีมาตรฐานที่แตกต่างกัน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้กำหนดอัตราการให้ความช่วยเหลือกรณีเสียชีวิตเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๒๑๕,๙๐๐ บาท เหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๗๒๗,๓๐๐ บาท เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๔๐๐,๐๐๐ บาท เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๗,๙๕๐,๐๐๐ บาท และเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๔๐๐,๐๐๐ บาท ทำให้ผู้ได้รับผลกระทบได้รับความช่วยเหลือแตกต่างกัน อีกทั้งเกิดข้อสงสัยว่าเป็นความขัดแย้งทางการเมืองเช่นเดียวกัน แต่อัตราการให้ความช่วยเหลือมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปอย่างเห็นได้ชัด

๑.๓ แนวทางและหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยา ออกภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ เหตุการณ์ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันเป็นการให้ความช่วยเหลือภายหลังจากที่เกิดเหตุการณ์ทั้งสิ้น ทำให้เกิดความล่าช้าในการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งผู้ได้รับผลกระทบจะไม่ได้รับการช่วยเหลือในทันทีซึ่งบางครั้งทำให้เกิดความเสียหายต่อการพิจารณาของคณะกรรมการที่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ดังเช่นว่าความยุติธรรมที่ล่าช้าก็คือความไม่ยุติธรรม

๒. ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับโครงสร้างและกลไกการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๒.๑ การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นไปในรูปของคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เกินความจำเป็นในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือในแต่ละเหตุการณ์ คณะกรรมการเป็นระดับหัวหน้าหน่วยงานไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุม และคณะกรรมการบางท่านไม่ได้มีความรู้ความชำนาญในด้านนั้น ๆ จะทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดเห็น

๒.๒ การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองจะทำได้ต่อเมื่อมีหลักเกณฑ์ตามที่มติคณะรัฐมนตรีกำหนด และจะทำให้เกิดสิทธิแก่ผู้มีสิทธิในการขอรับการเยียวยา โดยจะต้องยื่นขอรับการเยียวยาตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งอาจจะทำให้ผู้ได้รับผลกระทบบางรายไม่ได้ใช้สิทธิดังกล่าว หรือการใช้สิทธิดังกล่าวไม่ครอบคลุมทุกด้าน

การวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๑. แนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

๑.๑ แนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองควรมีกฎหมายกลาง โดยอาจจะจัดทำในรูปแบบของระเบียบหรือเงื่อนไข วิธีการในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาที่ครอบคลุมในทุกกรณี เพื่อให้การให้ความช่วยเหลือเยียวยาของภาครัฐมีหลักเกณฑ์มาตรฐานและเกิดความชัดเจนต่อไป

๑.๒ แนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบในแต่ละเหตุการณ์โดยเป็นไปตามนโยบายรัฐบาล ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเยียวยา อาทิ กรณีการเยียวยาความเสียหายผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมืองโดยมติคณะรัฐมนตรีที่แตกต่างกันทั้งที่เป็นกรณีการชุมนุมทางการเมืองเช่นเดียวกัน

๑.๓ แนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบในแต่ละเหตุการณ์ หลังจากที่เกิดเหตุการณ์ล่วงเลยนานพอควร ทำให้การให้ความช่วยเหลือไม่มีประสิทธิภาพ คือ การกำหนดหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือมีความล่าช้า เป็นภาระของผู้ได้รับผลกระทบในการรวบรวมหลักฐาน ประกอบกับยากต่อการตรวจสอบและการพิจารณาความเสียหายของผู้ได้รับผลกระทบ

๒. โครงสร้างและกลไกในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายหน่วยงานทำให้เกิดความสับสนในการติดต่อขอรับความช่วยเหลือหรือการสอบถามหรือติดตามการความช่วยเหลือ ประกอบกับไม่มีหน่วยงานใดที่สามารถรวบรวมข้อมูลการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน ดังนั้น ควรมีโครงสร้างและกลไกในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่มีความชัดเจนโดยจัดตั้งเป็นสำนักงาน และกำหนดให้มีกองทุนสำหรับการช่วยเหลือเยียวยาในเหตุการณ์โดยเฉพาะ และเห็นว่าการพิจารณาในรูปแบบของคณะกรรมการไม่มีความจำเป็นแล้วหากมีกฎหมายรองรับถึงหลักเกณฑ์แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน

สรุป

เพื่อให้การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองมีประสิทธิภาพ ได้รับการอำนวยความสะดวก โดยประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองได้รับการช่วยเหลือเยียวยาอย่างเป็นธรรม รัฐควรกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมารับโทษและชดเชยความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งช่วยเหลือค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินคดีและค่าทนายความให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบ หรือเมื่อรัฐได้จ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายแล้ว รัฐจะรับช่วงสิทธิไล่เบี้ยจากผู้กระทำผิด และรัฐควรให้ความสำคัญกับผู้ได้รับผลกระทบกลุ่มนี้ โดยเห็นควรให้บัญญัติกฎหมายในการชดเชยเยียวยาความเสียหายจากการการก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบ โดยเฉพาะ หรือแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยแยกกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นพิเศษ เพื่อการเยียวยาความเสียหายที่เป็นธรรมและเหมาะสม ประกอบกับงบประมาณที่รัฐนำไปใช้ในการให้ความช่วยเหลือเยียวยานั้นเป็นงบประมาณแผ่นดิน ดังนั้น เพื่อไม่ให้เป็นการกระทบประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีโดยที่ตนไม่เกี่ยวข้องของรัฐควรกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นมาในกฎหมาย โดยการแบ่งเงินที่ได้รับจากการกระทำความผิดทางอาญามาเป็นเงินทุน เพื่อนำมาใช้ในการช่วยเหลือเยียวยา

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

๑. การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง มีแนวทางและหลักเกณฑ์แตกต่างกันในแต่ละเหตุการณ์ ตัวอย่างอัตราการให้ความช่วยเหลือกรณีเสียชีวิตเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๒๑๕,๙๐๐ บาท เหตุการณ์ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๗๒๗,๓๐๐ บาท เหตุการณ์ ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๔๐๐,๐๐๐ บาท เหตุการณ์ ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๗,๙๕๐,๐๐๐ บาท และเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ ๔๐๐,๐๐๐ บาท

๒. การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง มีโครงสร้างที่แตกต่างกันในแต่ละเหตุการณ์ ตัวอย่างเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ มีการแต่งตั้งกรรมการพิเศษขึ้นเพื่อพิจารณาการจ่ายเงินชดเชยแก่ราษฎรที่ได้รับความเสียหาย โดยมี ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานกรรมการ เหตุการณ์ พฤษภาคม ๒๕๓๕ มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ได้รับความเสียหายหรือผู้ประสบภัย จากการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๑ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเยียวยาและช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายกรณีเหตุการณ์ ความไม่สงบเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง รองนายกรัฐมนตรี (นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล) เป็นประธาน และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประสานและ ติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริง เพื่อความปรองดองแห่งชาติ (ปคอป.) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ และเหตุการณ์ความรุนแรง ทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการเยียวยาด้านการเงินตามหลัก มนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นประธาน และปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ สำหรับกลไกให้ความช่วยเหลือมีทั้งกรณีที่ไม่ต้องใช้สิทธิ ในการลงทะเบียนขอรับความช่วยเหลือกับการใช้สิทธิโดยการลงทะเบียนเพื่อขอรับความช่วยเหลือ

ดังนั้น เพื่อให้การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองมีประสิทธิภาพ ได้รับการอำนวยความสะดวก โดยประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองได้รับการช่วยเหลือเยียวยาอย่างเป็นธรรม รัฐควรกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมารับโทษและชดเชยความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินคดีรวมทั้งค่าทนายความให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบ หรือเมื่อรัฐได้จ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายแล้ว รัฐจะรับช่วงสิทธิไล่เบี้ยจากผู้กระทำผิด และรัฐควรให้ความสำคัญกับผู้ได้รับผลกระทบกลุ่มนี้ โดยเห็นควรให้บัญญัติกฎหมายในการชดเชยเยียวยาความเสียหายจากการก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบ โดยเฉพาะ หรือแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยแยกกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นพิเศษ เพื่อการเยียวยาความเสียหายที่เป็นธรรมและเหมาะสม ประกอบกับงบประมาณที่รัฐนำไปใช้ในการให้ความช่วยเหลือเยียวยานั้นเป็นงบประมาณแผ่นดิน ดังนั้น เพื่อไม่ให้เป็นการกระทบกับประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีโดยที่ตนไม่เกี่ยวข้อง รัฐควรกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นมาในกฎหมาย โดยการแบ่งเงินที่ได้รับจากการกระทำความผิดทางอาญามาเป็นเงินทุน เพื่อนำมาใช้ในการช่วยเหลือเยียวยา

ข้อเสนอแนะ

๑. เนื่องจากรัฐไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ยกเว้นกรณีที่รัฐกระทำการโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ดังนั้น เพื่อให้ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองได้รับการอำนวยความสะดวก รัฐควรกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมารับโทษและชดเชยความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง รวมทั้งช่วยเหลือค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินคดี และค่าทนายความให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง หรือเมื่อรัฐได้จ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายแล้ว รัฐจะรับช่วงสิทธิไล่เบี้ยจากผู้กระทำผิด

๒. เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นการกระทำที่ผู้กระทำมุ่งประสงค์แสดงต่อรัฐเป็นสำคัญ ผู้ได้รับผลกระทบเป็นเพียงผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดนั้น ประกอบกับเป็นการยากที่ผู้ได้รับผลกระทบจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือเรียกร้องความเสียหายได้สะดวก รัฐจึงควรให้ความสำคัญกับผู้ได้รับผลกระทบกลุ่มนี้ โดยเห็นควรให้บัญญัติกฎหมายในการชดเชยเยียวยาความเสียหายจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองโดยเฉพาะ หรือแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยแยกกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นพิเศษ เพื่อการเยียวยาความเสียหายที่เป็นธรรมและเหมาะสม

๓. เนื่องจากงบประมาณที่รัฐนำไปใช้ในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาความเสียหาย เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองนั้นเป็นงบประมาณแผ่นดิน ดังนั้น เพื่อไม่ให้เป็นการกระทบประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีโดยที่ตนไม่เกี่ยวข้องรัฐควรกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นมาในกฎหมาย โดยการแบ่งเงินที่ได้รับจากการกระทำคามผิดทางอาญามาเป็นเงินทุน เพื่อนำมาใช้ในการชดเชยค่าเสียหายจากการเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

บรรณานุกรม

หนังสือ

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ชาตี ชัยเดชสุริยะ, ณัฐวสา ฉัตรไพบุลย์. (ผู้แปล) มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทาง, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2547.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. “มาตรฐานใหม่ของการจัดทำบริการสาธารณะระดับชาติในประเทศไทย”. (กรุงเทพฯ : ศาลรัฐธรรมนูญ, 2555

เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี. การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3 , กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. กฎหมายปกครองเปรียบเทียบ : ความรับผิดของรัฐในระบบกฎหมายเยอรมัน ฝรั่งเศส และอังกฤษ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555

สมยศ เชื้อไทย. หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2555

ศุภชัย ยาวะประภาช, นโยบายสาธารณะ, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓, หน้า ๓.

อนันต์ จันทโรภากร. โครงสร้างความผิดทางละเมิดรวมบทความในโอกาสครบรอบ 60 ปี ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์. กรุงเทพฯ : พี.เค.พรีนติ้งเฮ้าส์, 2531

กุลธน ธนาพงศธร, “แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ”, เอกสารการสอนชุดวิชา นโยบายสาธารณะและการวางแผน, นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๕, หน้า ๙.

วารสาร

ปาลีรัฐ ศรีวรรณพฤษ, “พัฒนาการเรื่องความรับผิดของฝ่ายปกครองในฝรั่งเศส”. เล่มที่ 6 วารสารกฎหมายปกครองของสำนักงานศาลปกครอง. (2530)

อมร รักษาสัตย์, “สถาบันและกระบวนการเพื่อการพัฒนา นโยบายในประเทศไทย”, วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์, (๒๕๑๘) : ๑๘.

เอกสารวิจัย

ประภาศรี บุญวิเศษ, “การเพิ่มประสิทธิภาพการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้” เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๔

เอกสารไม่ตีพิมพ์

คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ. รายงานฉบับสมบูรณ์
 คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.)
 กรกฎาคม 2553 - 2555.

ประเมินผลการดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจาก
 เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีจังหวัดนราธิวาส

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน. (กรุงเทพฯ : โครงการตำราและ
 เอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) การวิเคราะห์กฎหมาย
 ด้วยวิธีทางเศรษฐศาสตร์ : การคิดค่าเสียหายในคดีละเมิด. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อ
 การพัฒนาประเทศไทย, 2555

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. “รายงานการศึกษาระดับปริญญาตรี โครงการศึกษา
 แนวทางการให้ผู้กระทำความผิดหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมร่วมรับผิดชอบ
 ชดใช้ค่าเสียหาย : กรณีรัฐจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่
 จำเลยในคดีอาญา. เสนอต่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม.” 2553.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ณรงค์ฤทธิ์ เพชรฤทธิ์, “ความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด,”. รวบรวมบทความกฎหมายมหาชน
 เข้าถึงได้จาก www.pub-law.net, นันทวัฒน์ บรมานันท์, เล่ม 11 กรุงเทพฯ :
 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2556

ศศิชา สืบแสง, นโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ, (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:
<https://www.google.co.th/url?sa> (๑๗ มี.ค. ๒๕๕๘).

ภาคผนวก

ผนวก

แบบสัมภาษณ์/สอบถาม

เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

ผู้วิจัยได้ศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐ ซึ่งหลักสูตรได้กำหนดให้นักศึกษาจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่าการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ จึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานดังกล่าว และได้จัดทำแบบสอบถามนี้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสำรวจและประเมินประสิทธิภาพ การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง โดยมุ่งหวังที่จะนำข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจมาเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง และขอบเขตในการศึกษาจะอยู่ในช่วงเวลาตั้งแต่เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ จนถึงเหตุการณ์ปัจจุบัน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือดังกล่าวจึงขอความกรุณาให้ตอบแบบสอบถามทุกข้อตามข้อเท็จจริง

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ดังนั้น ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามตามสภาพที่เป็นจริงการตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่าน เนื่องจากจะวิเคราะห์และสรุปผลในภาพรวมเท่านั้น

แบบสอบถามจำแนกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

ส่วนที่ ๒ ความเห็นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการให้ความช่วยเหลือเยียวยาฯ

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

เลขที่แบบสอบถาม.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หน้าข้อความหรือเติมข้อความ

- ๑.๑ เพศ ชาย หญิง
- ๑.๒ อายุ ต่ำกว่า ๓๐ ปี มากกว่า ๓๐ - ๔๐ ปี
 มากกว่า ๔๐ - ๕๐ ปี มากกว่า ๕๐ ปีขึ้นไป
- ๑.๓ ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด
 ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 ปริญญาโท ปริญญาเอก
- ๑.๔ สถานภาพ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ระดับเชี่ยวชาญ
 เจ้าหน้าที่ระดับชำนาญการพิเศษ เจ้าหน้าที่ระดับชำนาญการ
 เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ พนักงานราชการ
 ไม่ระบุระดับ (ผู้บริหารระดับกรม/ระดับกอง)
 อื่นๆ ระบุ.....
- ๑.๕ ประเภทบุคคล
 ผู้ได้รับผลกระทบ
 ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ
 อื่น ๆ ระบุ.....
- ๑.๖ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจากส่วนราชการใด (โปรดระบุ)
 ระดับกรม.....
 ระดับกระทรวง.....

ส่วนที่ ๒ ความเห็นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์
ความรุนแรงทางการเมืองของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการให้ความช่วยเหลือเยียวยาฯ

๒.๑ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

๑) ท่านเห็นว่าแนวทางการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๒) ท่านเห็นว่าหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๓) ท่านเห็นว่าโครงสร้างการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๔) ท่านเห็นว่ากลไกการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๒.๒ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕

๑) ท่านเห็นว่าแนวทางการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๒) ท่านเห็นว่าหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๓) ท่านเห็นว่าโครงสร้างการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๔) ท่านเห็นว่ากลไกการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๒.๓ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๑

๑) ท่านเห็นว่าแนวทางการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๒) ท่านเห็นว่าหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๓) ท่านเห็นว่าโครงสร้างการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๔) ท่านเห็นว่ากลไกการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๒.๔ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓

๑) ท่านเห็นว่าแนวทางการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๒) ท่านเห็นว่าหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๓) ท่านเห็นว่าโครงสร้างการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๔) ท่านเห็นว่ากลไกการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๒.๕ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗

๑) ท่านเห็นว่าแนวทางการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๒) ท่านเห็นว่าหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๓) ท่านเห็นว่าโครงสร้างการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

๔) ท่านเห็นว่ากลไกการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นอย่างไร

เหมาะสม .....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

**ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์
ความรุนแรงทางการเมือง**

ท่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับ
ผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองหรือไม่ อย่างไร

๓.๑ แนวทางการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทาง
การเมือง

๓.๒ หลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง
ทางการเมือง

๓.๓ โครงสร้างการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง
ทางการเมือง

๓.๔ กลไกการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทาง
การเมือง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายพีระ ทองโพธิ์
วัน เดือน ปี เกิด	29 ตุลาคม 2506
การศึกษา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี 2546

ประวัติการทำงานโดยย่อ

	1. ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการกำกับและติดตาม การปฏิบัติราชการในภูมิภาค
	2. ผู้อำนวยการศูนย์บริการประชาชน
	3. ผู้ช่วยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเมือง

เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์
ความรุนแรงทางการเมือง

ผู้วิจัย นายพีระ ทองโพธิ์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 60

ตำแหน่ง ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศที่มีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย การชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนถือเป็นสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งถือเป็นสาระสำคัญอย่างหนึ่งในการแสดงออกของประชาชนต่อรัฐบาลของตน ทั้งนี้เสรีภาพในการชุมนุมและการเดินขบวนเป็นเสรีภาพที่ได้พัฒนารูปแบบในการแสดงความคิดเห็นของแต่ละบุคคลมาสู่การแสดงความคิดเห็นแบบกลุ่มทำให้การชุมนุมและการเดินขบวนถือว่าเป็นวิวัฒนาการที่สำคัญของวิธีการแสดงความคิดเห็นของประชาชน รัฐบาลของประเทศที่เป็นประชาธิปไตยจึงไม่อาจที่จะจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมหรือการเดินขบวนเรียกร้องของประชาชนเนื่องจากเป็นเหตุผลอันชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เพื่อมิให้เป็นการทำลายพื้นที่ที่ประชาชนจะใช้เป็นเวทีสะท้อนความทุกข์ร้อนและความต้องการของพวกตนไปยังรัฐบาลและสาธารณะชนโดยตรง

การชุมนุมที่ผ่านมาในหลายครั้งโดยเฉพาะการชุมนุมซึ่งมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางการเมืองได้ก่อให้เกิดความสูญเสียขึ้นทั้งต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้ชุมนุมและประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้กำหนดให้มีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาความเสียหาย อาทิ การให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองทั้งเหตุการณ์ในปี 2516 เหตุการณ์ในปี 2535 เหตุการณ์ในปี 2548 - 2553 และเหตุการณ์ในปี 2556 - 2557 ซึ่งการออกมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวโดยได้มีการนำกฎหมาย หรือระเบียบต่าง ๆ ในหลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือของทางราชการ การปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. 2543 มาใช้เป็นฐานในการให้ความช่วยเหลือ หรือบางกรณีได้มีการออกหลักเกณฑ์ขึ้นมาให้ความช่วยเหลือเยียวยาความเสียหาย ทำให้การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในบางครั้งมีความแตกต่างกันมาก อันก่อให้เกิดความขัดแย้งในทางการเมืองมากขึ้น ประกอบกับกรณีดังกล่าว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนกรณีกล่าวหา นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี รวมจำนวน 36 ราย ว่าปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือโดยทุจริต

กรณีการจ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. 2548 - 2553) โดยไม่มีอำนาจเนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับและเพื่อช่วยเหลือพวกพ้องของตนเอง คณะอนุกรรมการไต่สวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการออกหลักเกณฑ์และอัตราการเยียวยาขั้นใหม่ และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีกฎหมายใดมารองรับการจ่ายเงินเยียวยาดังกล่าวไม่ถูกต้อง ซึ่งตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติวิธีขึ้นประมวล พ.ศ. 2502 กำหนดว่าการจ่ายเงินแผ่นดิน หรือเงินงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินดังกล่าวจะกระทำได้แต่เฉพาะที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมาย ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแก่ทางราชการ ซึ่งในอดีตรัฐบาลที่ผ่านมาได้เคยจ่ายเงินในลักษณะเดียวกันโดยอาศัยพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการในการปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. 2543 เป็นกฎหมายรองรับเพื่อก่อให้เกิดสิทธิในการจ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง จึงเป็นการจ่ายเงินแผ่นดินหรือเงินงบประมาณโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจประกอบกับกรอบอัตราการเยียวยาตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว เป็นวงเงินงบประมาณจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการเยียวยาความเสียหายต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกรณีอื่น ๆ อาทิ การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น อีกทั้งมีการกำหนดการชดเชยเยียวยาความสูญเสียทางด้านจิตใจ เป็นจำนวน 3,000,000 บาท โดย ไม่มีขั้นตอนพิสูจน์ความเสียหายหรือความสูญเสียแต่อย่างใด อันก่อให้เกิดผลกระทบต่องบประมาณในการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศเป็นการนำงบประมาณแผ่นดินไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมืองโดยไม่คำนึงถึงวินัยทางการเงินการคลัง ดังนั้นการกระทำของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น และคณะรัฐมนตรีผู้ถูกกล่าวหา จึงเป็นการหลีกเลี่ยงละเว้นไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ทำให้เกิดความเสียหายแก่ระบบการเงินการคลังของประเทศที่ต้องจ่ายเงินเพื่อการดำเนินการดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการทำการศึกษาลงถึงแนวทาง หลักเกณฑ์และวิธีการในการช่วยเหลือ รวมทั้งผลการดำเนินการให้การช่วยเหลือเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบฯ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานและแนวทางการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาการดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี 2516 - เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี 2557)

2. ระยะเวลาการศึกษา

ระยะเวลาการศึกษาวิจัย ระหว่าง มกราคม - พฤษภาคม 2561

วิธีดำเนินการวิจัย

โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีกรอบในการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสอบถามความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การศึกษานโยบาย แนวทางและหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เหตุการณ์เดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 จนถึงปัจจุบัน จากผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ อนุกรรมการและเลขานุการของคณะอนุกรรมการซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติตามแนวทางและหลักเกณฑ์ ผู้ได้รับผลกระทบฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

1. การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองมีแนวทางและหลักเกณฑ์แตกต่างกันในแต่ละเหตุการณ์ โดยอัตราการให้ความช่วยเหลือกรณีเสียชีวิต เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ 215,900 บาท เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ 727,300 บาท เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี 2551 ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ 400,000 บาท เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี 2548 – 2553 ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ 7,950,000 บาท และเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี 2556 – 2557 ให้ความช่วยเหลือในอัตรารายละ 400,000 บาท

2. การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองมีโครงสร้างที่แตกต่างกันในแต่ละเหตุการณ์ โดยเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 มีการแต่งตั้งกรรมการพิเศษขึ้นเพื่อพิจารณาการจ่ายเงินชดเชยแก่ราษฎรที่ได้รับความเสียหาย โดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานกรรมการ เหตุการณ์พฤษภาคม 2553 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ได้รับความเสียหายหรือผู้ประสบภัยจากการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 – 21 พฤษภาคม 2535 เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี 2551 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเยียวยาและช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายกรณีเหตุการณ์ความไม่สงบเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2551 และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง รองนายกรัฐมนตรี (นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล) เป็นประธาน และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ เหตุการณ์

ความรุนแรงทางการเมืองปี 2548 – 2553 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อความปรองดองแห่งชาติ (ปคอป.) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ และเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี 2556 – 2557 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี 2556 – 2557 โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นประธาน และปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ สำหรับกลไกให้ความช่วยเหลือมีทั้งกรณีที่ไม่ต้องใช้สิทธิในการลงทะเบียนขอรับความช่วยเหลือกับการใช้สิทธิโดยการลงทะเบียนเพื่อขอรับความช่วยเหลือ

จากการสัมภาษณ์ และสอบถามความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความเห็นว่าการให้การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองมีประสิทธิภาพ ได้รับการอำนวยความสะดวก โดยประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองได้รับการช่วยเหลือเยียวยาอย่างเป็นธรรม รัฐควรกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมารับโทษและชดเชยความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินคดีรวมทั้งค่าทนายความให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบ หรือเมื่อรัฐได้จ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายแล้ว รัฐจะรับช่วงสิทธิไล่เบี้ยจากผู้กระทำความผิด และรัฐควรให้ความสำคัญกับผู้ได้รับผลกระทบกลุ่มนี้ โดยเห็นควรให้บัญญัติกฎหมายในการชดเชยเยียวยาความเสียหายจากการก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบโดยเฉพาะ หรือแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยแยกกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นพิเศษเพื่อการเยียวยาความเสียหายที่เป็นธรรมและเหมาะสม ประกอบกับงบประมาณที่รัฐนำไปใช้ในการให้ความช่วยเหลือเยียวยานั้นเป็นงบประมาณแผ่นดิน ดังนั้น เพื่อไม่ให้เป็นการกระทบประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีโดยที่ตนไม่เกี่ยวข้อง รัฐควรกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นมาในกฎหมาย โดยการแบ่งเงินที่ได้รับจากการกระทำความผิดทางอาญามาเป็นเงินทุน เพื่อนำมาใช้ในการช่วยเหลือเยียวยา

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐควรกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมารับโทษและชดเชยความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินคดีรวมทั้งค่าทนายความให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง หรือเมื่อรัฐได้จ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายแล้ว รัฐจะรับช่วงสิทธิไล่เบี้ยจากผู้กระทำความผิด

2. รัฐจึงควรให้ความสำคัญกับผู้ได้รับผลกระทบ โดยเห็นควรให้บัญญัติกฎหมายในการชดเชยเยียวยาความเสียหายจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองโดยเฉพาะ หรือแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยแยกกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเป็นพิเศษเพื่อการเยียวยาความเสียหายที่เป็นธรรมและเหมาะสม

3. รัฐควรกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นมาในกฎหมาย โดยการแบ่งเงินที่ได้รับจากการกระทำความผิดทางอาญามาเป็นเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการชดเชยค่าเสียหายจากการเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง